

ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΤΕΙΧΙΣΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Διπλωματική εργασία
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Ιούλιος 2015

Σπουδαστής
Κωνσταντίνος Χατζηνάκης

Επιβλέπων Καθηγητής
Βασίλειος Γκανιάτσας

ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΤΕΙΧΙΣΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Διπλωματική εργασία
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Ιούλιος 2015

Σπουδαστής
Κωνσταντίνος Χατζηνάκης

Επιβλέπων Καθηγητής
Βασίλειος Γκανιάτσας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	
1	ΘΕΜΑ.....2
2	ΑΝΑΛΥΣΗ.....3 - Μακροσκοπική θεώρηση των τειχών της Αθήνας έως σήμερα
3	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ.....5 - Το Διατείχισμα ως Διεπαφή
4	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ.....9 - Υφιστάμενη λανθάνουσα κατάσταση - Ευρήματα - Σκοπεύσεις - Επί τόπου μνημεία
5	ΠΡΟΤΑΣΗ.....14 - Γενική - Κορυφογραμμή - Κοίλο - Ερευνητικοί χώροι και χώροι εκπαιδευτικών προγραμμάτων - Εκθεσιακοί χώροι και χώροι εκπαιδευτικών προγραμμάτων
6	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΜΑΚΕΤΩΝ26
7	ΠΗΓΕΣ.....32

Αυτή η διπλωματική εργασία διερευνά την έννοια της αστικής ανάπτυξης με αντικείμενο την Αθήνα. Συγκεκριμένα διερευνάται το πώς η Αθήνα, μια πόλη που εξελίχθηκε σε άμεση σχέση με τη θάλασσα και τον Πειραιά, μπορεί να επαναπροσδιοριστεί ένδοθεν ως σύγχρονη μητρόπολη με βάση τα ίδια συστατικά της φυσιογνωμίας της, τα τείχη.

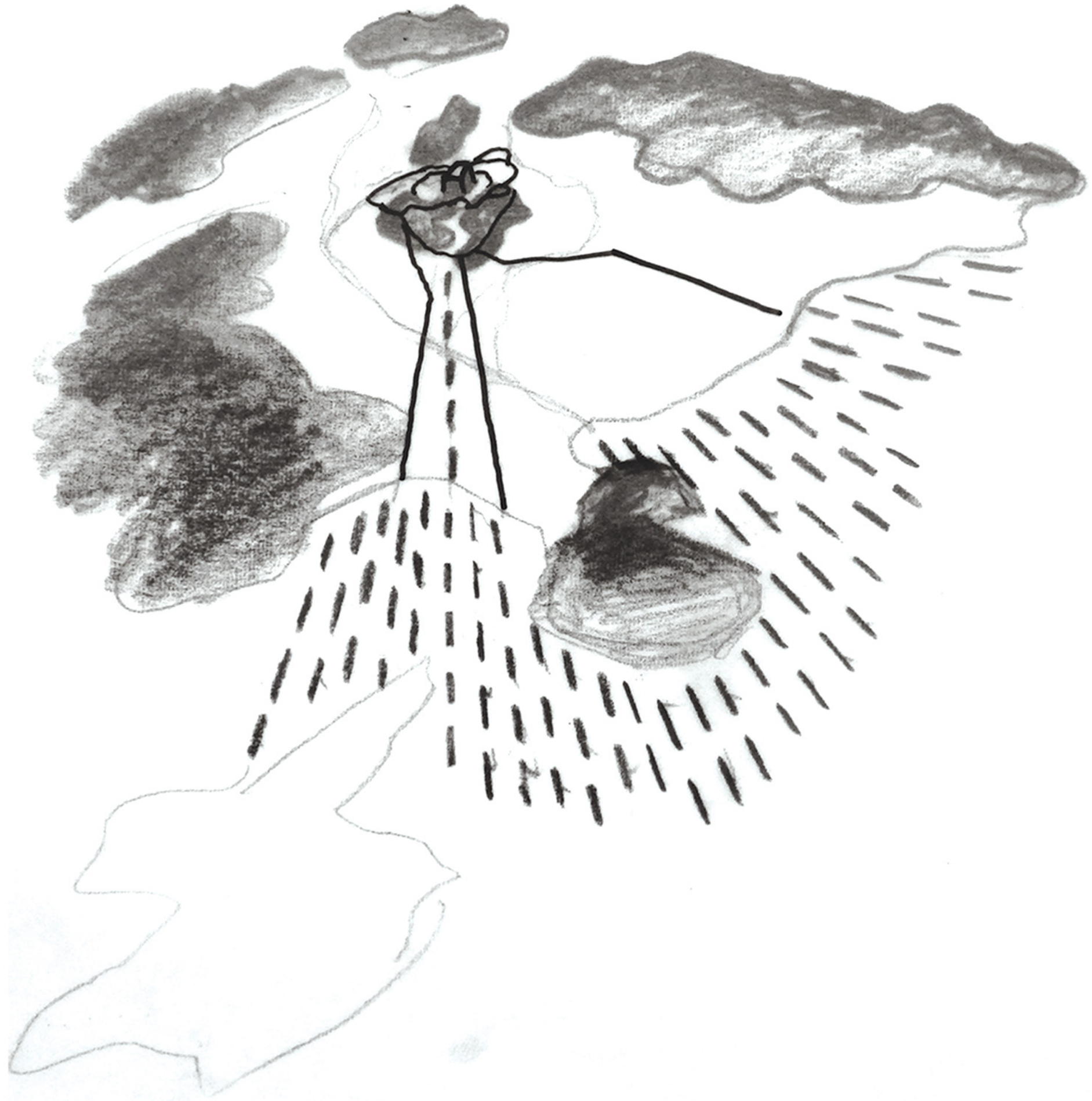
Σε πρώτο στάδιο αναλύεται η παραλλασσόμενη πορεία και δομή των τειχών της Αθήνας με τις αντίστοιχες ιστορικές αναφορές και σε σχέση με τον αστικό ιστό σήμερα: Μυκηναϊκός περίβολος Ακρόπολης, Αρχαϊκός περίβολος, Αστικός Πυλώνας Πειραιώς, Θεμιστόκλειος Περίβολος, Επανατειχισμός Κλασικής Ακρόπολης, Φαληρικό τείχος, Βόρειο Μακρό τείχος και Νότιο ή Δια Μέσου Μακρό τείχος ως ζεύγος Μακρών Τειχών. Διατείχισμα, Μακεδονικό Οχυρό, Τείχος από Λευκό Πωρόλιθο, Βαλεριάνειο τείχος, Υστερορωμαϊκός περίβολος, Ριζόκαστρο, Φράγκικος πύργος, Σερπεντζές, τείχος Υπαπαντής, τείχος Χασεκί.

Το Διατείχισμα, στοιχείο οχύρωσης τα άκρα του οποίου εφαρμόζονται σε περίβολο άστεως προκειμένου να μειωθεί η περιμετρός του, στην Αθήνα υψώθηκε στρατηγικά στην κορυφογραμμή της λοφοσειράς Νυμφών-Πνύκας-Μουσών προκειμένου να μειωθεί η περιμετρός οχύρωσης σε περίοδο απώλειας ναυτικής ισχύος. Σήμερα σώζεται αποσπασματικά σε μεταβλητό βαθμό σε όλο το μήκος του σε ανοιχτό αρχαιολογικό πάρκο και εξ αυτού η παρουσία του κρίνεται ιδιαίτερα αξιοσημείωτη. Επιπλέον το Διατείχισμα ερμηνεύεται ως η κρίσιμη διεπαφή ανάμεσα στους οχυρωματικούς περιβόλους του άστεως και τα Μακρά τείχη σύνδεσης με τη θάλασσα.

Η υφιστάμενη λανθάνουσα κατάσταση του Διατειχίσματος τεκμηριώνεται και προτείνεται η εννοιολογική του ενεργοποίηση για την αποκάλυψη του ιστορικού χρόνου σε ένα τοπίο παγιωμένο στη συλλογική μνήμη ως παλίμψηστο. Η ενεργοποίηση λαμβάνει χώρα με μια επί τόπου πολυεστιάκη οπτική κατασκευή αντίστοιχη ενός ιδιότυπου in situ μουσείου πόλης στην κορυφογραμμή και στο κοίλο που σχηματίζεται από τη γεωμορφολογία ανάμεσα στους λόφους.

Ένα σκόπευτρο αυτής της οπτικής κατασκευής, προεκτεινόμενο σαν κάτοπτρο στον ορίζοντα από τον ιδεατό άξονα των μακρών τειχών έως τον άξονα θέασης της Ακρόπολης μέσα από το διάσελο των λόφων, συγκεντρώνει στις χαμηλότερες στάθμες του κοίλου -στην περιοχή της "Δυτικής πύλης" του άστεως της Κλασικής περιόδου δια μέσου των Μακρών Τειχών- ερευνητικούς, εκθεσιακούς και εκπαιδευτικούς χώρους σε ένα sui generis μουσείο πόλης. Η προτεινόμενη νέα κεντρικότητα ως "πύλη πολιτισμού" αξιοποιεί το λανθάνον δυναμικό των στοχευμένων θεάσεων των τειχών της πόλης σε σχέση με το σύγχρονο αστικό ιστό, τα επί τόπου μνημεία του πάρκου των "Δυτικών λόφων της Αθήνας" και τα ευρήματα των ανασκαφών, και εν τέλει παρέχει τη δυνατότητα διαλεκτικής συνάντησης κατοίκων και επισκεπτών, μέσα από την επιστημονική διήθηση της ιστορίας της πόλης και τη δυνατότητα έκφρασης πρωτοποριακών θέσεων για τη λειτουργία της με πεδίο προβολής στο παγκόσμιο μελλοντικό γίνεσθαι.

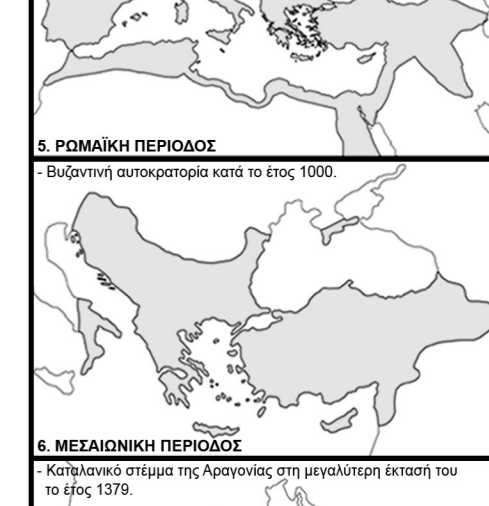
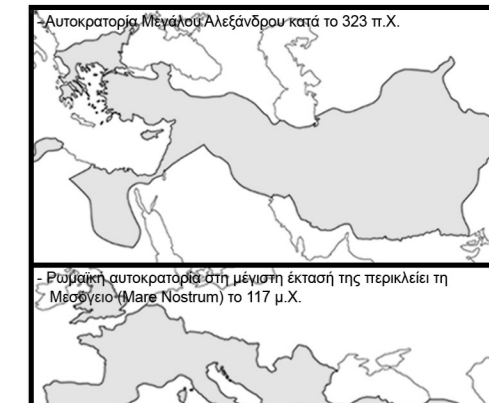
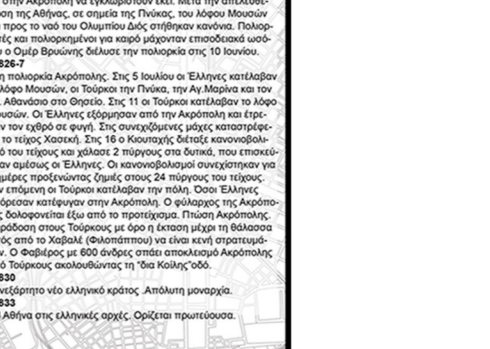
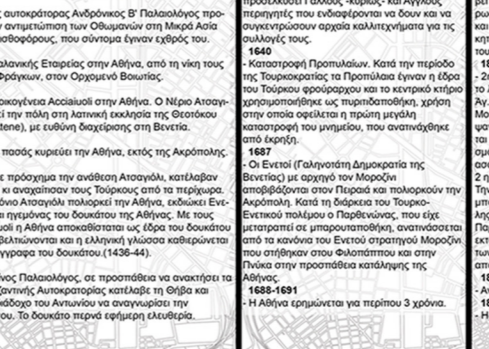
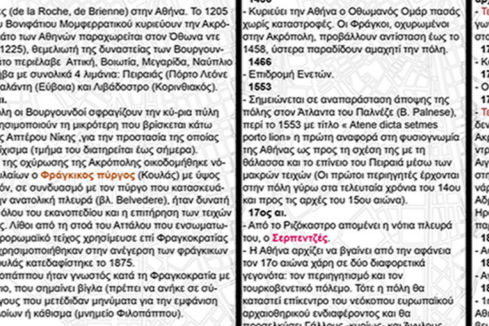
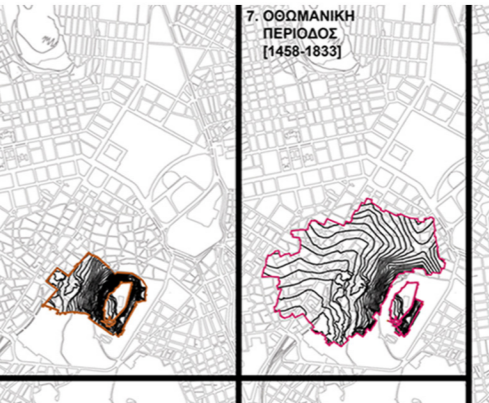
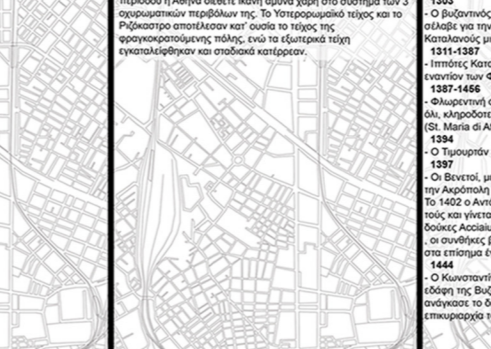
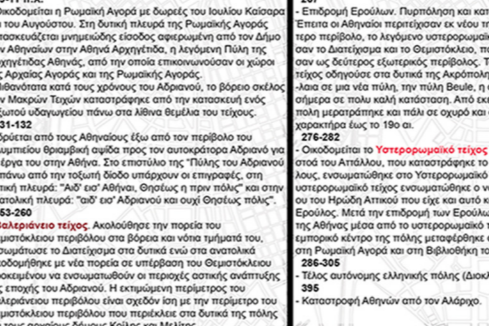
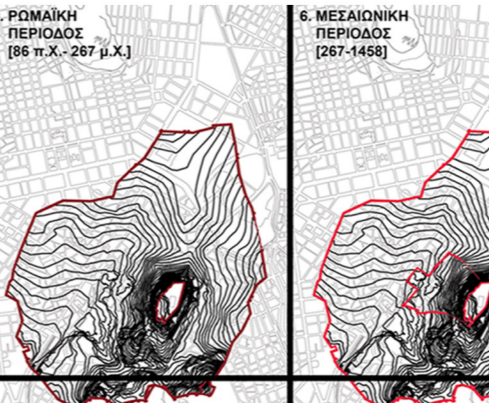
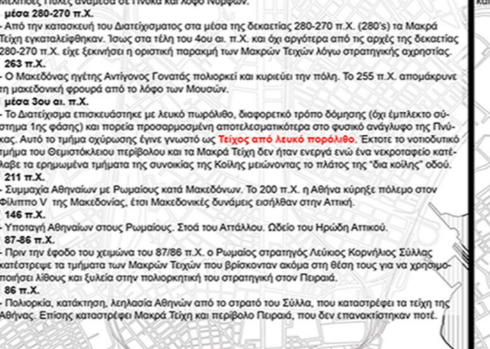
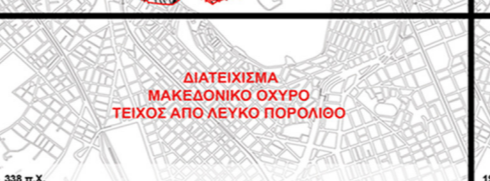
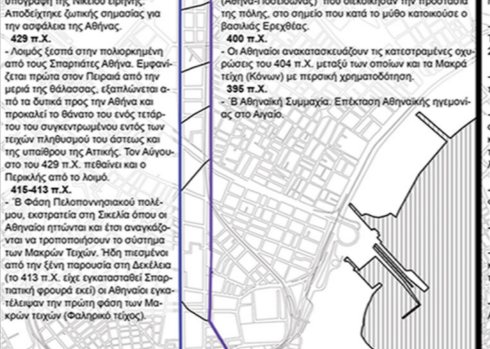
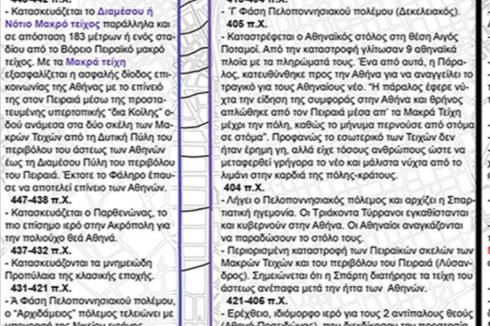
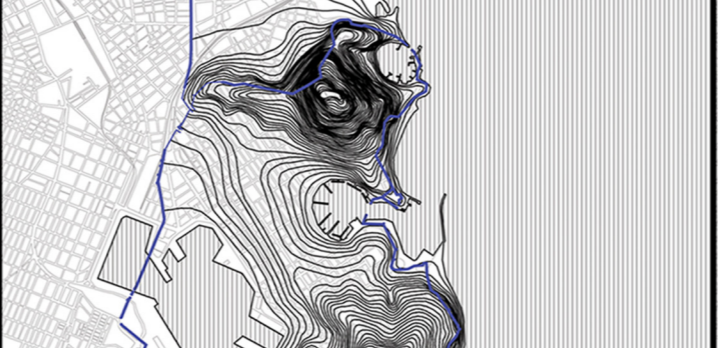
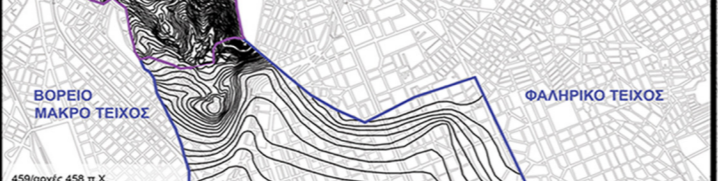
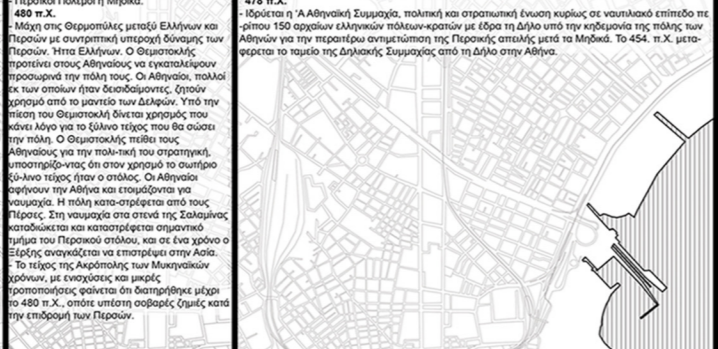
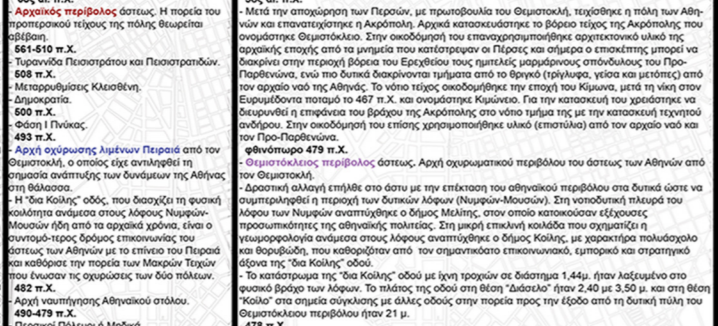
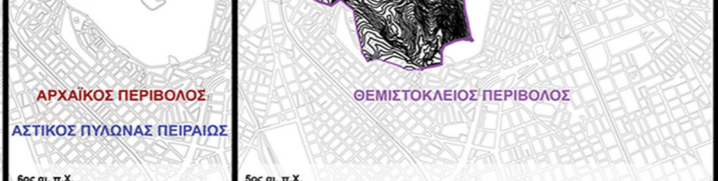
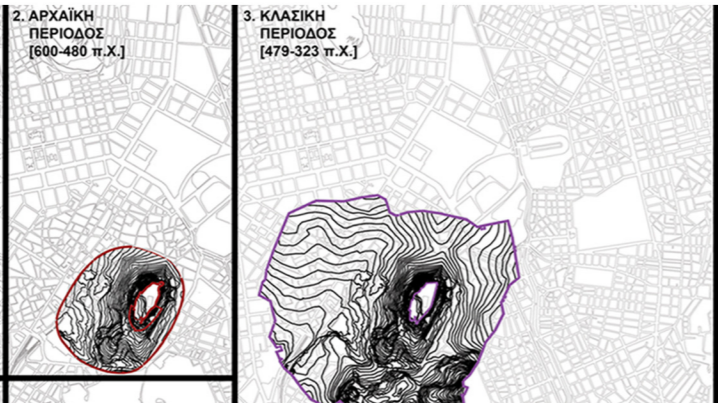
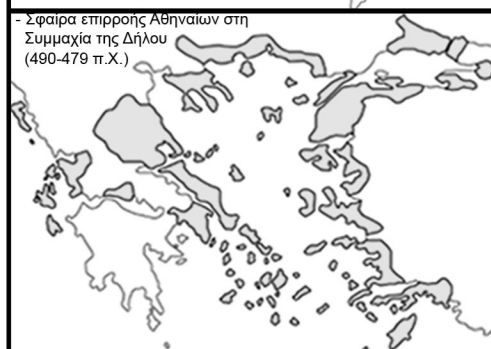
Έτσι στοιχειοθετείται η σύγχρονη ανα-σύζευξη Αθήνας-Πειραιά ως πόλος μακροπρόθεσμης αστικής ανάπτυξης αφ' ενός της περιοχής διαμέσου των Μακρών τειχών και αφ' ετέρου των αποσπασμάτων των περιβόλων του άστεως.

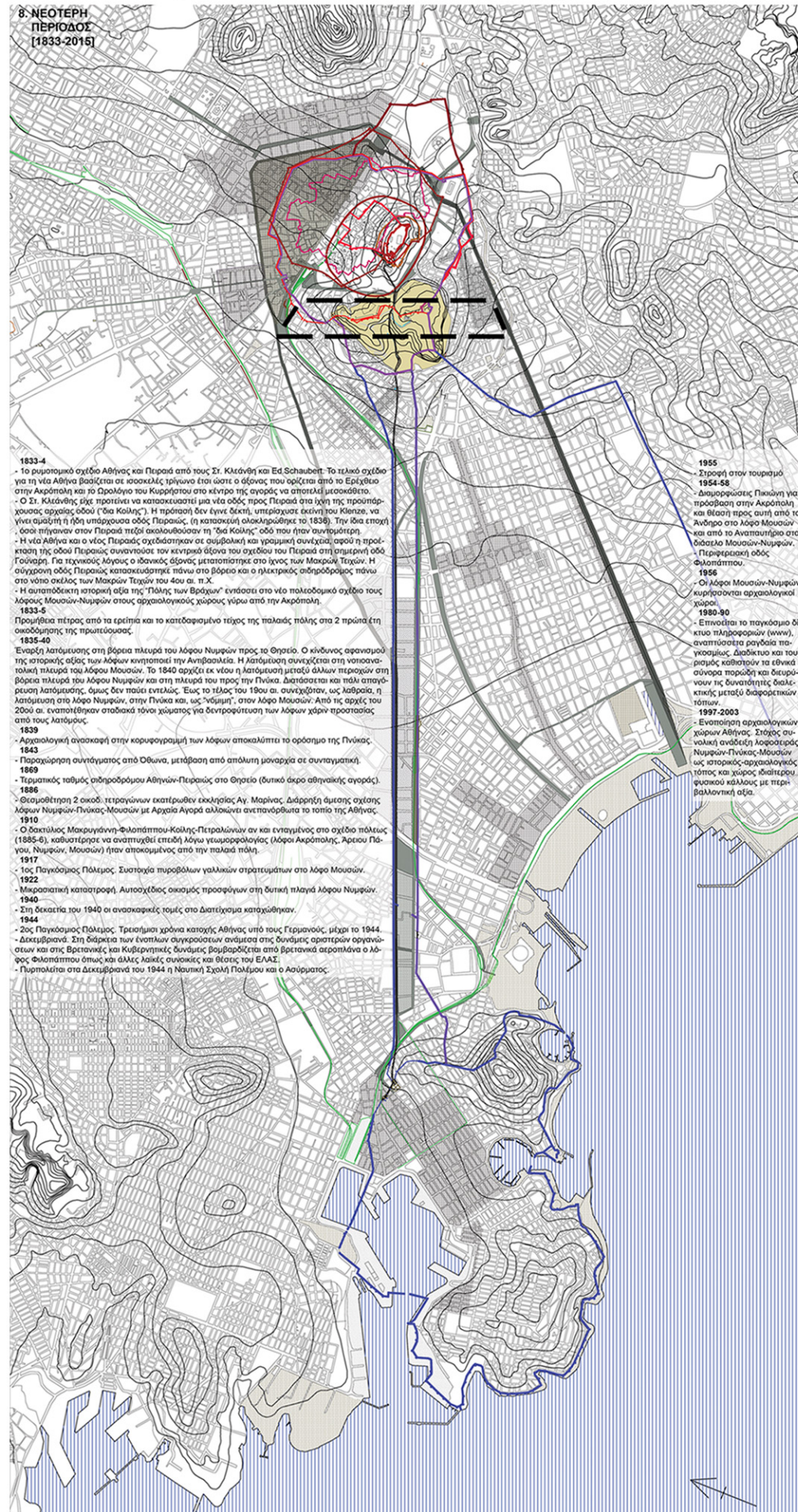

ΑΝΑΛΥΣΗ Μακροσκοπική θεώρηση των τειχών της Αθήνας έως σήμερα: η λειτουργία της λοφοσειράς Νυμφών-Πνύκας-Μουσών [ΚΛ. 1:20.000]

1. ΜΥΚΗΝΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
- Αποκείε ελληνικών πόλεων-κρατών κατά τους αρχαίους χρόνους (550 π.Χ.)

8. ΝΕΟΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1833-2015)

1833-4
 - Το ρυθμιστικό σχέδιο Αθήνας και Πειραιά από τους Στ. Κλεάνθη και Ed. Schaubert. Το τελικό σχέδιο για τη νέα Αθήνα βασίζεται σε ιστορικές τριγώνια έτσι ώστε ο άξονας που ορίζεται από τα Εξάρχεια στην Ακρόπολη και το Ορολόγιο του Κυριάτου στο κέντρο της αγοράς να αποτελεί μεσοάξονα.
 - Ο Στ. Κλεάνθης είχε προτείνει να κατασκευαστεί μια νέα οδός προς Πειραιά στα ίχνη της προπολεμικής αγγλικής οδού ("δία Κολίνας"). Η πρόταση δεν έγινε δεκτή, υπερίσχυσε εκείνη του Κίτσελε, να γίνει οριζόντια ή δια υπέρβασης οδός Παρισίων (ή κατακόρυφη ακολουθώντας το 1838). Την ίδια εποχή οδοί πήγαιναν στον Πειραιά πεζο ακολουθώντας τη "δία Κολίνας" οδό που ήταν ανενεργή.
 - Η νέα Αθήνα και ο νέος Πειραιάς σχεδιάστηκαν σε συμβολική και γραμμική συνέχεια, αφού η προέκταση της οδού Παρισίων συναντούσε τον κεντρικό άξονα του σχεδίου του Πειραιά στη σημερινή οδό Γούστουρη. Για τεχνικούς λόγους ο άξονας μετατοπίστηκε στο γκρενό των Μακρικών Τειχών. Η σύγκριση οδού Παρισίων κατασκευασμένη πάνω στο βόρειο και ο πλειοψηφικός σφαιροειδής πάνω στο νότιο σκέλος των Μακρικών Τειχών του 4ου αι. π.Χ.
 - Η αυτοπρόδικτη κατοικήσιμη ζώνη της "Πόλης των Βράχων" εντάσσεται στο νέο πολεοδομικό σχέδιο της Λόφου Μουσών-Νυμφών στους αρχαιολογικούς χώρους γύρω από την Ακρόπολη.

1833-5
 Προμήθεια πέτρας από τα ερείπια και το καταδορισμένο τείχος της παλαιάς πόλης στα 2 πρώτα έτη οικοδόμησης της πρωτεύουσας.

1835-40
 Έναρξη λατομείας στη βόρεια πλευρά του λόφου Νυμφών προς τα Θησεία. Ο κίνδυνος ανατροπής της ιστορικής αξίας των λωφών κινητοποιεί την Αντιβασιλεία. Η λατομεία συνεχίζεται στη νοτιοανατολική πλευρά του λόφου Μουσών. Το 1840 αρχίζει εκ νέου η λατομεία μεταξύ άλλων περιοχών στη βόρεια πλευρά του λόφου Νυμφών και στη πλευρά που προς την Πνύκα. Διατάσσεται και πάλι απονομή λατομείας, όμως δεν είναι εντάξει. Έως το τέλος του 18ου αι. συνεχίζονται ως λατομεία, η λατομεία στο λόφο Νυμφών, στην Πνύκα και ως "νύμφη", στον λόφο Μουσών. Από τις αρχές του 20ού αι. αναποτέθηκαν σταδιακά τόνοι χρώματος για δέντροφύτωση των λωφών γύρω τρωσιστάς από τους λατομείς.

1839
 Αρχαιολογική ανασκαφή στην κορυφογραμμή των λωφών αποκαλύπτει το ορόσημο της Πνύκας.

1843
 Παραχώρηση συντάγματος από Όθωνα, μετάβαση από απόλυτη μοναρχία σε συνταγματική.

1869
 Τελεμαχικός ταχυδρόμος Αθηνών-Πειραιώς στο Θησείο (δυτικό άκρο αθηναϊκής αγοράς).

1886
 Θεσπιση έτητος 2 οικοδ. τετραγώνων εκατέρωθεν εκκλησίας Αγ. Μαρίας, διάρρηξη διμερούς σχέσης λωφών Νυμφών-Πνύκας-Μουσών με Αρχαία Αγορά αλλοίωση ανεπανόρθωτο το τοπίο της Αθήνας.

1910
 Ο Δοκίμιος Μακρυγιάννη-Φιλίππου-Κολίνας-Περαλώνων αν και ενταγμένος στο σχέδιο πόλεως (1885-6), καθυστερήσει να αναπτυχθεί επειδή λόγω γεωμορφολογίας (λόφοι Ακρόπολης, Αρείου Πάγου, Νυμφών, Μουσών) ήταν αποκαμμένος από την παλαιά πόλη.

1917
 Τος Παγκόσμιος Πόλεμος. Συστάχια πυροβόλων γαλλικών στρατευμάτων στο λόφο Μουσών.

1922
 Μικρασιατική καταστροφή. Αυτοσχέδιος οικισμός προσφύγων στη δυτική πλαγιά λόφου Νυμφών.

1940
 Στη δεκαετία του 1940 οι ανασκαφικές τομές στο διατείχισμα κατακόπησαν.

1944
 Τος Παγκόσμιος Πόλεμος. Τελεμαχία χρόνια κατοχής Αθήνας υπό τους Γερμανούς, μέχρι το 1944.

Δεκαετηρίδα. Στη διάρκεια των ενσταντων συγκρούσεων ανάμεσα στις δυνάμεις αντιστασιακών οργανώσεων και στις Βρετανικές και Κυβερνητικές δυνάμεις βομβαρδίζονται από βρετανικά αεροπλάνα ο λόφος Φιλοπάππου όπως και άλλες λαϊκές συνοικίες και θέσεις του ΕΛΑΣ.

Πυρπολήματα στα Δεκαετηρίδα του 1944 η Ναυτική Σχολή Πολέμου και ο Ασύρματος.

1955
 Στροφή στον τουρισμό

1954-58
 Διευρύνονται Παιδική για προέκταση στην Ακρόπολη και θέση προς αυτή από το Ανόρθο στο λόφο Μουσών και από το Αναπαύιστρο στο διάστημα Μουσών-Νυμφών. Περιφερειακή οδός Φιλοπάππου.

1956
 Οι Λόφοι Μουσών-Νυμφών κυρίως αρχαιολογικοί χώροι.

1980-90
 Επιναιείται το παγκόσμιο δίκτυο πληροφοριών (www), αναπτύσσεται ραγδαία προηγούμενη, διαδέχεται και τουρισμός καταστηλών τα εθνικά σύνορα παρόλη και διεύρυνση της δυναμότητας διαλεκτικής μεταξύ διαφορετικών τόπων.

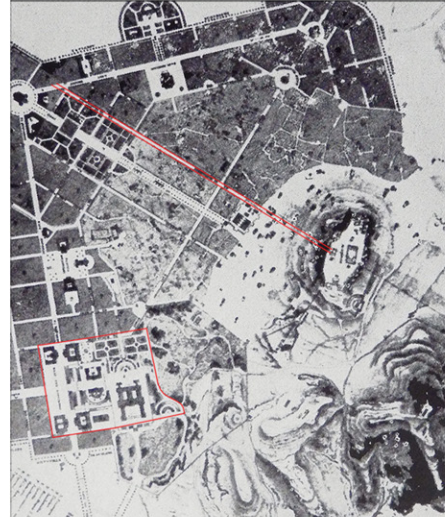
1997-2003
 Εντοπισση αρχαιολογικών χώρων Αθήνας. Στόχος συστηματική ανάδειξη κορυφογραμμών Νυμφών-Πνύκας-Μουσών ως ιστορικός-αρχαιολογικός πόντος και χώρος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους με περιβαλλοντική αξία.

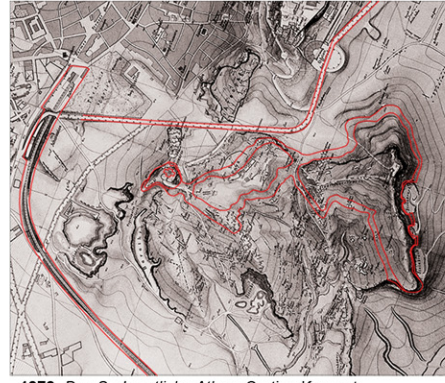
- 1799, Χάρτης της Αθήνας, Coubault-Fauvel

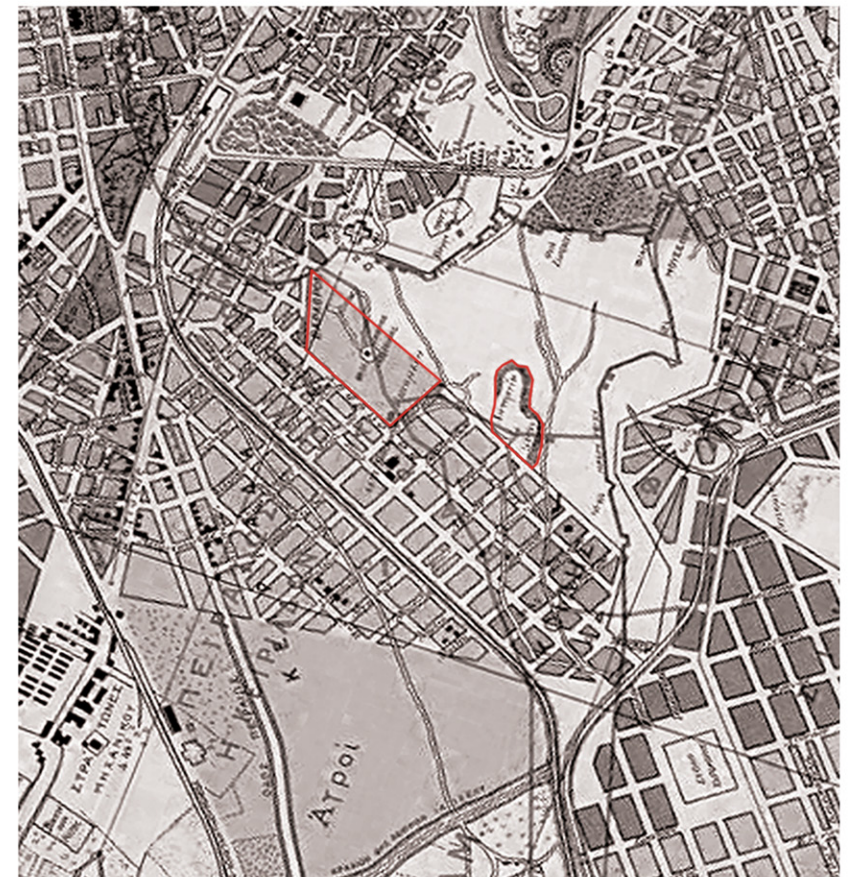
- 1833, Σχέδιον της νέας πόλεως των Αθηνών, Στ. Κλεάνθης, Ed. Schaubert.

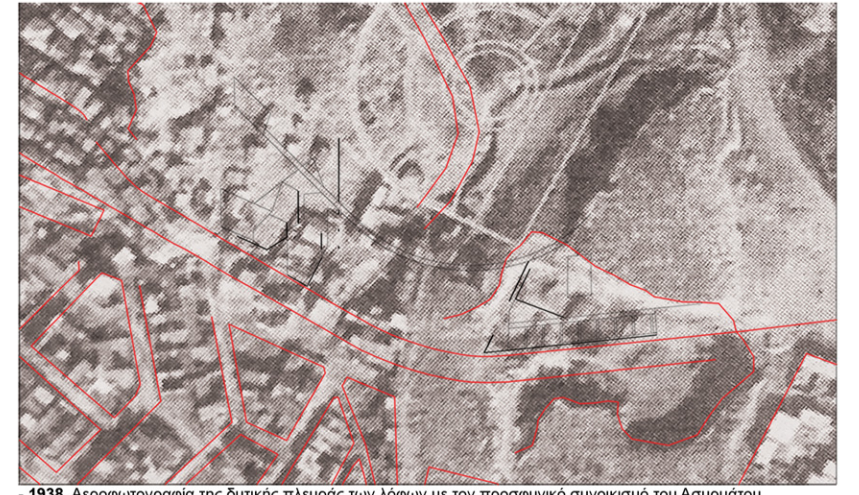
- 1834, Τροποποίηση στο αρχικό σχέδιο των Κλεάνθους και Schaubert, L.v.Klenze

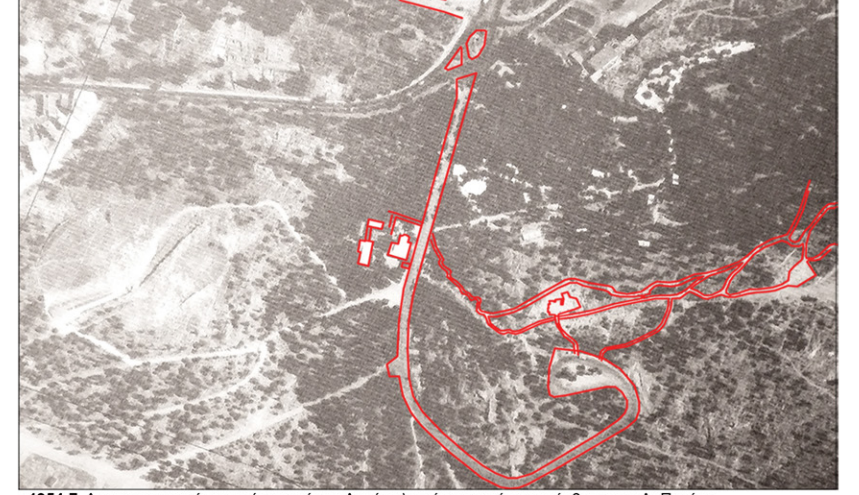
- 1878, Das Sudwestliche Athen, Curtius-Kaupert

- 1923, Σχέδιο Αθηνών με το αρχαίο άστυ, τη νέα πόλη και τις έως σχεδιασμένες επεκτασεις της, Αθ.Γεωργιάδου.

- 1938, Αεροφωτογραφία της δυτικής πλευράς των λωφών με τον προσφυγικό συνοικισμό του Ασυρμάτου και το λατομείο Κωνσταντέλλου.

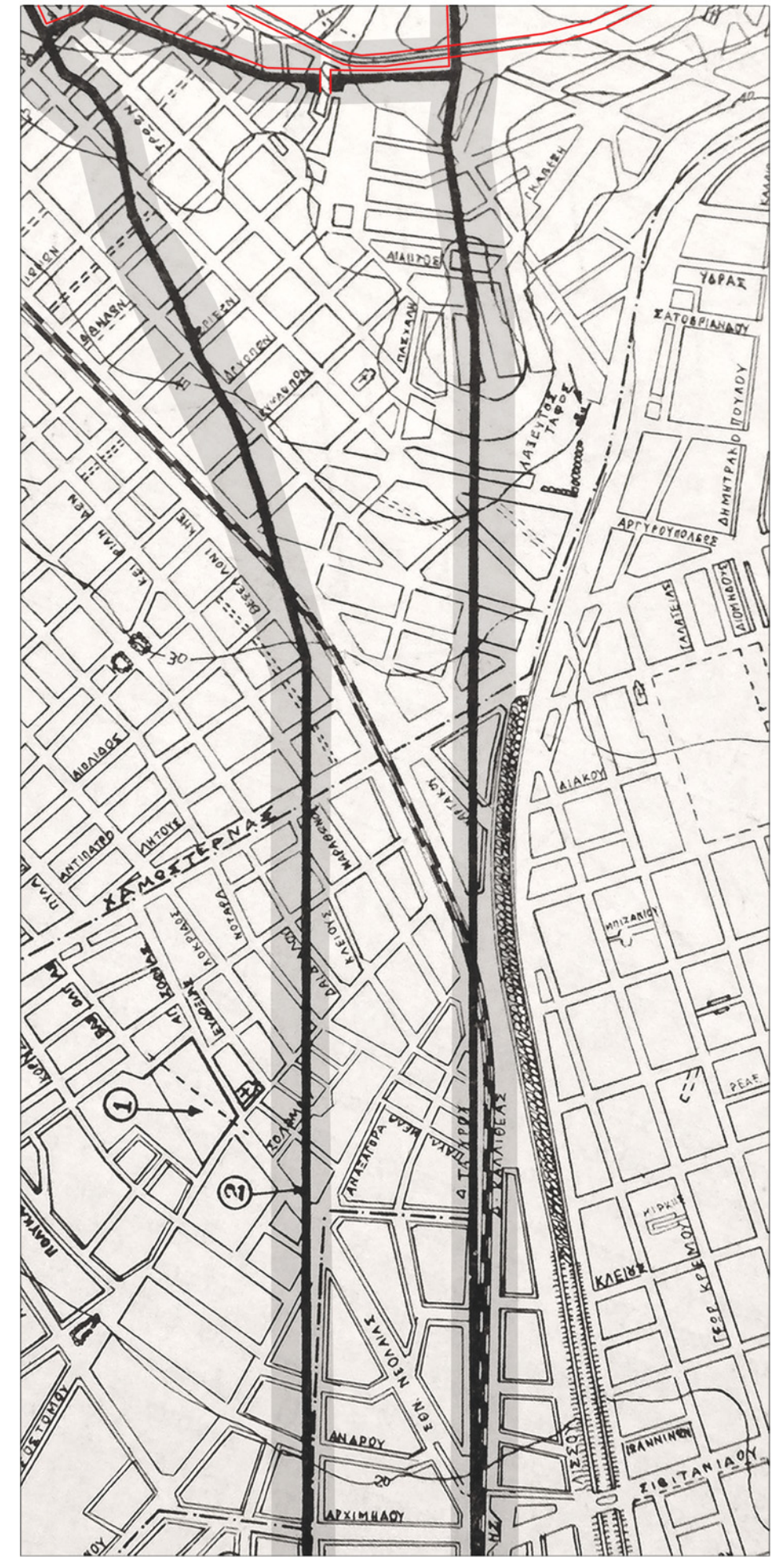

- 1954-7, Αεροφωτογραφία του γύρω από την Ακρόπολη χώρου μετά την επέμβαση του Δ. Πικιώνη

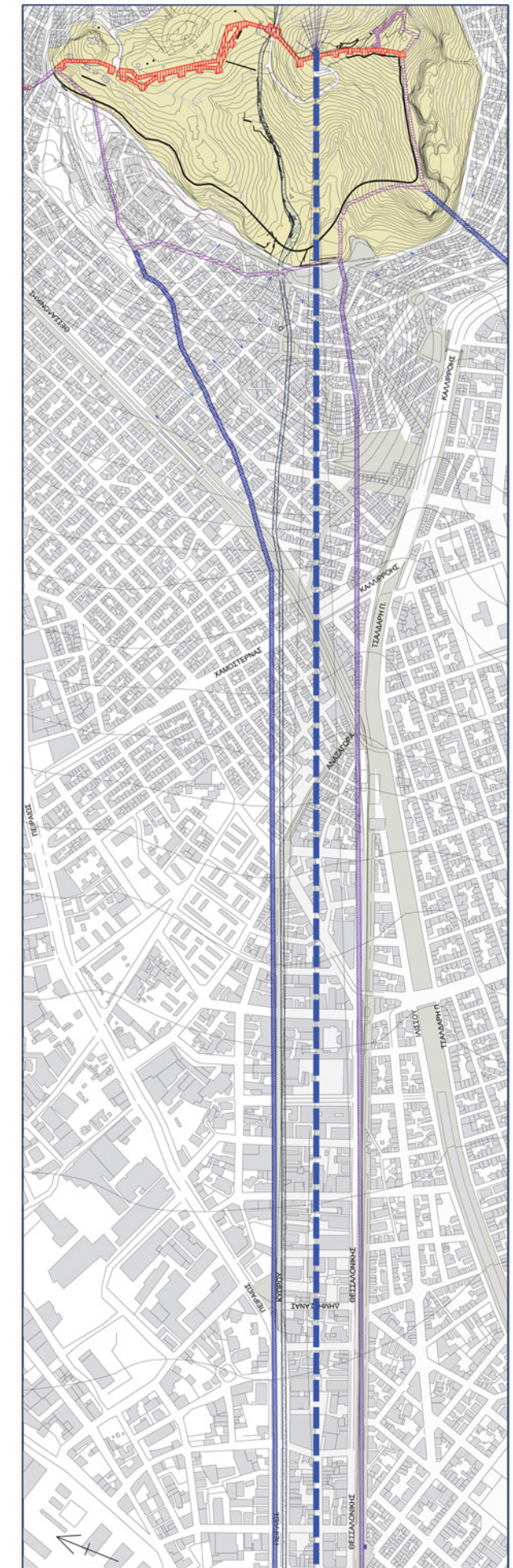
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ
Το Διατείχισμα ως Διεπαφή [Κλ. 1:3.000]

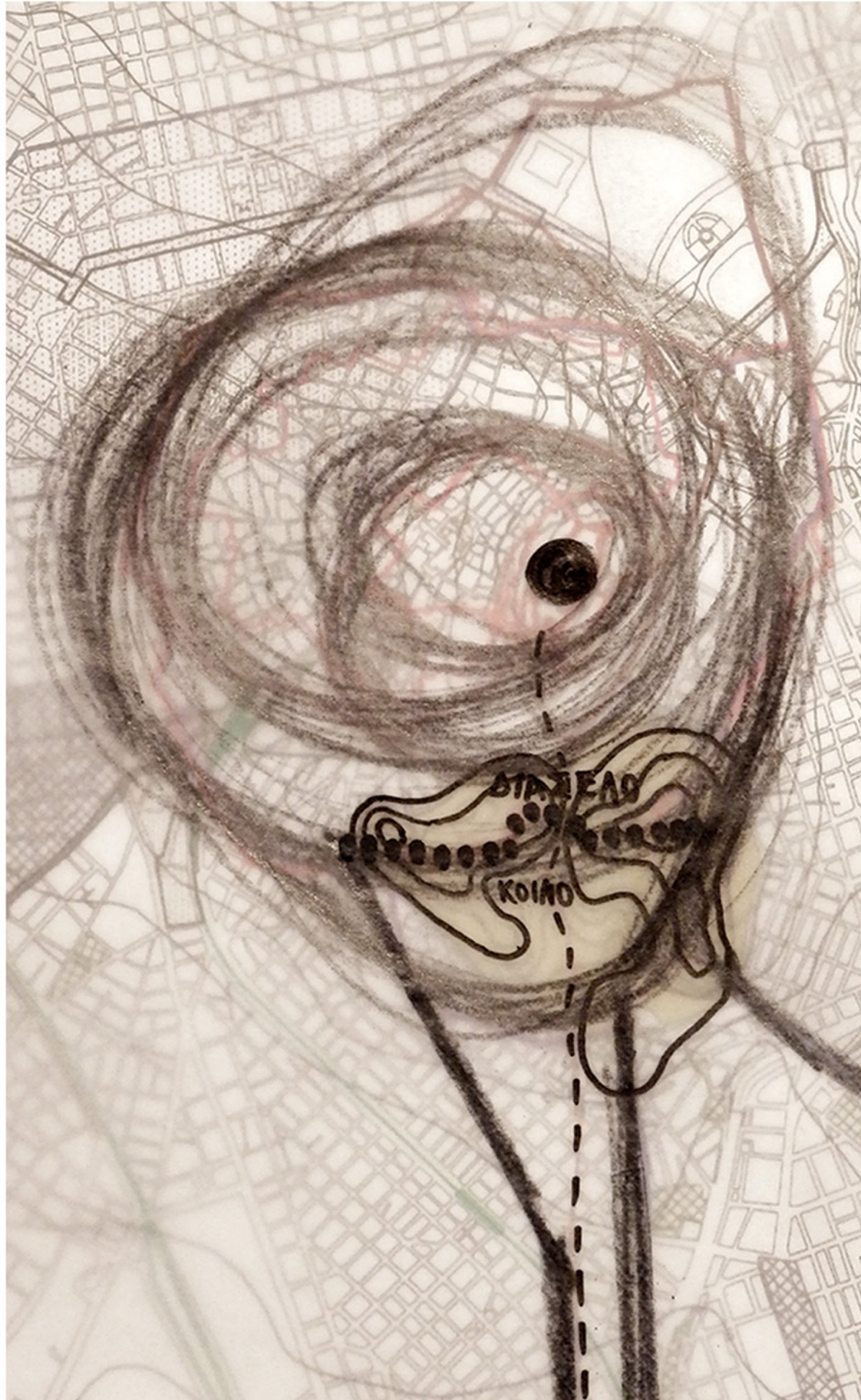
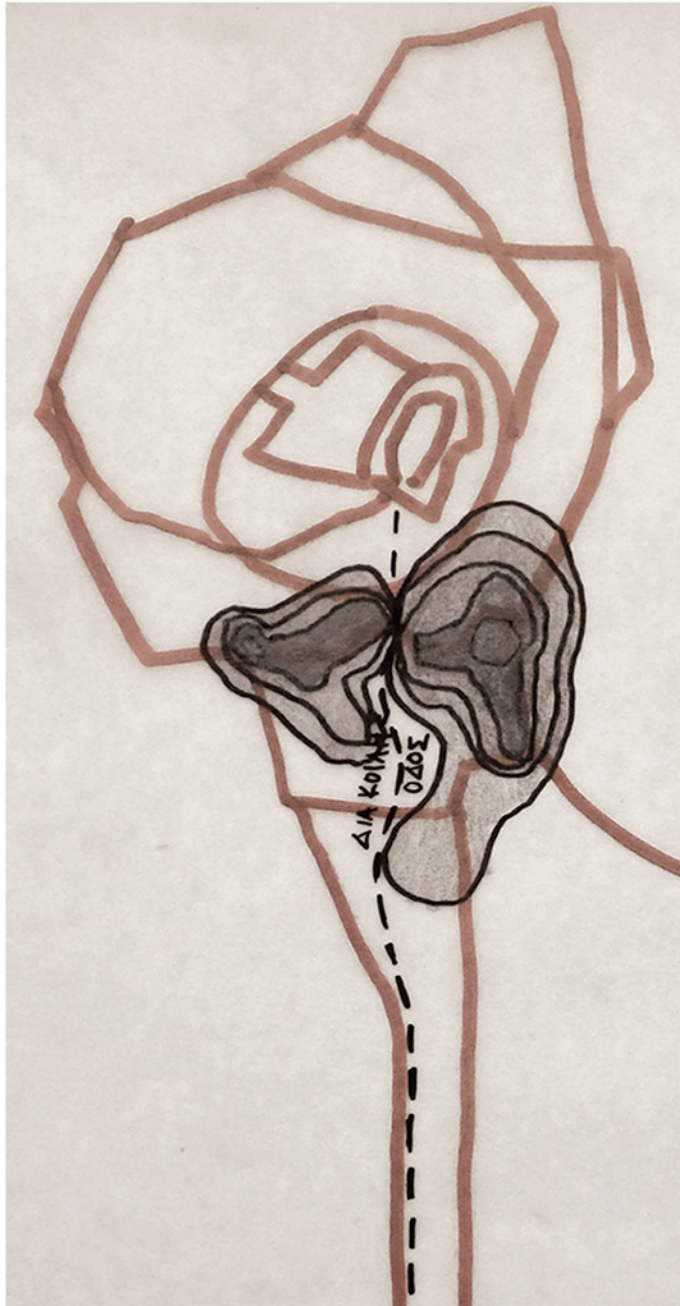
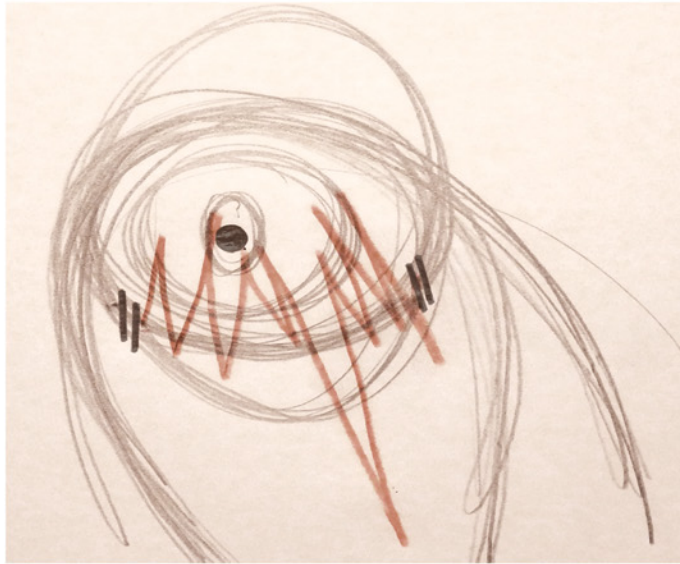

2011, Ο αρχαίος οχυρωματικός περίβολος της Αθήνας, Θεοχαράκη Άννα Μαρία

1975, Η περιοχή δυτικά του άστεως και η θέση των Μακρών τειχών, Δ.Σκιλιάρτη

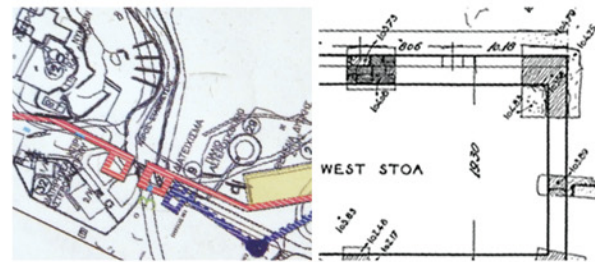

4 ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ
Υφιστάμενη λανθάνουσα κατάσταση [ΚΛ. 1:1.000]

Ζητήματα στην κορυφογραμμή που διατρέχει το Διατείχισμα που χρήζουν προσοχής:

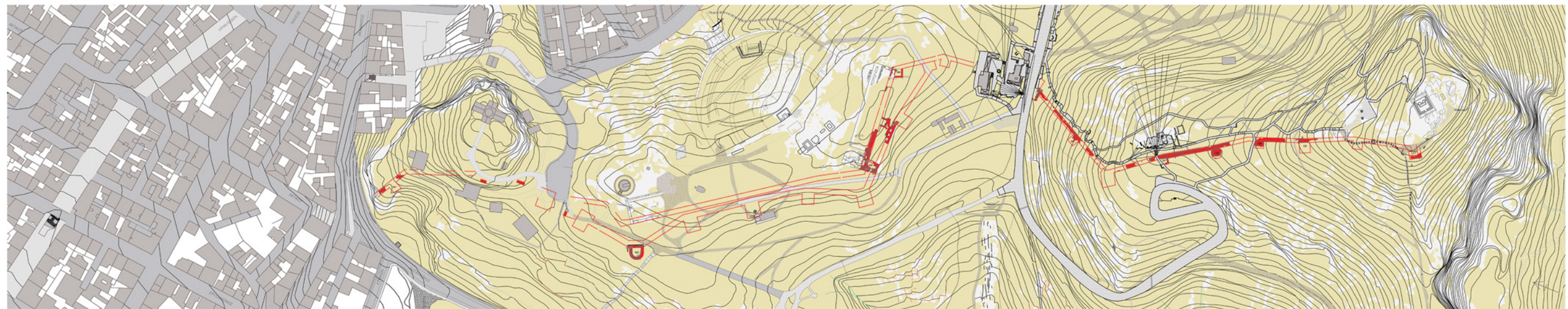
- Πωδής αλλά και υψηλή βλάστηση έχει αναπτυχθεί στις θέσεις των καταχωμένων ανασκαφικών τομών της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην περιοχή της Πνύκας ύστερα από φυτεύσεις στις αρχές του 20ού αιώνα, κατάσταση που αξιολογείται προβληματική από τη σκοπιά της αρχαιολογίας εξαιτίας των βλαβών που προκαλεί το ριζικό σύστημα στα καταχωμένα μνημεία.
- Ο περιμετρικός τοίχος του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών, που αναμένεται να λειτουργεί στο εξής ως μουσείο και διοίκηση, περικλείει τμήμα του μήκους και δομικό υλικό του Διατειχίσματος και αποκρύβει το βόρειο σημείο επαφής του Διατειχίσματος με το Θεμιστόκλειο περίβολο του άστεως πλησίον του πύργου M1.
- Το Διατείχισμα είναι αποκομμένο από τα ίχνη των τειχών των υπόλοιπων ιστορικών περιόδων και δη από το τμήμα του προτειχίσματος της ίδιας ιστορικής περιόδου στη διασταύρωση της πεζοδρομημένης οδού Ηρακλειδών με την οδό Ερυσίχθονος αλλά και από το μεγάλης έκτασης και ιστορικής πυκνότητας τμήμα του τείχους του άστεως στον Αρχαιολογικό Χώρο του Κεραμεικού.
- Η συνέχεια της ασφαλτοστρωμένης οδού Δημ. Αιγινίτου έως το χώρο στάθμευσης στην κεντρική είσοδο του περιβόλου του Αστεροσκοπείου διακόπτει ασκόπως την ενότητα του συνολικού αρχαιολογικού πάρκου.
- Ο χαραγμένος πριν την επέμβαση του Δ. Πικιώνη δρόμος από το πλάτωμα κοντά στον αρχαίο δήμο Μελίτης προς την κλίμακα καθόδου στο Αστεροσκοπείο διέρχεται πάνω από την καταχωμένη δομή του Διατειχίσματος πλησίον στον πύργο W2.
- Συμπληρωματικοί χώροι υγιεινής βρίσκονται πάνω από την καταχωμένη δομή του Διατειχίσματος στον πύργο W4.
- Ενδεχόμενες μεταγενέστερες του έργου του Δ. Πικιώνη επεκτάσεις του ανενεργού σήμερα Αναπαυτηρίου και της εκκλησίας Αγ. Δημητρίου Λουμπαρδιάρη ειδικά στα βόρεια του Αναπαυτηρίου ανατρέπουν το περικλειστο πλαίσιο που δημιουργείται μαζί με το τμήμα του πύργου C3 πάνω από το καταχωμένο υπόλοιπο του Δίπυλου Υπέρ των Πυλών.
- Η συνολική δομή και έκταση του Διατειχίσματος δεν έχει αναδειχθεί.
- Οι κινήσεις προσέγγισης των μνημείων εντός των τειχών εκτός των τειχών και διασχίσης του Διατειχίσματος δεν είναι σχεδιαστικά και υλικά ιεραρχημένες.
- Τα ευρήματα των ανασκαφών στην περιοχή από την Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών στη δεκαετία του 1930 και την Εφορίας Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού έως σήμερα απομαρύνθηκαν από το φυσικό χώρο έκθεσής τους και από την άμεση αναφορά στα επί τόπου μνημεία στα οποία αντιστοιχούν.

ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΜΕΝΟ ΔΟΜΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΔΙΑΤΕΙΧΙΣΜΑΤΟΣ (ΓΑΛΑΖΙΟ) ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ ΟΡΙΣΜΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΣΤΟΑΣ

ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΔΙΑΤΕΙΧΙΣΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΣΤΟΑΣ

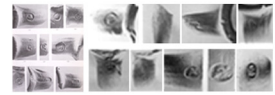

ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΟ ΑΚΡΟ ΔΙΑΤΕΙΧΙΣΜΑΤΟΣ ΛΕΥΚΟΣ ΠΩΡΟΛΙΘΟΣ ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ ΚΑΤΑΧΩΜΕΝΕΣ ΙΧΝΗ ΕΠΙΜΕΛΗΜΕΝΗΣ ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ ΚΡΟΚΑΛΟΠΑΓΗΣ ΛΙΘΟΣ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΟΣ ΛΑΞΕΥΜΕΝΟΣ ΓΙΑ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΦΥΣΙΚΟΣ ΒΡΑΧΟΣ ΜΕ ΕΜΦΑΝΗ ΙΧΝΗ ΤΥΚΟΥ ΕΜΠΛΕΚΤΟ ΔΟΜΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΕ ΑΠΟΣΥΝΘΕΣΗ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΚΡΟ ΔΙΑΤΕΙΧΙΣΜΑΤΟΣ

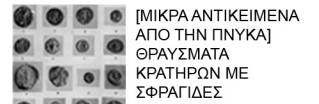

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Ευρήματα [ΚΛ. 1:1.000]

[ΜΙΚΡΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΥΚΑ] ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ, ΟΡΟΣΗΜΟ ΟΙΚΙΑΣ, ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ, ΤΑΦΙΚΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ

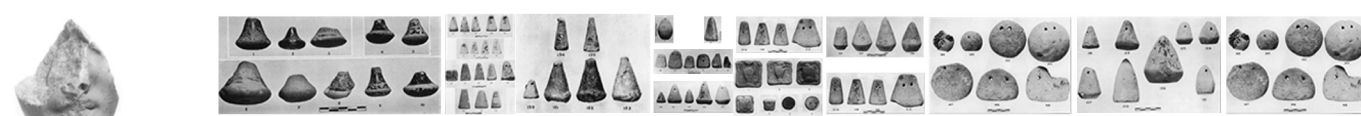
[ΜΙΚΡΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΥΚΑ] ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΡΩΝ ΜΕ ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ

[ΜΙΚΡΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΥΚΑ] ΚΕΡΑΜΕΙΚΑ ΑΓΓΕΙΑ, ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ (243 ΣΤΟ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΚΡΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΣΤΟΑΣ)

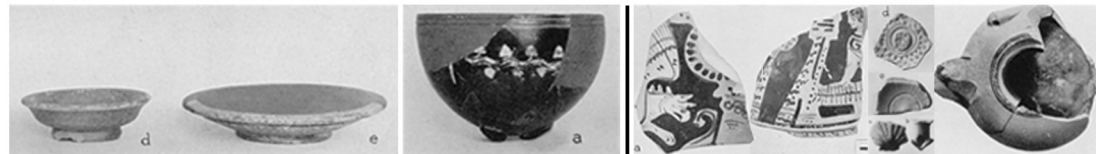
[ΜΙΚΡΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΥΚΑ] ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ, ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΡΩΜΑΪΚΟΙ ΛΥΧΝΟΙ

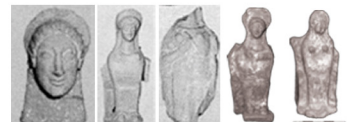
[ΕΠΙΧΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΦΑΣΗΣ ΙΙΙ ΠΝΥΚΑΣ] ΚΕΡΑΜΕΙΚΑ, ΛΙΘΙΝΑ ΚΑΙ ΜΟΛΥΒΔΙΝΑ ΒΑΡΙΔΙΑ ΥΦΑΝΤΙΚΗΣ

[ΕΠΙΧΩΣΗ ΓΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΦΑΣΗΣ ΙΙΙ ΠΝΥΚΑΣ] ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΕΦΑΛΗΣ ΜΕ ΚΡΑΝΟΣ ΠΙΘΑΝΟΤΑΤΑ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΑΓΑΛΜΑΤΟΣ ΑΘΗΝΑΣ

[ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΣΤΟΝ ΠΥΡΓΟ W6 ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΧΑΛΑΣΜΑΤΑ] ΚΕΡΑΜΕΙΚΗ

[ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΣΤΟ ΒΟΡΕΙΟ ΤΜΗΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΣΤΟΑΣ] ΚΕΡΑΜΕΙΚΗ

[ΛΟΦΟΣ ΝΥΜΦΩΝ] ΠΗΛΙΝΑ ΕΔΩΛΙΑ

ΚΟΛΟΣΣΙΚΗ ΚΕΦΑΛΗ ΑΝΔΡΟΣ ΡΩΜΑΪΚΟ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ "ΔΙΟΣ ΔΡΕΣΣΔΗΣ"

[ΜΙΚΡΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΥΚΑ] ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ ΓΥΛΠΤΙΚΗΣ, ΑΓΑΛΜΑΤΙΔΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ-ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΚΑΙ ΖΩΩΝ ΑΡΘΡΩΤΑ ΑΓΑΛΜΑΤΙΔΙΑ, ΑΡΧΕΤΥΠΙΚΗ ΓΥΛΠΤΙΚΗ, ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΜΑΣΚΕΣ, ΛΗΚΥΘΟΙ ΜΕ ΠΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

[ΜΙΚΡΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΥΚΑ] ΚΑΛΟΥΠΙΑ ΕΚΜΑΓΕΙΩΝ, ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΑΝΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ, ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ, ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ

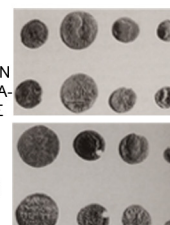

[ΙΕΡΟ ΥΨΙΣΤΟΥ ΔΙΟΣ] ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΙΚΑ ΑΝΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΛΑΞΕΥΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΒΡΑΧΟ ΚΟΓΧΕΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΠΛΗΣΙΩΝ ΒΗΜΑΤΟΣ ΦΑΣΗΣ ΙΙΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ [ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΟ] ΜΠΡΟΥΤΣΙΝΗ ΑΝΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΠΛΑΚΑ

ΟΡΟΣΗΜΟ ΠΝΥΚΑΣ [Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΕΤΑΙ ΣΕ ΛΑΞΕΥΜΑ ΣΤΟ ΒΡΑΧΟ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΣΤΟΑΣ]

[ΔΙΑ ΚΟΙΛΗΣ ΟΔΟΥ] ΣΕΙΡΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΡΩΜΑ ΤΗΣ ΟΔΟΥ (10Σ ΑΙ. Π.Χ ΕΩΣ 40Σ ΑΙ. Μ.Χ.)

[ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΣΕ ΠΥΡΓΟ W6 ΤΕΙΧΟΥΣ ΑΠΟ ΛΕΥΚΟ ΠΩΡΟΛΙΘΟ] ΚΕΡΑΜΕΙΚΗ

[ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ ΟΔΟΥ ΚΟΙΛΗΣ] ΓΥΑΛΙΝΑ ΚΑΙ ΧΑΛΚΙΝΑ ΚΤΕΡΙΣΜΑΤΑ, ΧΡΥΣΑ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΝΩΤΙΑ

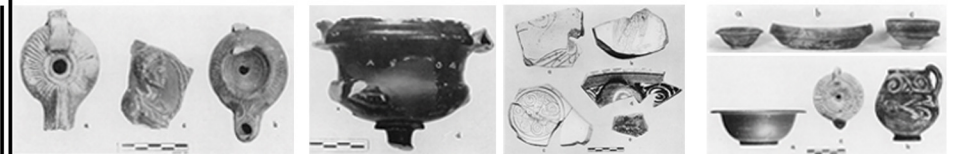

[ΝΑΪΣΚΟΜΟΡΦΟ ΠΑΡΟΔΙΟ ΙΕΡΟ ΕΝΤΟΣ ΤΕΙΧΩΝ ΔΙΠΛΑ ΣΤΟ ΔΙΠΥΛΟ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΠΥΛΩΝ] ΕΝΕΠΙΓΡΑΦΗ ΑΝΑΓΛΥΦΗ ΠΛΑΚΑ ΜΕ ΠΡΟΣΩΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ.

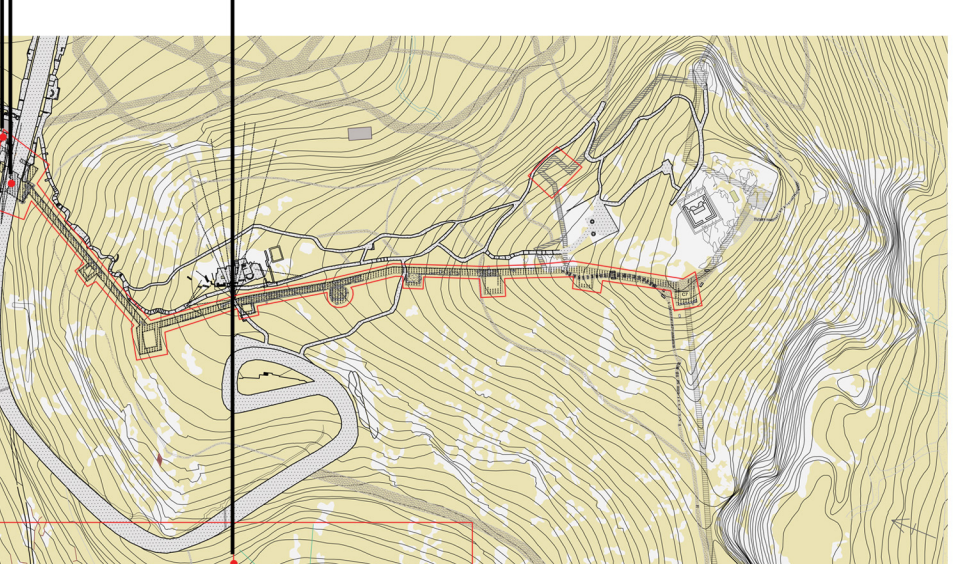
[ΔΙΠΥΛΟ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΠΥΛΩΝ] ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΘΥΡΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΥΛΗΣ. ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΕΓΑΣΜΑ ΤΟΥ ΔΙΑΤΕΙΧΙΣΜΑΤΟΣ ΜΕ ΣΦΡΑΓΙΔΑ

[ΣΥΣΣΩΡΕΥΣΗ ΥΛΙΚΟΥ ΣΤΟ ΜΕΤΩΠΟ ΤΟΥ ΔΙΑΤΕΙΧΙΣΜΑΤΟΣ ΒΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ] ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΕΡΑΜΕΙΚΗΣ [ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΒΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΠΥΛΟΥ] ΚΑΘΑΡΟΣ

[ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΣΤΟ ΔΙΠΥΛΟ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΠΥΛΩΝ] ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΕΡΑΜΕΙΚΗΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΔΙΑΤΕΙΧΙΣΜΑΤΟΣ, ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΩΝ ΦΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ

[ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΜΑΚΡΩΝ ΤΕΙΧΩΝ ΟΠΟΥ ΤΑ ΣΚΕΛΗ ΣΥΓΚΛΙΝΟΥΝ (ΣΗΜ. ΑΝΘ. ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ)] ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΟΙΚΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ ΣΥΝΟΙΚΙΑΣ ΚΕΡΑΜΕΩΝ, ΣΤΗΡΙΓΜΑΤΑ ΚΛΙΒΑΝΟΥ, ΚΑΘΑΡΟΣ ΜΕ ΕΠΙΓΡΑΦΗ, ΣΤΗΛΗ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΗ ΧΡΗΣΗ ΩΣ ΚΑΛΥΜΜΑ ΠΗΓΑΔΙΟΥ, ΜΟΛΥΒΔΙΝΑ ΣΤΑΘΜΙΑ, ΑΓΓΕΙΑ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ

4 ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ
Σκοπεύσεις [Κλ. 1:1.000]

8. ΝΕΟΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΔΥΤΙΚΗ ΑΚΡΟΠΟΛΗ, L.DUPRE, 1819
ΔΙΑΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΤΟ ΤΕΙΧΟΣ ΥΠΑΠΑΝΤΗΣ ΚΑΙ Η ΠΥΛΗ ΒΕΥΛΕ ΚΛΕΙΣΜΕΝΗ ΜΕ ΙΣΧΥΡΟ ΠΡΟΤΕΙΧΙΣΜΑ

ΑΚΡΟΠΟΛΗ, INGRES, 1841-9

1. ΜΥΚΗΝΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΥ ΠΕΡΙΒΟΛΟΥ
ΛΟΦΟΥ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

8. ΝΕΟΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
1917, ΣΥΣΤΟΙΧΙΑ ΠΥΡΟΒΟΛΩΝ ΓΑΛΛΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΛΟΦΟ ΜΟΥΣΕΩΝ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟ ΦΙΛΟΠΑΠΠΟΥ, ΠΡΩΤΟΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

2. ΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΔΙΑΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΑΡΧΑΪΚΟΙ ΣΦΟΝΔΥΛΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟ-ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ ΕΝΣΩΜΑΤΩΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΠΕΡΣΩΝ

Η ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ, ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΜΑΖΙΚΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ "DIE GARTENLAUBE", K. SPROSSE, 1869
ΔΙΑΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΣΕΡΠΕΝΤΣΕΣ, ΦΡΑΓΚΙΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ

8. ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ, 1877
ΔΙΑΚΡΙΝΕΤΑΙ Η ΣΥΝΑΓΕΣΗ ΟΔΕΙΟΥ ΗΡΩΔΗ ΑΤΤΙΚΟΥ ΜΕ ΤΟ ΡΙΖΟΚΑΣΤΡΟ ΠΡΙΝ ΑΥΤΗ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΤΕΙ

Η ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ, J.M.W. TURNER, 1830

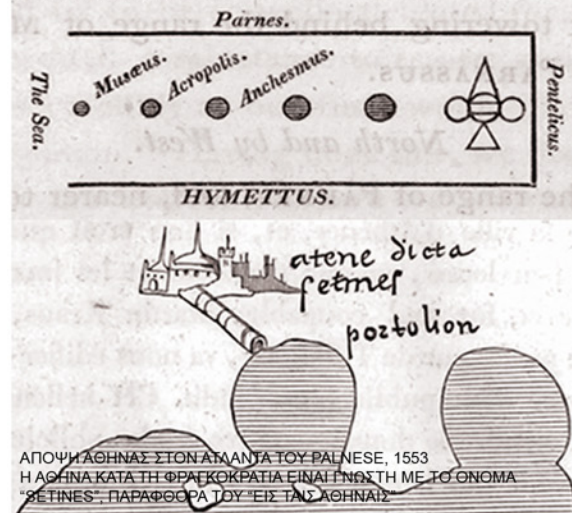
ΠΡΩΤΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ, Π. ΖΩΓΡΑΦΟΣ, 1836-9. Ο ΣΕΡΠΕΝΤΣΕΣ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΤΕΙ

ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΑΘΗΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΛΟΦΟ ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ, F. STADEMANN, 1835
ΔΙΑΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΤΕΙΧΟΣ ΥΠΑΠΑΝΤΗΣ, ΣΕΡΠΕΝΤΣΕΣ, ΦΡΑΓΚΙΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ

ΜΝΗΜΟΤΕΧΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ, 1813

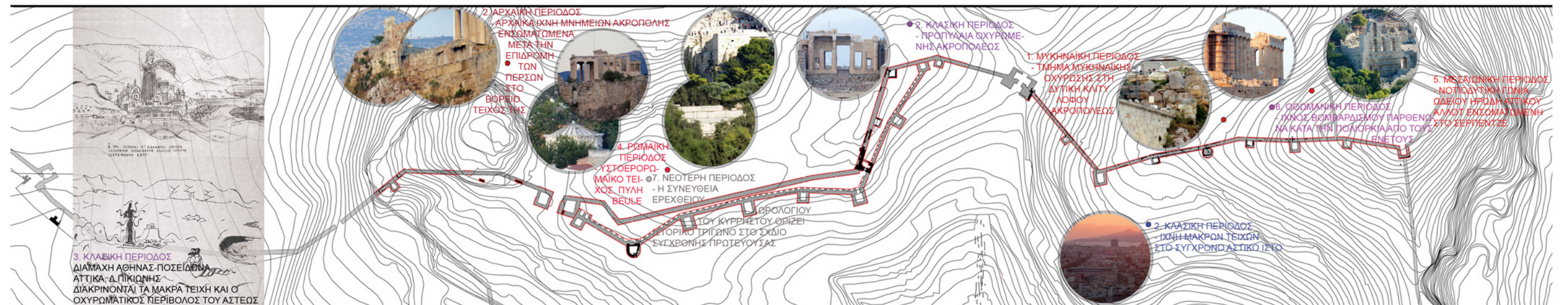

ΑΠΟΨΗ ΑΘΗΝΑΣ ΣΤΟΝ ΑΤΛΑΝΤΑ ΤΟΥ ΡΑΪΝΕΣΕ, 1553
Η ΑΘΗΝΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΦΡΑΓΚΟΚΡΑΤΙΑ ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΗ ΜΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ "BETHES", ΠΑΡΑΦΟΡΑ ΤΟΥ "ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΙΣ"

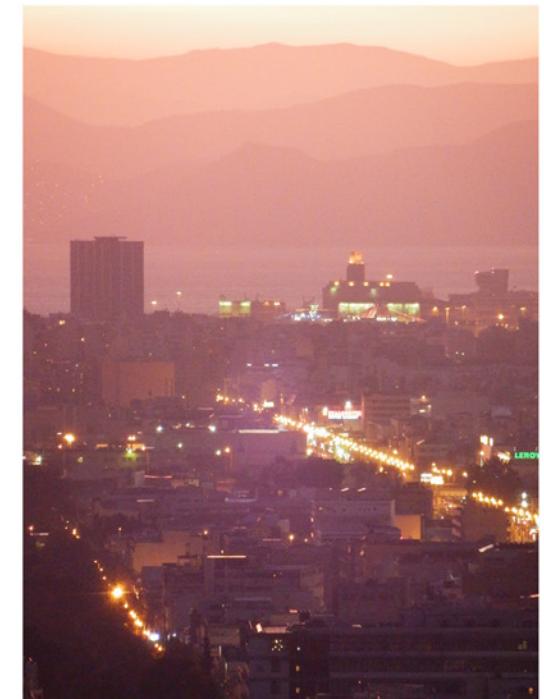
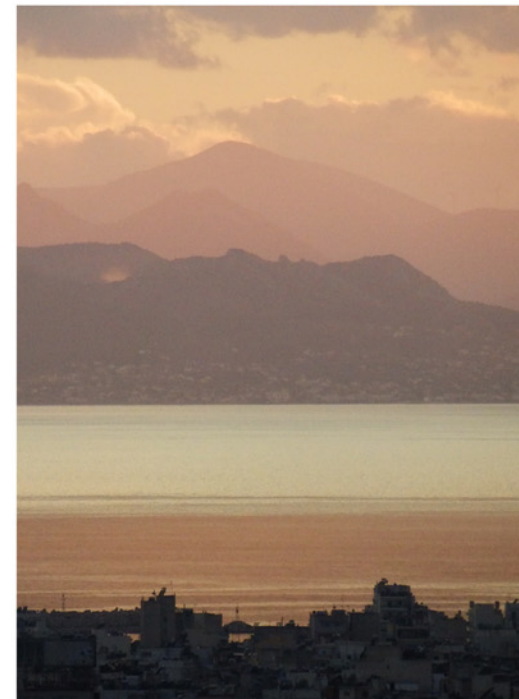
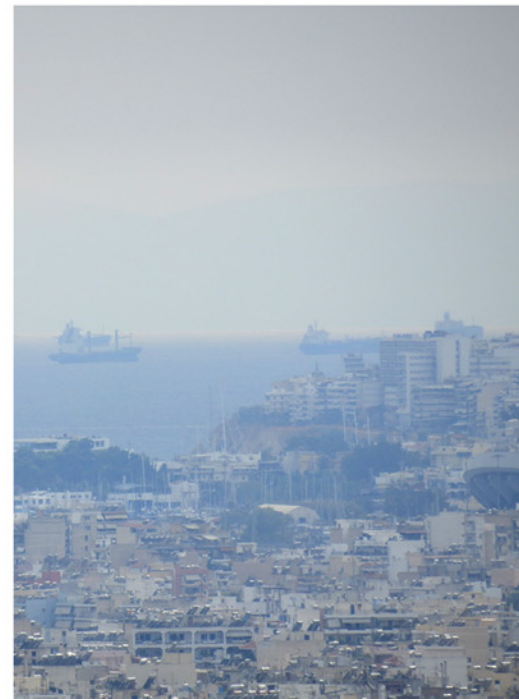
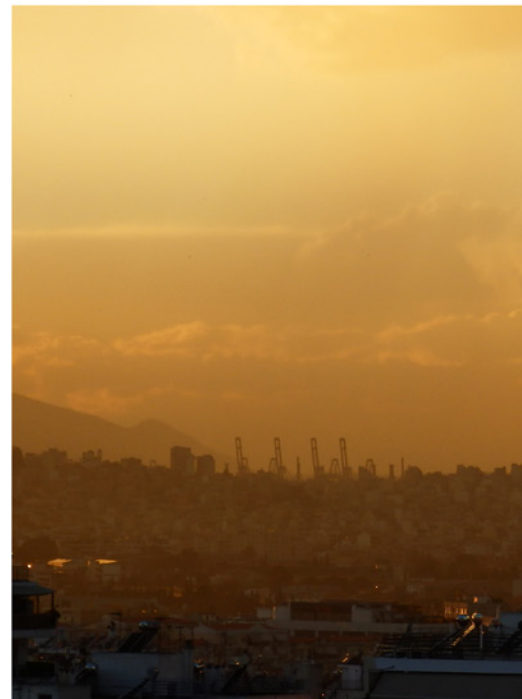
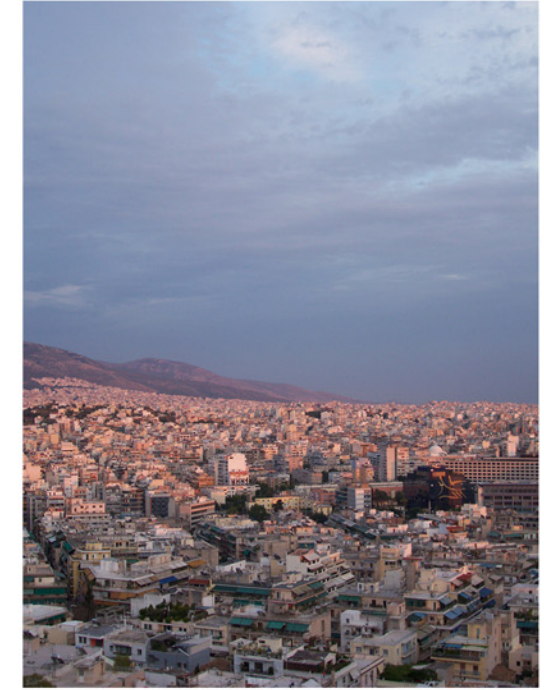
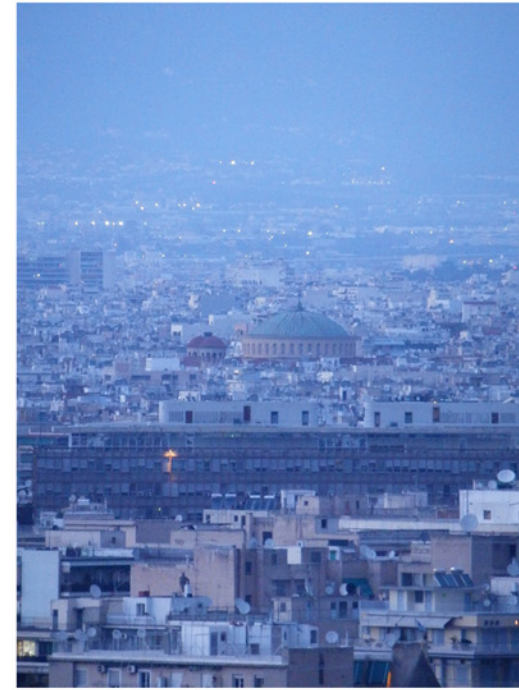
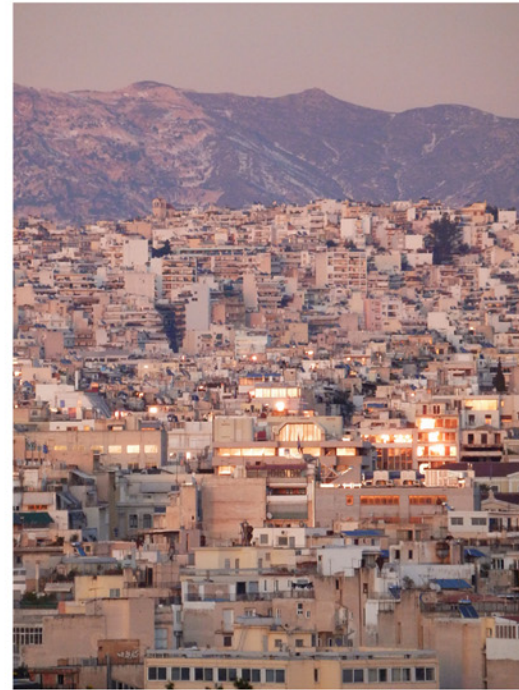
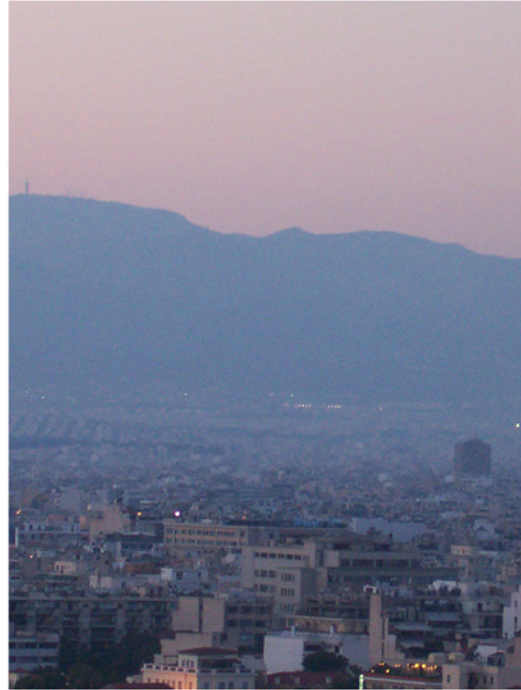

8. ΣΦΟΝΔΥΛΟΙ
ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΜΟΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΕΝΕΤΙΚΟ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟ ΤΟΥ ΜΟΡΟΣΙΝΙ ΤΟ 1687, G.-M. VERNEDA, 1687, V. GORONELLI
ΔΙΑΚΡΙΝΕΤΑΙ Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΥ ΣΤΟ ΛΟΦΟ ΝΥΜΦΩΝ

ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ ΤΟΥ ΛΟΦΟΥ ΤΟΥ ΜΟΥΣΑΙΟΥ (ΦΙΛΟΠΑΠΠΟΥ), ED. DODWELL, S. ROMARDI, 1805.
ΔΙΑΚΡΙΝΕΤΑΙ ΤΟ ΤΕΙΧΟΣ ΤΟΥ ΧΑΣΕΚΗ

Πανοραμική εποπτεία λεκανοπεδίου

Η αποκάλυψη ίχνων των τειχών της Αθήνας στην πανοραμική εποπτεία του τοπίου που προσφέρεται από την επί τόπου περιήγηση στην κορυφογραμμή της λοφοσειράς Νυμφών-Πνύκας-Μουσών, εντοπίζει θέσεις εκατέρωθεν του Διατειχίσματος που αναφέρονται στις φάσεις λειτουργίας των τειχών της Αθήνας μέσα στον ιστορικό χρόνο. Σε αυτές τις θέσεις μια υπαίθρια ελαφριά κατασκευή περικλείει έναν χώρο πληροφοριών, κυάλια σταθερής θέασης σκοπεύουν στα ίχνη των τειχών στο σύγχρονο τοπίο και τεκμήρια ιστορικών φωτογραφιών και αναπαραστάσεων της πόλης με έμφαση στα τείχη συμβάλλουν στην εστιασμένη ανάδειξη όλων των ιστορικών στρώσεων σε αυτό το ιδιαίτερα πυκνό τοπίο που όμως έχει παγιωθεί στη συλλογική μνήμη κατοίκων και ταξιδιωτών ως παλίμψηστο ταυτισμένο με τα μνημεία και τα ιδεώδη της κλασικής εποχής (Παραπάνω παρουσιάζονται ορισμένες θεάσεις από τις δυνατότητες εποπτείας του σύγχρονου αστικού τοπίου προς το εσωτερικό του λεκανοπεδίου της Αττικής και προς τη θάλασσα με εμφανή γεωμορφολογικά όρια και σύγχρονα τοπίοσημα, ενώ στην προηγούμενη σελίδα παρουσιάζεται αναλυτικά η πολυεστιακή ανάγνωση του τοπίου μέσα από την παράλλαξη των τειχών στο χρόνο, μαζί με επιλεγμένα τεκμήρια επαυξημένης αντίληψής του).

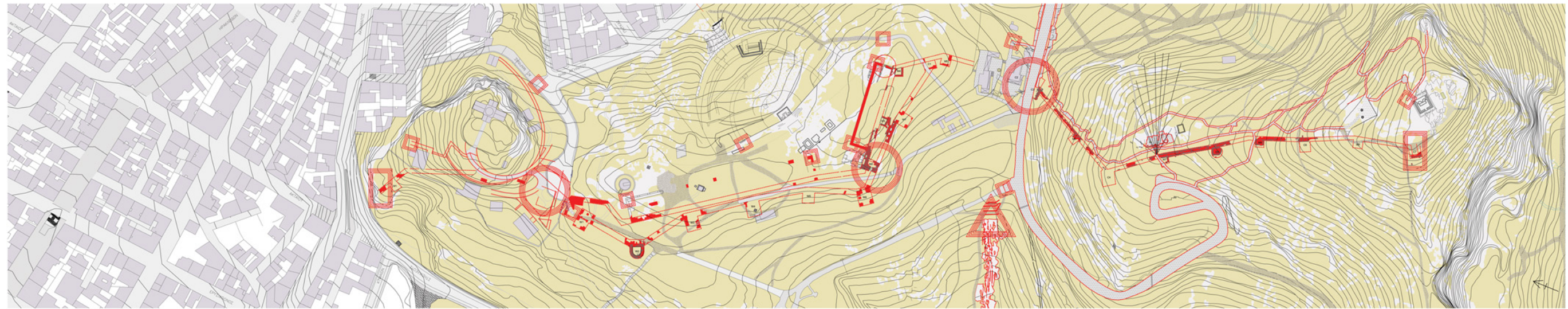
4 **ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ**
Επί τόπου μνημεία [Κλ. 1:1.000]

Το Διατείχισμα ως οχυρωματική δομή εφαρμόστηκε στα σημεία των πύργων M1 και C7 στον οχυρωματικό περίβολο της κλασικής περιόδου που περιελάμβανε τις ανεπτυγμένες στις νοτιοδυτικές πλαγιές των λόφων Μουσών Πνύκας Νυμφών συνοικίες και βρισκόταν σε άμεση ασφαλή σύνδεση με τον Πειραιά και τη θάλασσα από τη Δια Κοίλης οδό και τη Δυτική Πύλη στην περιοχή του κοίλου που σχηματίζεται ανάμεσα στους λόφους, διαμέσου των Μακρών τειχών. Αποτελείται από μία κύρια πύλη, το Δίπυλο Υπέρ των Πυλών, στο διάσελο ανάμεσα στους λόφους, μια δευτερεύουσα πύλη, τις Μελιτίδες Πύλες, ανάμεσα στο λόφο των Νυμφών και την Πνύκα, η οποία θεωρείται ότι έχει εξαλειφθεί εξαιτίας λατόμησης του φυσικού βράχου στις πρώτες δεκαετίες οικοδόμησης της Αθήνας μετά την κήρυξη της ως πρωτεύουσα (στη συγκεκριμένη θέση λειτούργησε από το 1840 λατομείο του Γ. Καραμάνου ενώ από παρακάμφεις απαγορεύσεων συνεχίστηκε η παράνομη λατόμηση σχεδόν έως το τέλος του 19ου αιώνα), και μια πυλίδα κυρίως στρατιωτικής χρήσης στην περιοχή της Πνύκας κοντά στο Πρόπυλο. Από το Δίπυλο Υπέρ των Πυλών διερχόταν ο συντομότερος υπερτοπικός οδικός άξονας σύνδεσης του άστεως με το επίγειο του στον Πειραιά ήδη από τους αρχαίους χρόνους, η Δια Κοίλης οδός, και από τις Μελιτίδες Πύλες διερχόταν άξονας τοπικής σημασίας προς το δήμο Μελίτης της κλασικής εποχής. [Στον χάρτη σημειώνονται με κόκκινο περίγραμμα η συνολική δομή του Διατειχίσματος, σε ορθογώνιο παραλληλόγραμμο τα άκρα του, σε κόκκινο κύκλο οι πύλες, με έντονο κόκκινο τα τμήματα του που βρίσκονται πάνω από την επιφάνεια της γης μαζί με τις καταχωμένες σημειακές διερευνητικές ανασκαφές της Αμερικανικής Αρχαιολογικής Σχολής Κλασικών Σπουδών, με κόκκινη γραμμή μαζί με μαύρη διάστιξη το διατηρητέο λιθόστρωτο Δ.Πικιώνη για την πρόσβαση προς την κορυφή του λόφου Μουσών και τη διαμορφωμένη Θηλιά με το Άνδηρο για τη θέα προς την Ακρόπολη αλλά και ο μερικώς υλοποιημένος Αστρογεωφυσικός Περίπατος, με κόκκινο τρίγωνο το σημείο αποκάλυψης της Δια Κοίλης οδού που συνεχίζει στα νότια έως τον περιφερειακό Φιλοπάππου, σε κόκκινο τετράγωνο τα σημεία σύνδεσης των ρών κίνησης προς συνολική διεύθυνση]

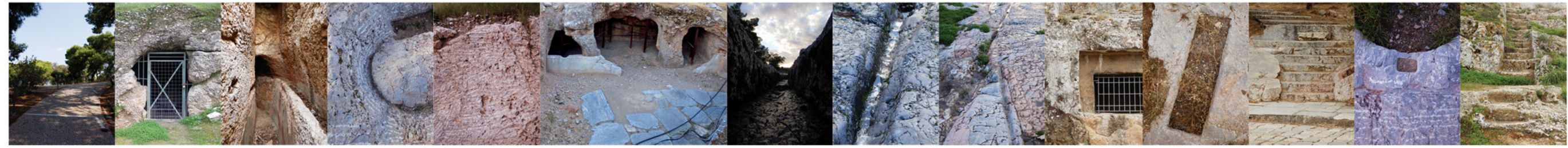
Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό στο συγκεκριμένο τοπίο είναι τα λαξευμένα στο φυσικό βράχο μνημεία, από τα οποία η περιοχή πριν διερευνηθεί, έγινε γνωστή ως "πόλη των βράχων". Τα επί τόπου μνημεία στο ελεύθερα προσβάσιμο αρχαιολογικό πάρκο των "Δυτικών Λόφων της Αθήνας" απεικονίζονται εδώ με εστίαση στο κοινό τους χαρακτηριστικό σε 2 ενότητες σύμφωνα με τη θέση τους ως προς το Διατείχισμα, εντός και εκτός τειχών: το Ηρώ Μουσαίου, το Ιερό Πανός, το Ιερό Διός, η Εκκλησία του Δήμου με το Βήμα του Ρήτορος και την κλίμακα ανόδου προς το επιπέδο Ανατολικής και Δυτικής Στοάς, η θεμελίωση της ευθυντηρίας των Στοών, και οι αμαξοτροχίες της Δια Κοίλης οδού, αγωγοί ομβρίων, πηγάδια, τα "Κιμνεία" Μνήματα, τάφοι εκατέρωθεν της Δια Κοίλης οδού, έως τα Παρόδια Στοικά Οικοδομήματα που προσδιορίζουν την περιοχή στο Κοίλο εντός των τειχών μαζί με τη Μνημειώδη Κρήνη της οδού Ανταίου που προσδιορίζει την περιοχή εκτός των τειχών και στο μεταξύ τη θέση της Δυτική Πύλης του Θεμιστόκλειου περιβόλου.

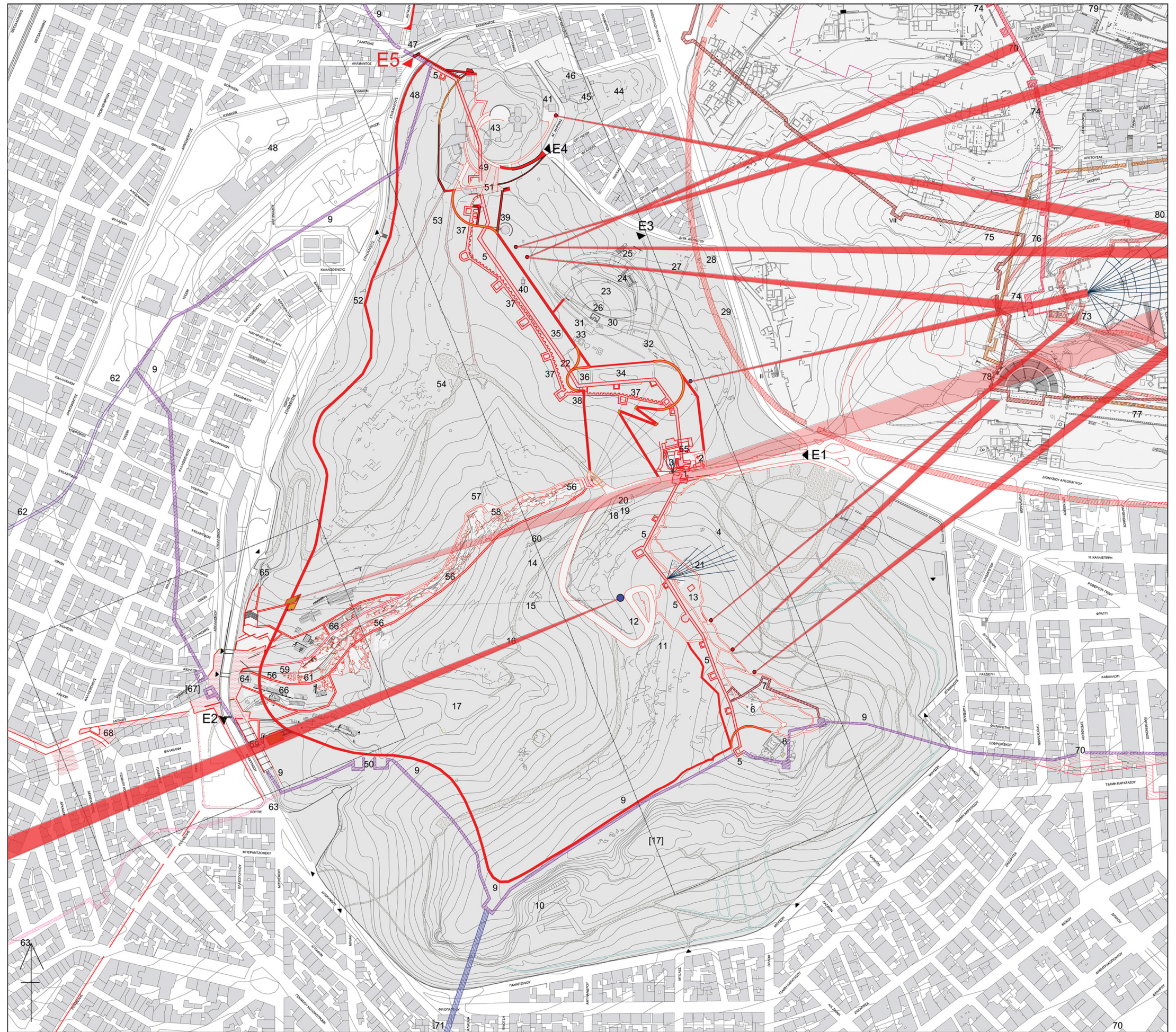
ΛΑΞΕΥΤΗ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΟ ΔΑΠΕΔΟ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΣΤΟΑΣ ΛΑΞΕΥΜΕΝΟΣ ΦΥΣΙΚΟΣ ΒΡΑΧΟΣ ΓΙΑ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΒΑ ΓΩΝΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΣΤΟΑΣ ΚΛΙΜΑΚΑ ΑΝΟΔΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΙΛΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΤΙΣ ΣΤΟΕΣ ΜΝΗΜΕΙΩΔΗΣ ΑΝΑΛΗΜΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΙΧΟΣ Γ' ΦΑΣΗΣ ΠΝΥΚΑΣ ΒΗΜΑ ΡΗΤΟΡΟΣ Γ' ΦΑΣΗΣ ΠΝΥΚΑΣ ΙΕΡΟ ΥΨΙΣΤΟΥ ΔΙΟΣ ΚΟΓΧΕΣ ΑΝΑΘΗΜΑΤΩΝ ΙΕΡΟΥ ΥΨΙΣΤΟΥ ΔΙΟΣ ΑΝΑΓΛΥΦΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΙΕΡΟΥ ΠΑΝΟΣ ΔΙΟΙΚΟΝΤΕΣ ΑΡΜΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΡΑΣΗΣ ΘΕΑΣΗ ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΑΠΟ ΑΝΔΗΡΟ ΠΙΚΙΩΝΗ ΗΡΩ ΠΟΙΗΤΗ ΜΟΥΣΑΙΟΥ ΛΙΘΟΣΤΡΩΤΟ ΠΙΚΙΩΝΗ ΠΡΟΣ ΚΟΡΥΦΗ ΛΟΦΟΥ ΜΟΥΣΩΝ

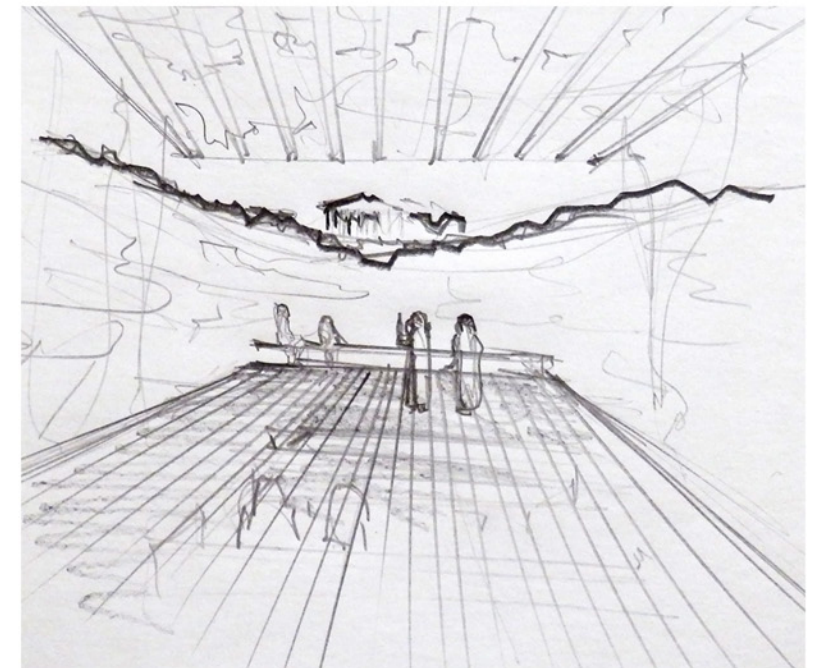
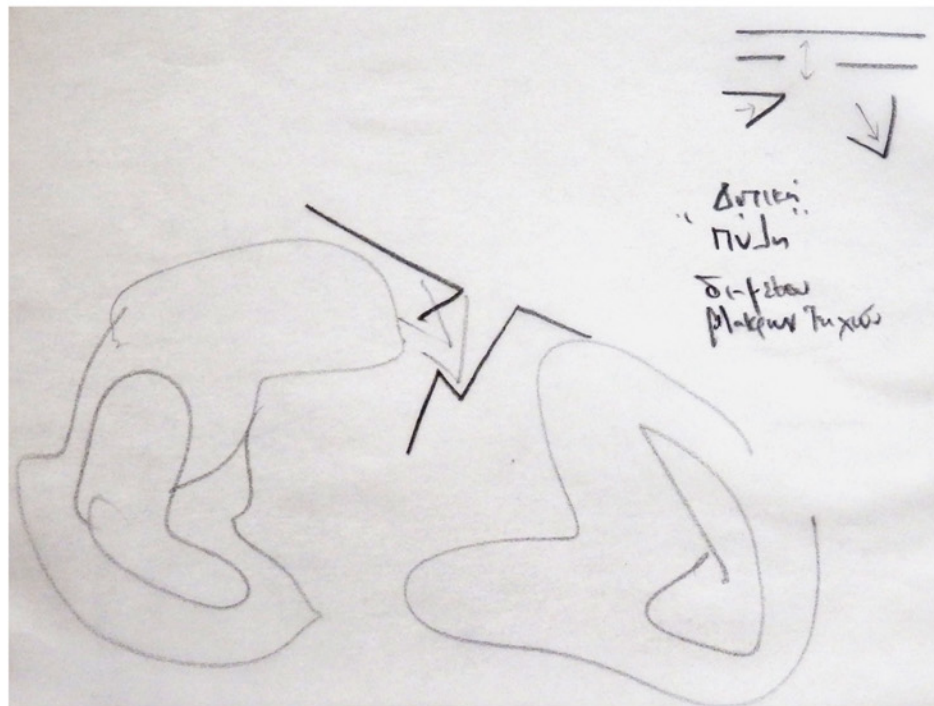
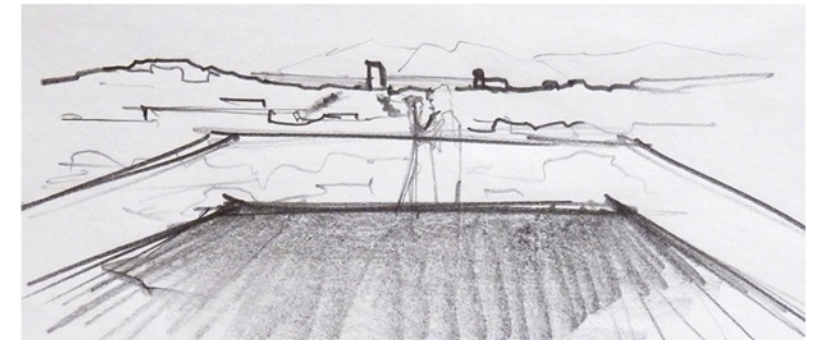
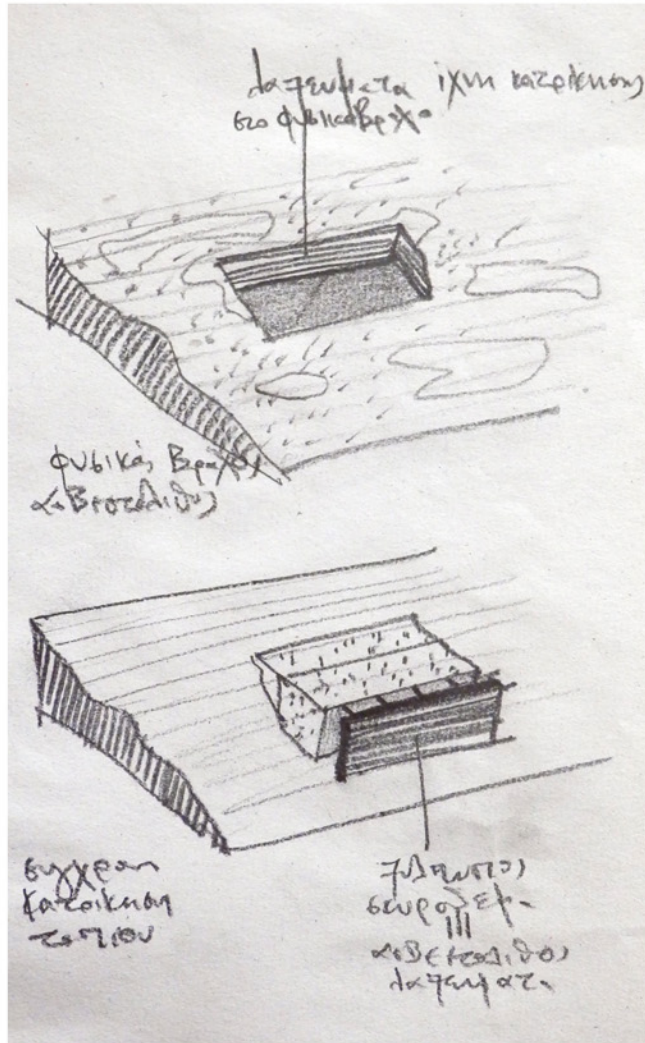
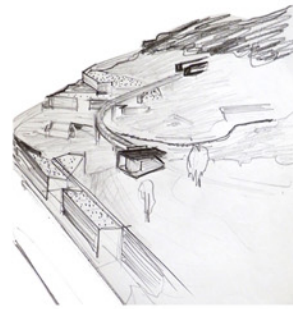
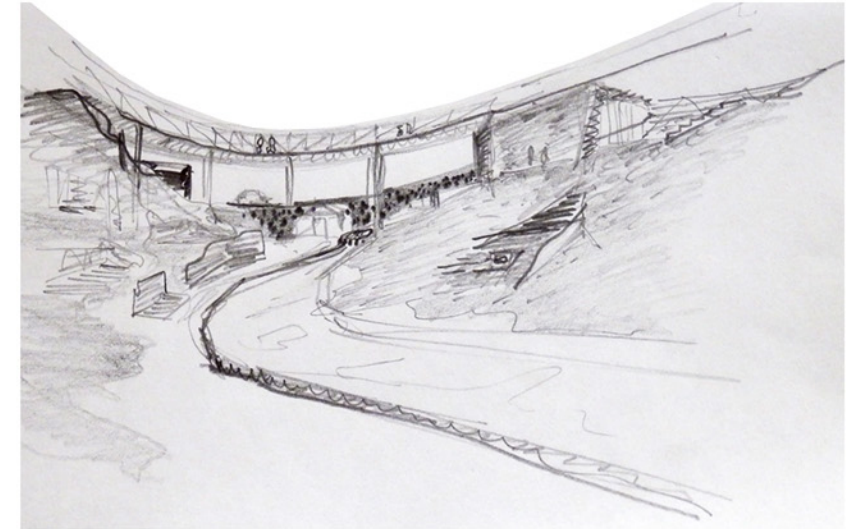
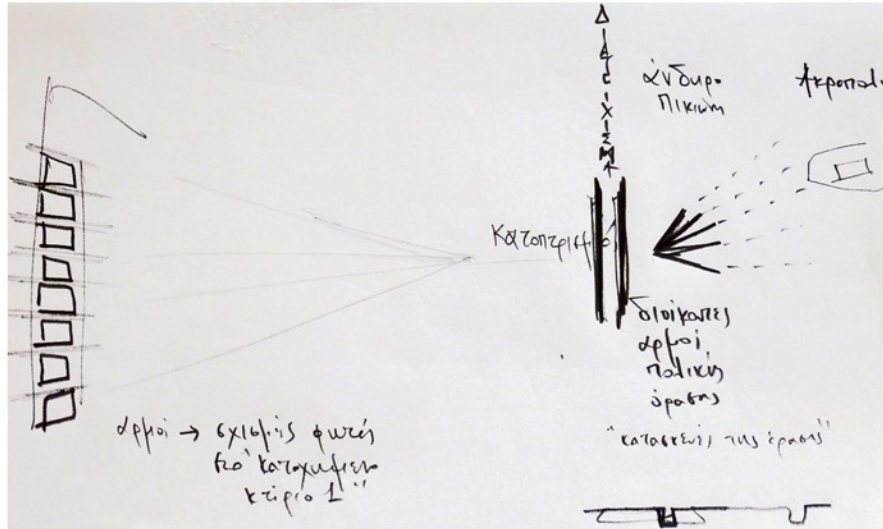
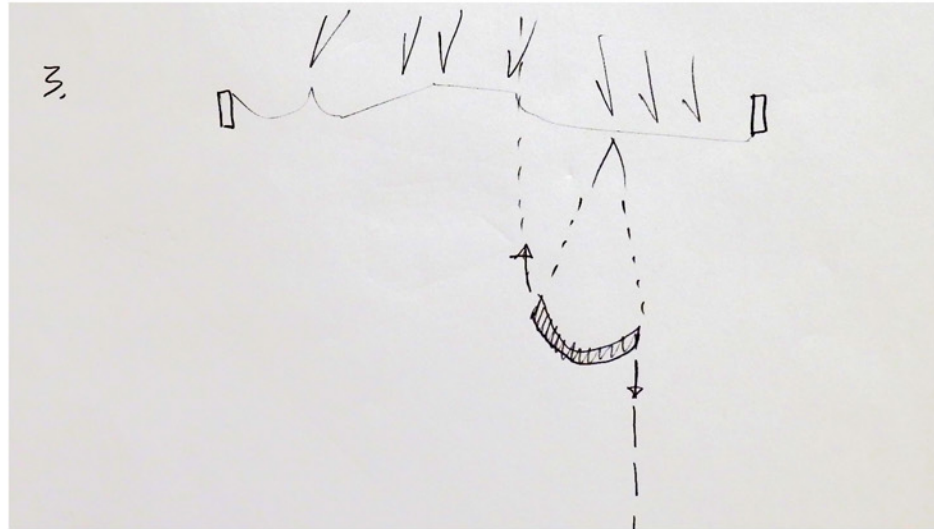
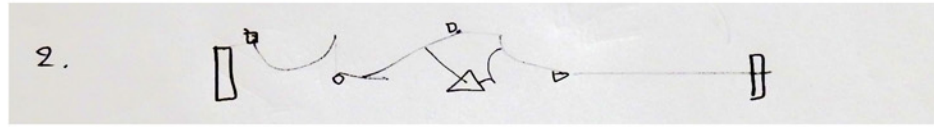
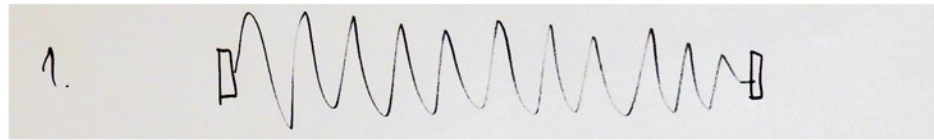
ΑΣΤΡΟΓΕΩΦΥΣΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΣΤΟ ΛΟΦΟ ΝΥΜΦΩΝ ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟ ΛΟΦΟ ΝΥΜΦΩΝ ΥΠΟΓΕΙΟΣ ΑΓΩΓΟΣ ΟΜΒΡΙΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΜΕΛΙΤΗΣ ΠΑΡΟΔΙΑ ΣΤΟΙΚΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑΤΑ ΚΟΙΛΗΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΥΝ ΔΥΤΙΚΗ ΠΥΛΗ ΜΝΗΜΕΙΩΔΗΣ ΚΡΗΝΗ ΟΔΟΥ ΑΝΤΑΙΟΥ (ΥΠΟ ΕΡΕΥΝΑ) ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΕΙ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΠΥΛΗΣ ΤΟΥ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΙΟΥ ΠΕΡΙΒΟΛΟΥ ΛΑΞΕΥΤΟΣ ΑΓΩΓΟΣ ΟΜΒΡΙΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΜΗΚΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑ ΚΟΙΛΗΣ ΟΔΟΥ ΙΧΝΗ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΗΣ ΔΙΕΛΕΥΣΗΣ ΣΤΙΣ ΛΑΞΕΥΤΕΣ ΣΤΟ ΒΡΑΧΟ ΑΜΑΞΟΤΡΟΧΙΕΣ ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΛΑΞΕΥΤΩΝ ΑΜΑΞΟΤΡΟΧΙΩΝ ΔΙΑ ΚΟΙΛΗΣ ΟΔΟΥ "ΚΙΜΝΕΙΑ" ΜΝΗΜΑΤΑ ΤΑΦΟΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΚΟΙΛΗΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΛΟΓΩ ΔΙΑΤΕΙΧΙΣΜΑΤΟΣ ΕΚΤΟΣ ΤΕΙΧΩΝ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΙΧΝΟΥΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΣΤΗ ΧΑΡΑΞΗ ΛΙΘΟΣΤΡΩΤΟΥ ΠΙΚΙΩΝΗ ΛΑΞΕΥΤΟ ΠΗΓΑΔΙ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΚΟΙΛΟ ΕΝΤΟΣ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΙΟΥ ΠΕΡΙΒΟΛΟΥ "ΣΚΑΛΑΚΙΑ" ΙΧΝΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΚΟΙΛΗΣ

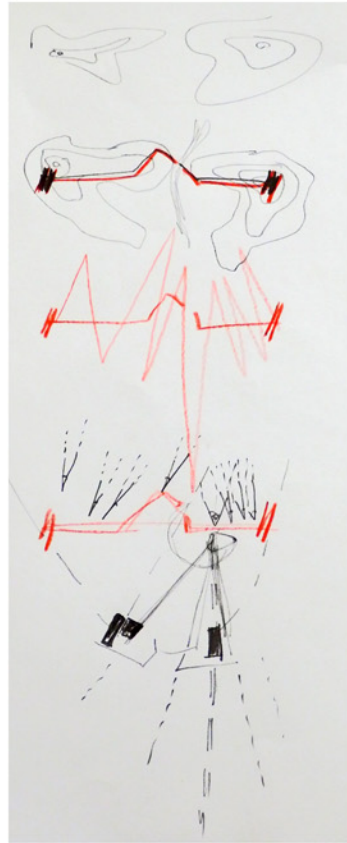

- 1 - Δίπυλο Υπέρ των Πυλών (4ος αι. π.Χ.) [θέση Διάσελο]
- 2 - Ναϊσκόμορφο παρόδιο ιερό δίπλα σε Δια Κοίλης οδό, Δίπυλο Υπέρ των Πυλών και ναό Αγίου Δημητρίου Λουμπαρδιάρη αφιερωμένο στον ομηρικό ήρωα Αίαντα ή στους Ηρακλή-Αθηνά-Δήμο.
- 3 - Βυζαντινός ναός Αγίου Δημητρίου Λουμπαρδιάρη
- 4 - "Φυλακές Σωκράτους" (5ος-4ος αι. π.Χ.)
- 5 - Κλεώνειο Διατείχισμα (4ος αι. π.Χ.)
- 6 - Ηρώο Μουσαίου
- 7 - Μακεδονικό Οχυρό (4ος αι. π.Χ.)
- 8 - Ταφικό μνημείο Γάιου Αντίοχου Φιλοπάππου (2ος αι. μ.Χ.)
- 9 - Θεμιστόκλειος περίβολος (5ος αι. π.Χ.)
- 10 - Υπαίθριος εκθεσιακός χώρος (2003)
- 11 - Βραχογράφημα 'ΕΠΟΣ ΔΕ ΦΩΝΗ' (4ος-3ος αι.π.Χ.)
- 12 - Χάραγμα στο βράχο [νοτιοδυτική άκρη 'θηλείας' λιθόστρωτου Πικιώνη]
- 13 - Ελληνορωμαϊκός τάφος
- 14 - "Σπηλιά του κουφού"
- 15 - Επτάθρονο
- 16 - Βραχογράφημα Ακτίνοου
- 17 - Λατομείο. Μελλοντική θέση μεταφοράς για Θέατρο Δώρας Στράτου (1963)
- 18 - Ιερό Μητρός
- 19 - Παλαιοχριστιανική επιγραφή
- 20 - "Κιμώνεια Μνήματα" (3ος αι. μ.Χ.)
- 21 - Άνδρηο Δ.Πικιώνη (1954-1958)
- 22 - ήορος Πυκλόνος IG 13 1092 [θέση βάσης ορόσημου κατά Κ.Πιπτάκη]
Το 1839 αρχαιολογική ανασκαφή στην κορυφογραμμή αποκαλύπτει ενεπίγραφο όρο του 5ου αι. π.Χ. "ΗΟΡΟΣ ΠΥΚΝΟΣ" και ταυτοποιεί λαξεύματα στο φυσικό βράχο με Εκκλησίας του Δήμου.
- 23 - Πνύκα (6ος αι.-4ος αι. π.Χ.)
Φάση I Πνύκας. Το κοίλο χωρούσε 5000 άτομα και οι ακροατές ήταν στραμμένοι προς την Αγορά, τον Άρειο Πάγο και τα Προπύλαια.
- 24 - Αναλημματικός τοίχος και βαθμιδωτή κλίμακα φάσης II Πνύκας
Περί το 400 π.Χ. αντιστράφηκε ο προσανατολισμός του κοίλου, κατασκευάστηκε νέος αναλημματικός τοίχος και η χωρητικότητα αυξήθηκε. Ο ιστορικός Πλούταρχος αναφέρει ότι οι Τριάκοντα Τύραννοι άλλαξαν προσανατολισμό στο βήμα ώστε να είναι στραμμένο προς το άστυ -όχι προς θάλασσα- προ-κειμένου να αποθαρρύνουν βλέψεις για Αθηναϊκή ναυτική ηγεμονία. Άλλη εκδοχή κάνει λόγο για ανάγκη προστασίας από βόρειους ανέμους.
- 25 - Μνημειώδης αναλημματικός τοίχος φά-
- σης III (378-377 π.Χ.) από το φιλόδοξο οικοδομικό πρόγραμμα του Λυκούργου αυξάνει τη χωρητικότητα στα 13.500 άτομα
- 26 - Βήμα Ρήτορος (4ος αι. π.Χ.)
- 27 - Ανατολική οδός Πνύκας (5ος αι. π.Χ.)
- 28 - Ιερό Πανός (Ελληνιστική-Ρωμαϊκή περίοδος)
- 29 - Κρήνη "Καλλιρρόη" (6ος αι. π.Χ.-2ος αι.μ.Χ.)
- 30 - Ιερό Διός Υψίστου (5ος αι. π. Χ.-3ος αι. μ.Χ.)
- 31 - Βωμός Διός Αγοραίου
- 32 - Θεσμοφόριον
- 33 - Βάση του Ηλιοτροπίου του Μέτνωος
- 34 - Ανατολική Στοά (4ος αι. π.Χ.)
- 35 - Δυτική Στοά (4ος αι. π.Χ.)
Το οικοδομικό πρόγραμμα του Λυκούργου προέβλεπε ανέγερση των δύο στοών (346π.Χ.), των οποίων η κατασκευή δεν ολοκληρώθηκε ποτέ, λόγω της κατασκευής του Διατειχίσματος σε επαφή με τα θεμέλιά τους.
- 36 - Πρόπυλο (4ος αι. π.Χ.)
- 37 - Τείχος από λευκό πωρόλιθο (3ος αι. π.Χ.)
- 38 - Πυλίδα στρατιωτικής χρήσης στο Τείχος από λευκό πωρόλιθο
- 39 - Τηλεσκόπιο Δωρίδη
- 40 - Ακτινομετρικός σταθμός Αστεροσκοπείου
- 41 - Μεσημβρινό τηλεσκόπιο
- 42 - Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών (1843)
- 43 - Ιερό Νυμφών (6ος-4ος αι. π.Χ.)
- 44 - Ιερό Διός (6ος αι. π.Χ.)
- 45 - Βυζαντινός ναός Αγίας Μαρίας (12ος αι. μ.Χ.)
- 46 - Εκκλησία Αγίας Μαρίας (1927)
- 47 - Δήμιαι πύλαι (479 π.Χ.- 1205 μ.Χ.)
- 48 - Βάραθρο
- 49 - Ιερό Νυμφών και Δήμου
- 50 - Μελιτίδες Πύλες (κατά Τραυλό, 4ος αι. π.Χ.)
- 51 - Μελιτίδες Πύλες (κατά Judeich, 5ος αι. π.Χ.)
- 52 - Δημόσιος λαξευτός κεντρικός αγωγός δυτικά λόφου Νυμφών
- 53 - Οδός τοπικής σημασίας δήμου Μελίτης
- 54 - Συνοικία δήμου Μελίτης (5ος αι-4ος αι. π.Χ.)
- 55 - Αναπαυτήριο Δ.Πικιώνη (1954-1958)
- 56 - Οδός Κοίλης (6ος αι. π.Χ.-1ος αι. μ.Χ.)
Η "Δια Κοίλης" οδός, διασχίζει τη φυσική κοιλάδα ανάμεσα στους λόφους ήδη από τα αρχαϊκά χρόνια. Είναι ο συντομότερος υπερτοπικό δρόμος επικοινωνίας του άστεως με τον Πειραιά, που όρισε αργότερα την πορεία των Μακρών Τειχών.
- 57 - Αγορά δήμου Κοίλης
- 58 - Νεκροταφείο Κοίλης (3ος αι.π.Χ.-1ος αι. μ.Χ.)
Στα μέσα του 3ου αι. π.Χ. μετά την ολοκλήρωση της επισκευής του Διατειχίσματος και της κατασκευής του Τείχους από Λευκό Πορόλιθο ένα νεκροταφείο κατέλαβε τα ερημωμένα τμήματα της συνοικίας της Κοίλης και μείωσε το πλάτος της "Δια Κοίλης" οδού, που παρέμεινε σε χρήση ανά τους αιώνες. Το νεκροταφείο πύκνωσε ιδιαίτερα στους ρωμαϊκούς χρόνους.
- 59 - Δημόσιος λαξευτός αγωγός ομβρίων οδού Κοίλης
- 60 - Νότια οδός
- 61 - Θέση "Κοίλο"
Η Δια Κοίλης οδός εξερχόμενη από τη στενή χαράδρα ανάμεσα στους λόφους, αδού συναντήσει οδούς από τις πλευρές των λόφων αποκτά στη θέση "Κοίλο" μέγιστο πλάτος 21μέτρων
- 62 - Βόρειο Μακρύ Τείχος (Κιμώνειο)
- 63 - Νότιο Μακρύ Τείχος (Κιμώνειο)
- 64 - Εκκλησία Μεταμόρφωσης Σωτήρος (Αγ. Σωτήρα), κτισμένη από πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στο συνοικισμό "Ασύρματο" μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή.
- 65 - Προσφυγικός συνοικισμός "Ασύρματος"
Πρόχειρη εγκατάσταση περίπου 3000 Αταλλειωτών προσφύγων στη θέση παλαιότερου λατομείου (αναδασωμένου πλέον από το 1980). Η παραγκούπολη απαθανάτιστηκε στη νεορεαλιστική ταινία "Συνοικία το Όνειρο". Το 1944 όταν πυρπολύθηκε η Ναυτική Σχολή Πολέμου (βλ. οδ. Τρωών-Καλλισθένους) αποφασίστηκε να χρησιμοποιηθεί ο χώρος και οι δομικοί λίθοι των κτιρίων για την κατασκευή κατοικιών προς αποκατάσταση των προσφύγων. Ο αυτοσχέδιος συνοικισμός διαλύθηκε το 1954 όταν χτίστηκε η γειτονιά "Πέτρινα". Στην είσοδο του πρώην συνοικισμού ανεγέρθηκε το 1967 από την Υπηρεσία Οικισμού του Υπουργείου Δημοσίων Έργων η "Πολυκατοικία Κωνσταντινίδη".
- 66 - Στωϊκά οικοδομήματα κατά μήκος Δια Κοίλης οδού στο εσωτερικό Θεμιστόκλειου περιβόλου, βάσει κατατομών στο φυσικό βράχο
- 67 - Δυτική Πύλη (δια μέσου των Μακρών Τειχών) [Πύλη XVII]
- 68 - Μνημειώδης κρήνη οδού Ανταίου
- 69 - Περιοχή πρώην λατομείου Κωνσταντέλλου (το πρώτο τμήμα των λόφων που κυρήχθηκε αρχαιολογικός χώρος το 1955)
- 70 - "η άλαδε" πύλη ΑΛΑΔΑΙ ΠΥΛΑΙ (479-338 π.Χ.) [κατά Τραυλό-Θεοχαράκη]
- 71 - Φαληρικό τείχος [κατά Conwell]

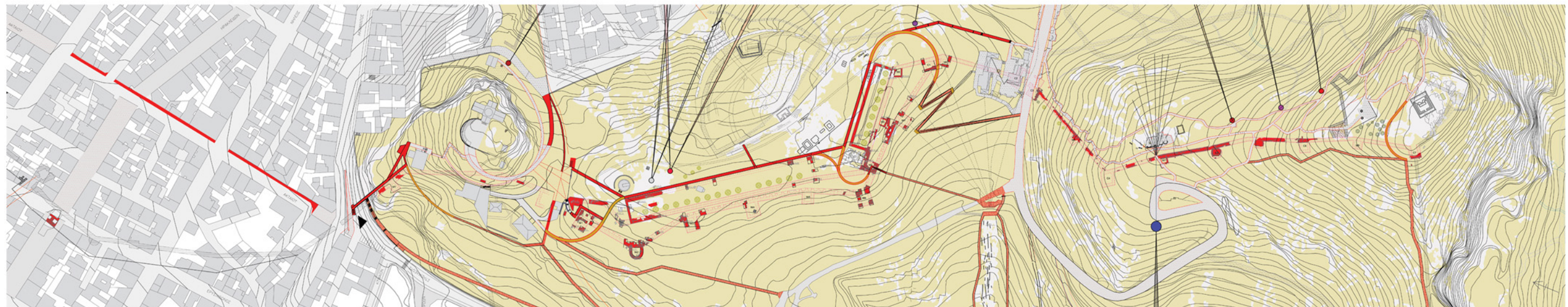
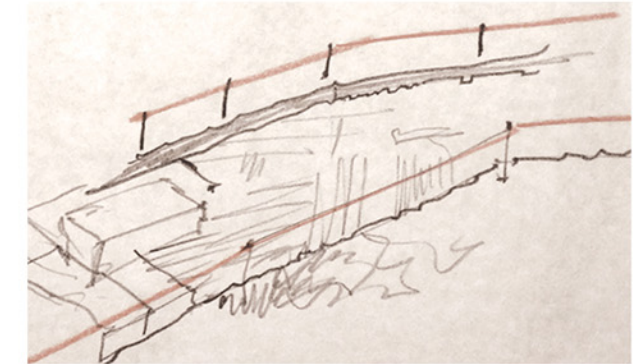
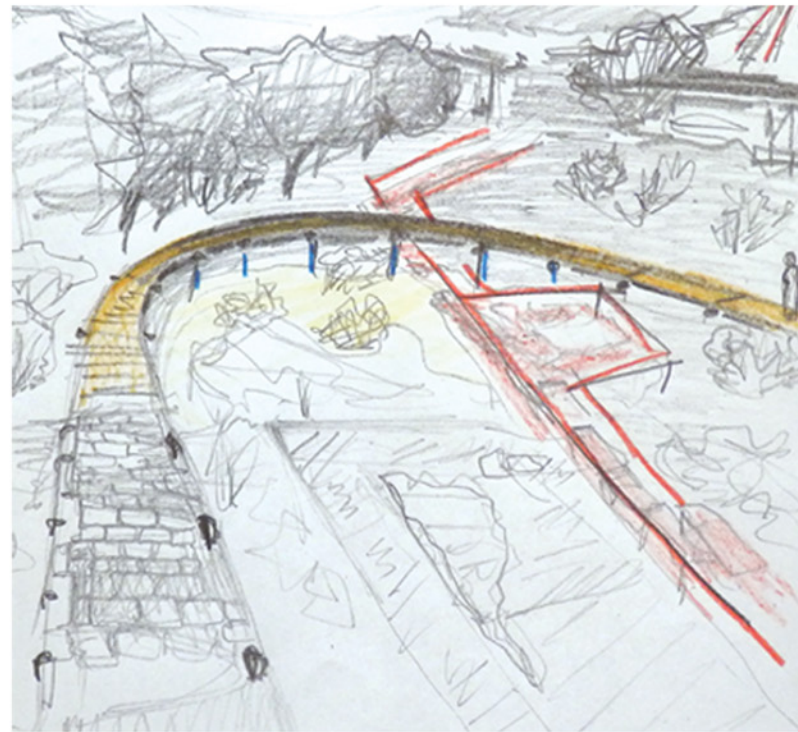
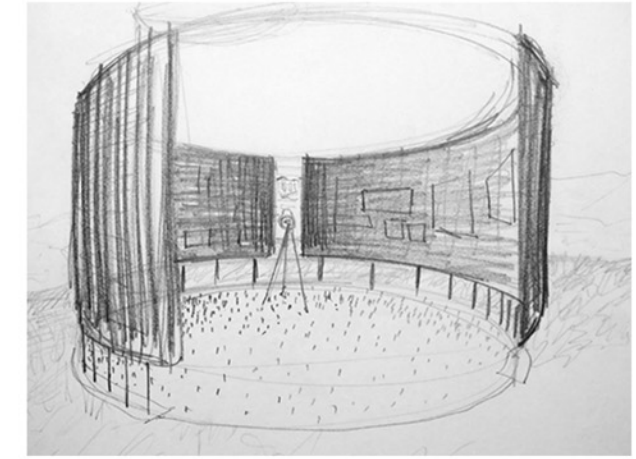
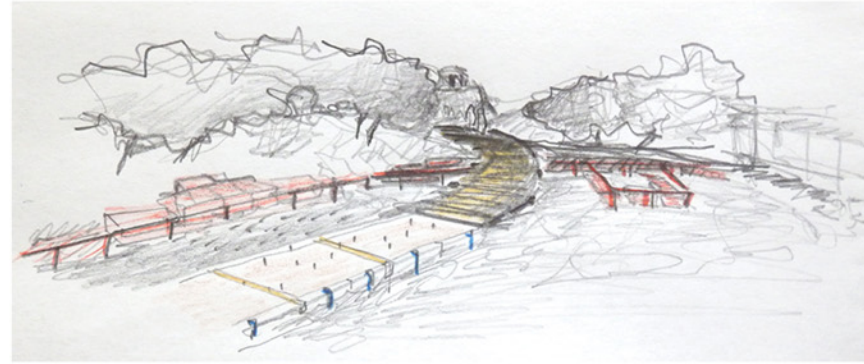
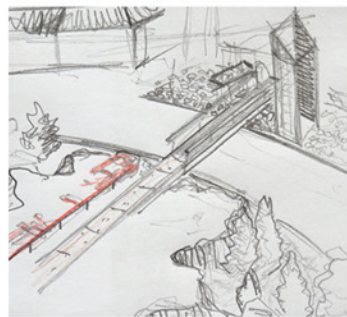
5 ΠΡΟΤΑΣΗ
Σκίτσα

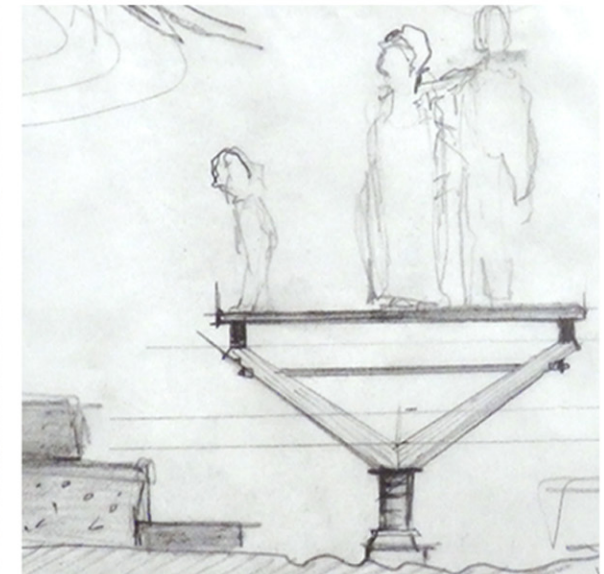
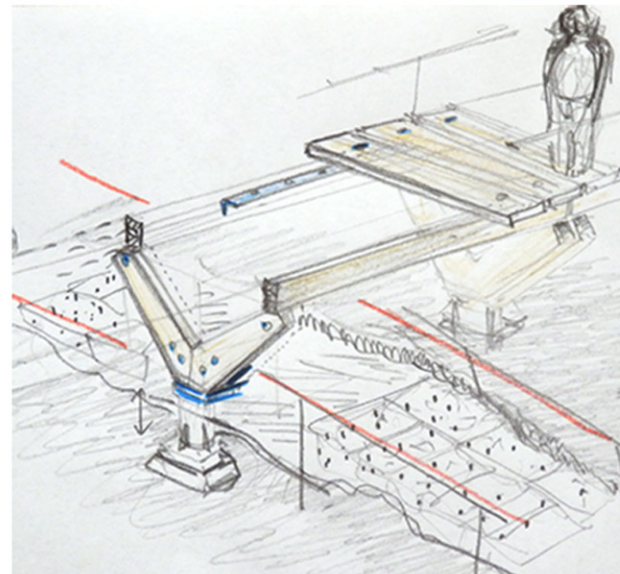
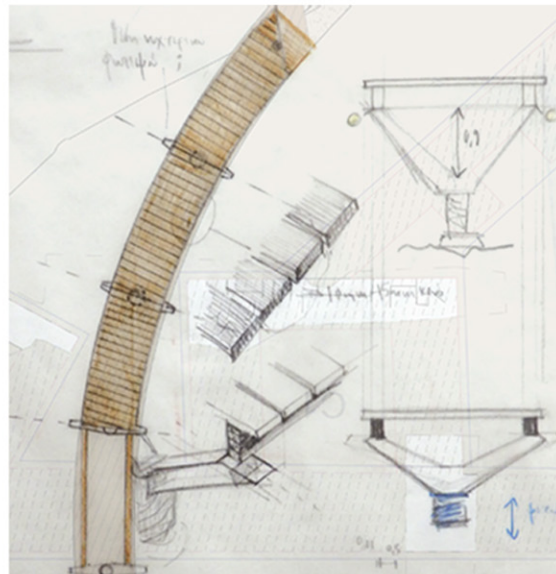
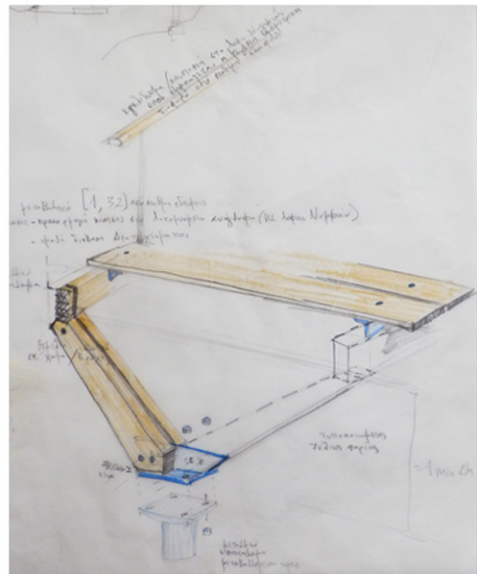
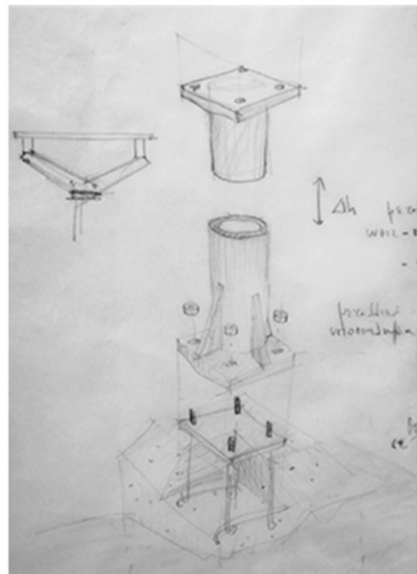
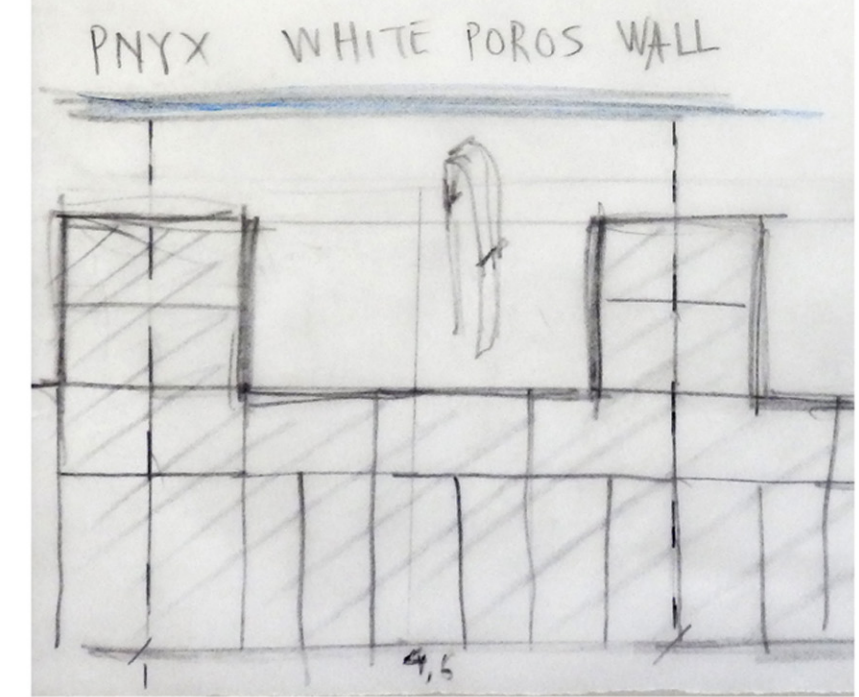
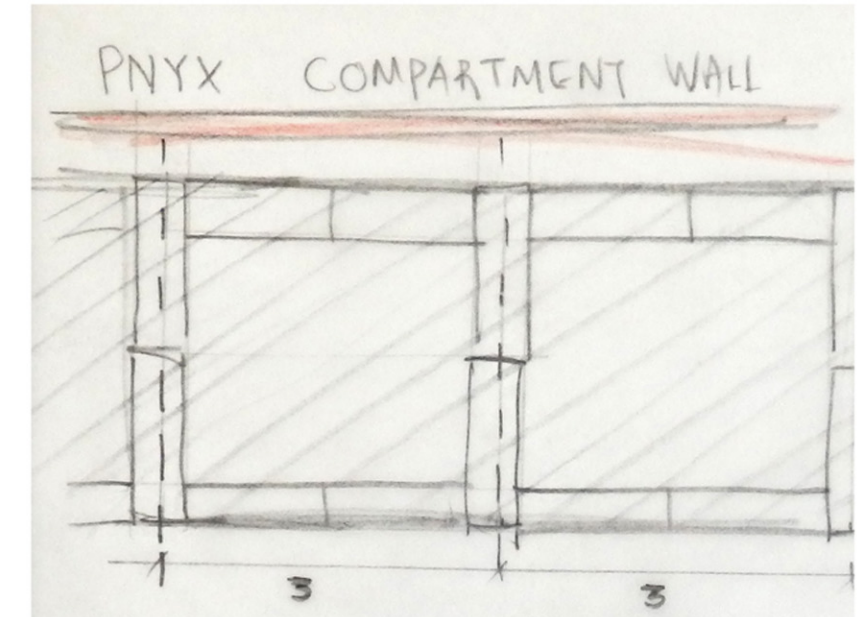
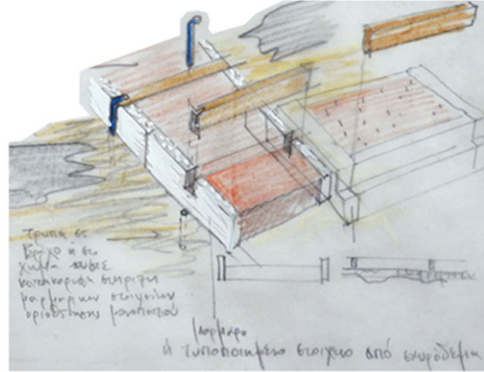
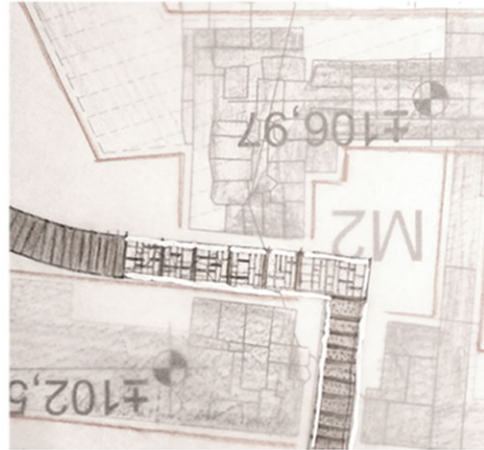
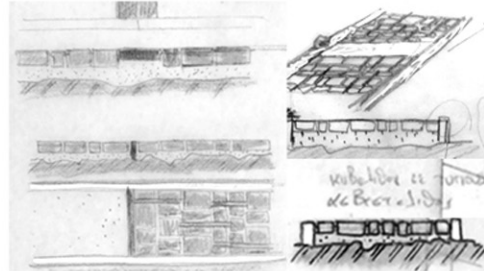
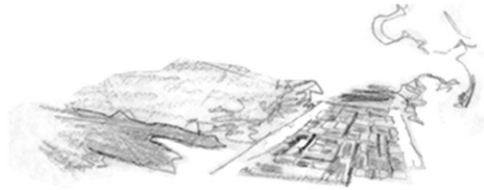
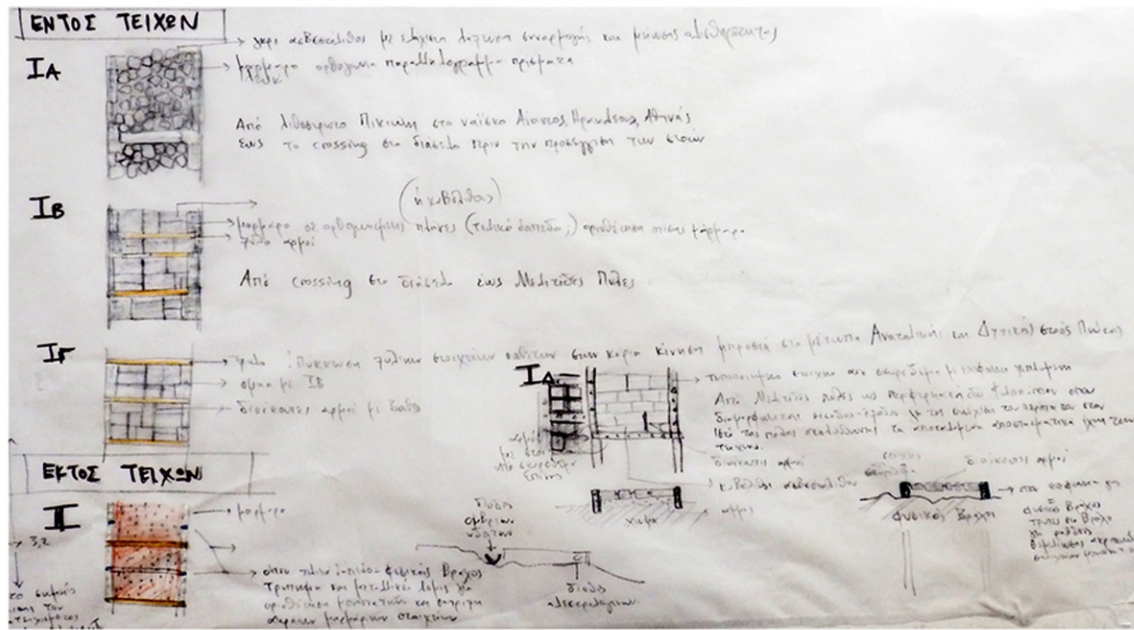
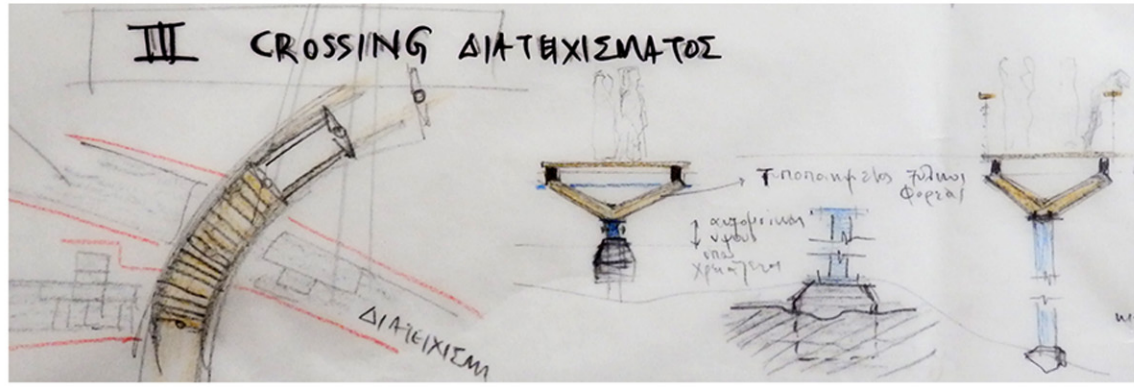
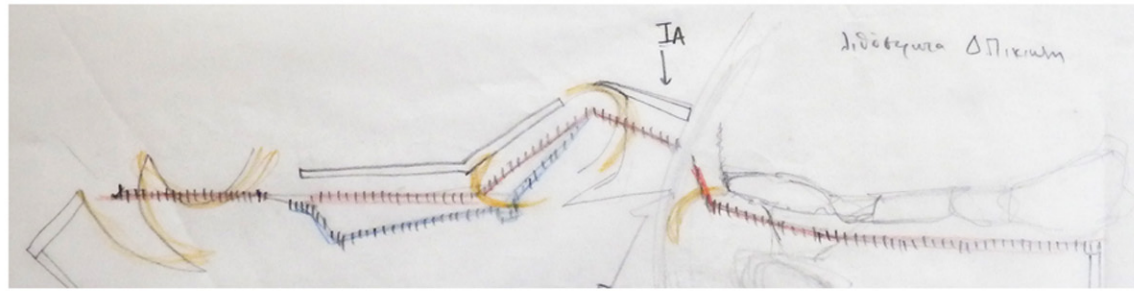

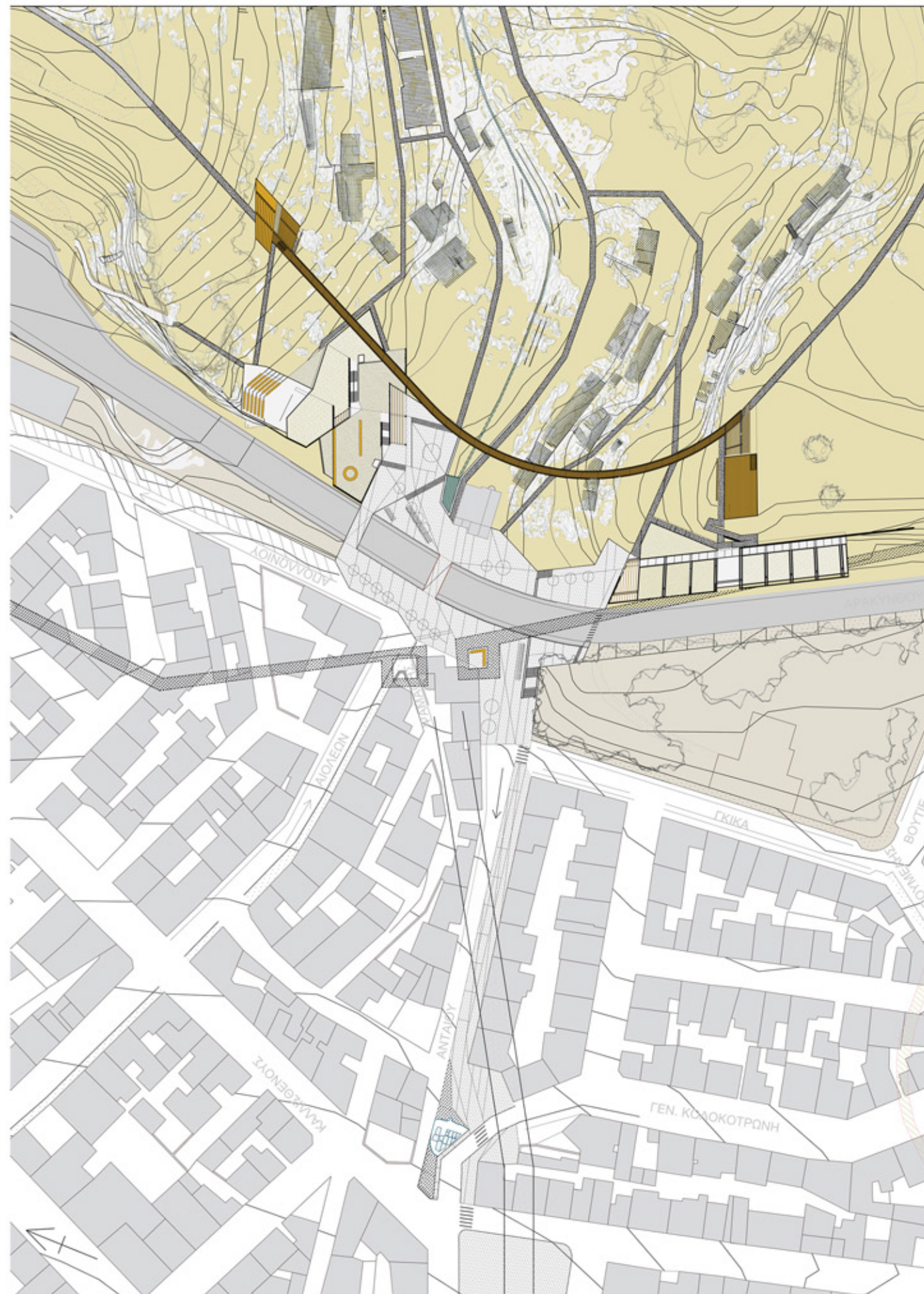

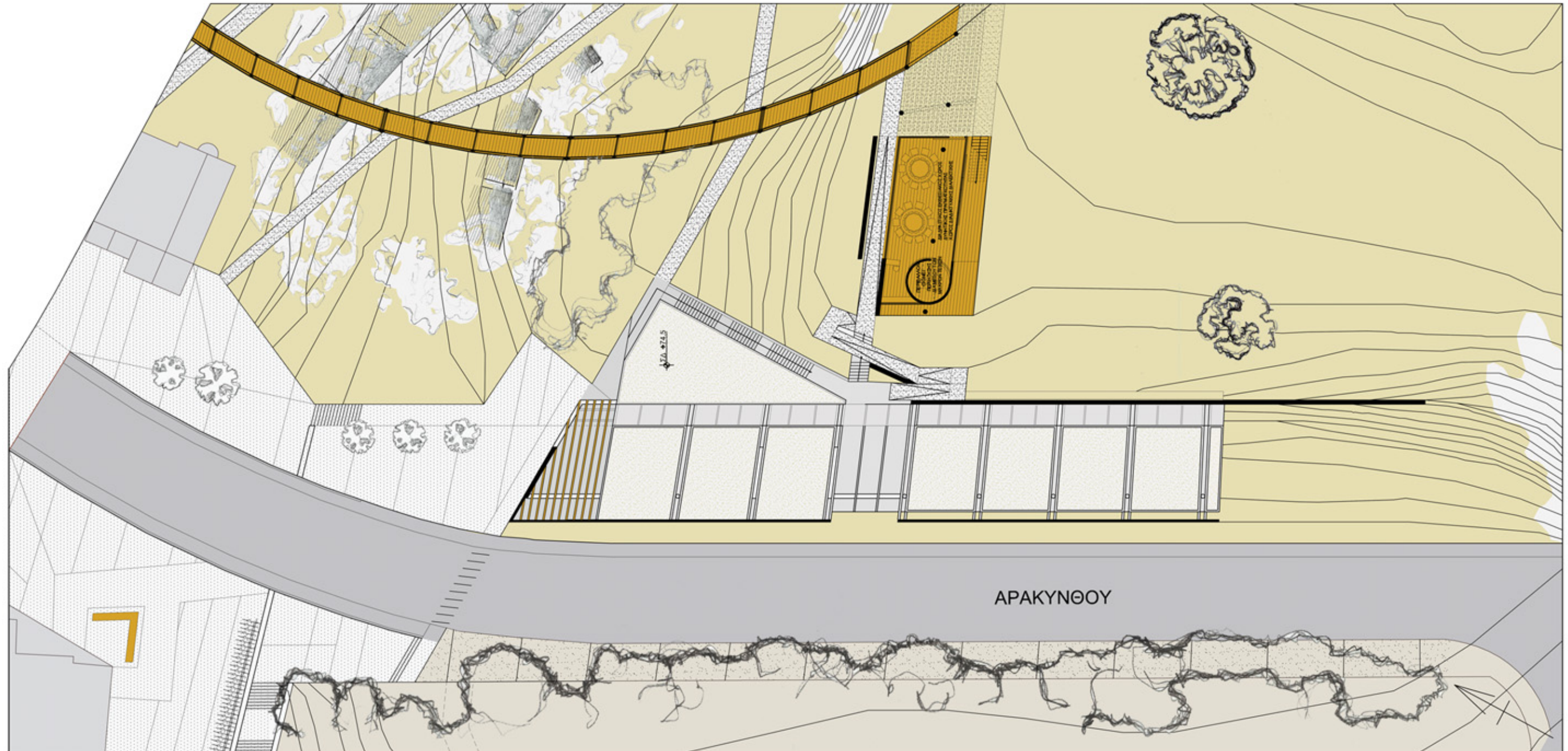
ΣΤΑΔΙΑ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ

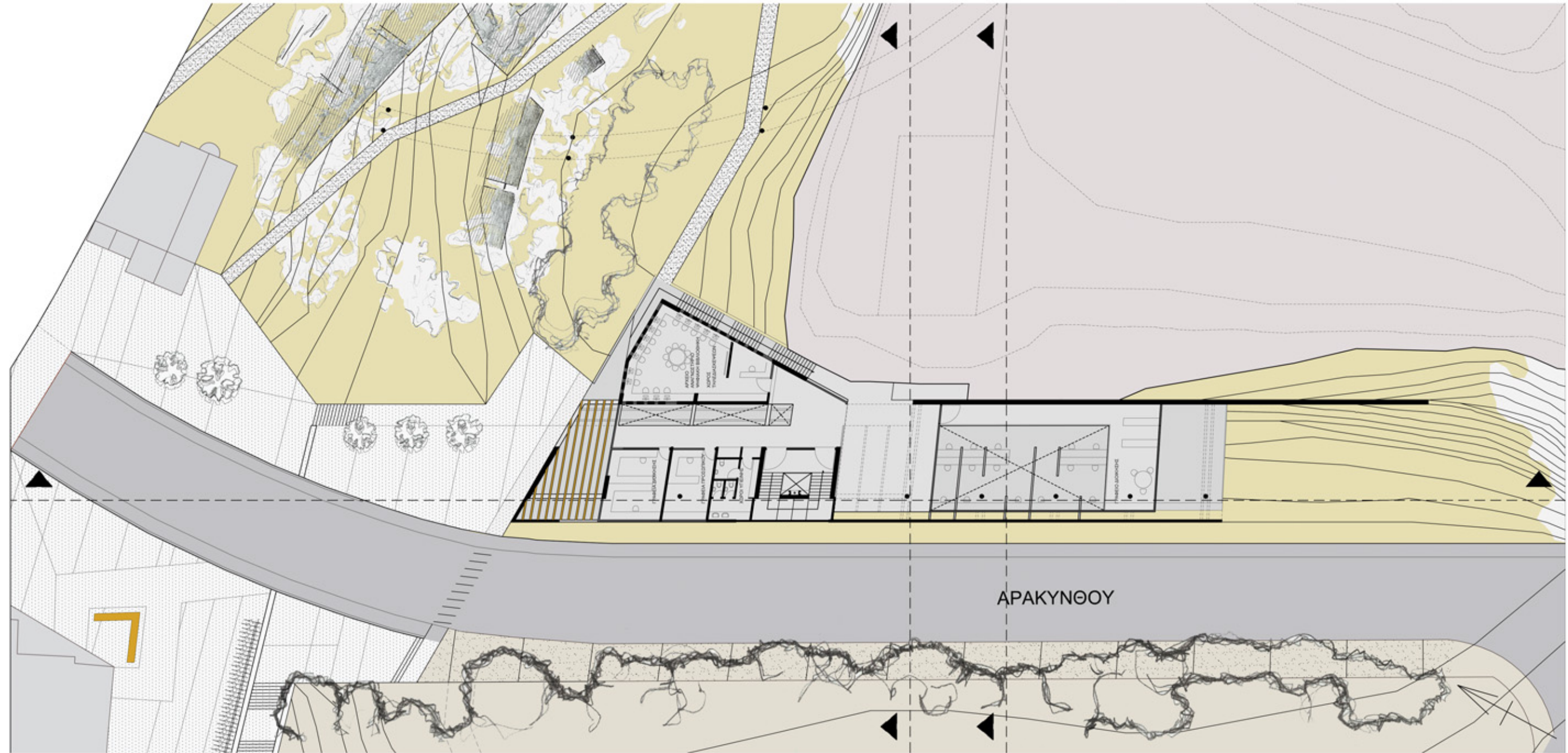
1. Περιγραφή με νήμα/οπτική ίνα των υφιστάμενων τμημάτων του Διατειχίσματος με σκοπό εμφάνιση της δομής του σε όλο το μήκος του και σταδιακή αποκάλυψη μέσω ανασκαφών των σωζόμενων καταχωμένων τμημάτων του μέχρι την επιμελώς λαξευμένη στάθμη θεμελίωσης στο φυσικό βράχο (ιδιαίτερα στην Πνύκα σύμφωνα με ερευνητικές τομές) που από μόνη της φέρει αξιόλογη πλαστικότητα.
2. Αποδόμηση περιμετρικού τοίχου Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών στην προοπτική λειτουργίας του ως μουσείο σύμφωνα με τη μελέτη για τον Αстроγεωφυσικό περιπάτο, προκειμένου να ενοποιηθούν ως σύνολο τα μνημεία των λόφων και να γίνεται αντιληπτό το Διατείχισμα σε όλο το μήκος του.
3. Διαμόρφωση εισόδου στο βόρειο ακρότατο σημείο του Διατειχίσματος σε άμεση σχέση με το ίχνος από το Προτείχισμα στην οδό Ηρακλειδών και με το υψηλής αξίας τμήμα τμήμα της οχύρωσης στον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού, στην προοπτική συνολικής ανάδειξης των αποσπασματικών ιχνών των περιβόλων του άστεως στο σύγχρονο αστικό ιστό.
4. Μεταφορά εργαστηρίων αρχαιολογίας από το διάσελο και το λόφο Νυμφών στη θέση Κοίλο (πρώην λατομείο Κωνσταντέλου), ενίσχυσή τους με συμπληρωματικούς χώρους ερευνητικών προγραμμάτων.
5. Μεταφύτευση δέντρων (ζώνη Διατειχίσματος) προς αποφυγή βλαβών στα καταχωμένα αρχαιολογικά κατάλοιπα από το ριζικό σύστημα. Απομάκρυνση επιχώσεων που έγιναν στους λόφους με σκοπό την προστασία από λατόμηση ασβεστόλιθου στην ανοικοδομούμενη Αθήνα του 19ου αιώνα.
6. Σταδιακές επιβλεπόμενες ανασκαφές σε αναφορά με το Διατείχισμα, στην ενότητα των λόφων Νυμφών-Πνύκας-Μουσών και στην περιοχή νοτιοδυτικά του άστεως διαμέσου των μακρών τειχών.
7. Φύτευση με ξηροφυτικά ποώδη ενδημικά είδη προς αποφυγή διάβρωσης του εδάφους ιδιαίτερα στις επιφάνειες με έντονη κλίση.
8. Υπαίθριοι χώροι εκθέσεων, χώροι εκπαιδευτικών προγραμμάτων με θέμα την Αθήνα μέσα από τα τείχη της, χώροι μόνιμων και περιοδικών εκθέσεων σε σχέση με τα επί τόπου μνημεία του συνολικού αρχαιολογικού πάρκου διαμορφώνουν έναν πυκνωτή πολιτισμού στην κομβική θέση της "Δυτικής πύλης" του Θεμιστόκλειου περιβόλου στην προοπτική ενεργοποίησης της διαδρομής δια μέσου των μακρών τειχών έως το θαλάσσιο μέτωπο μέσω περιπάτου και ποδηλάτου.

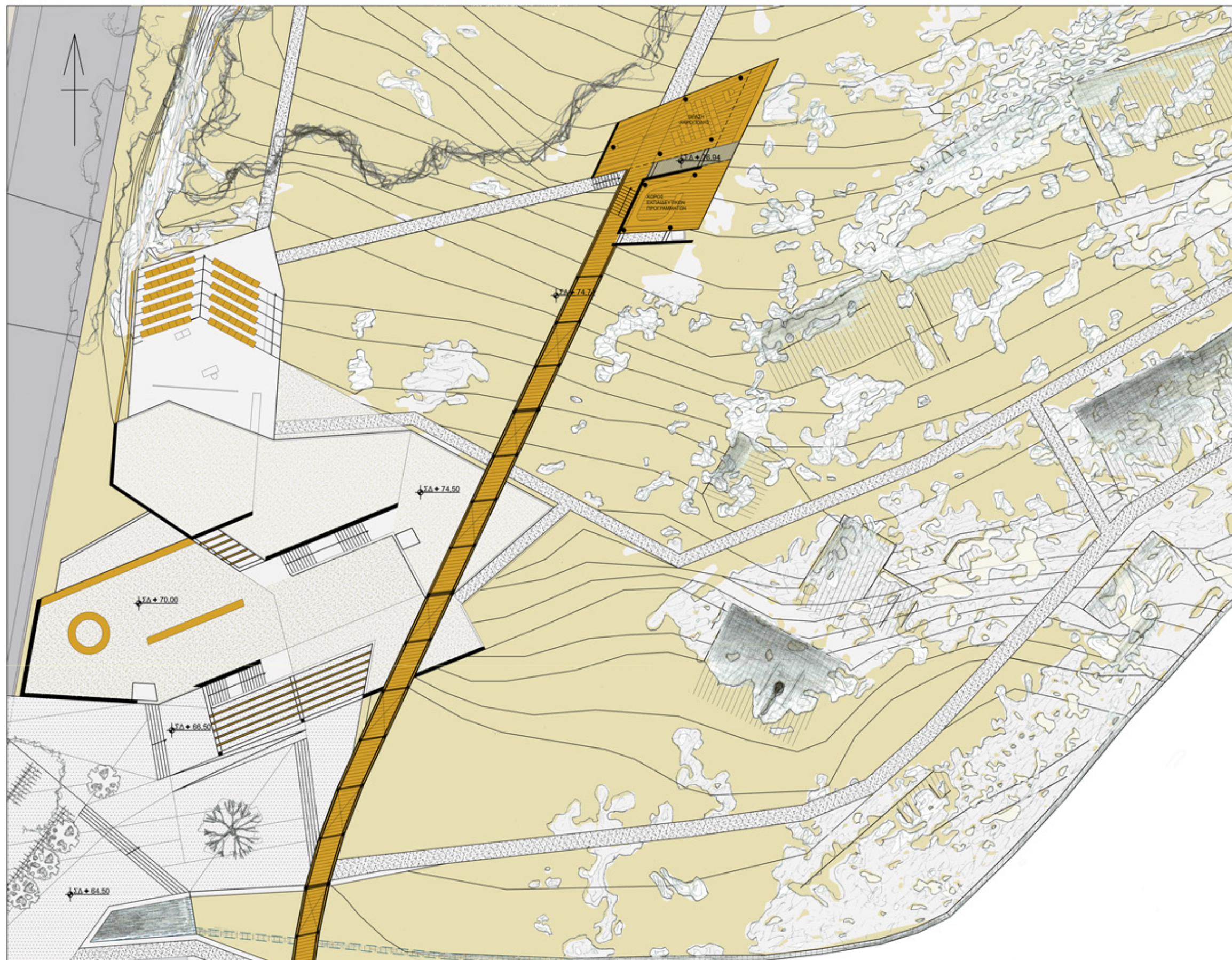

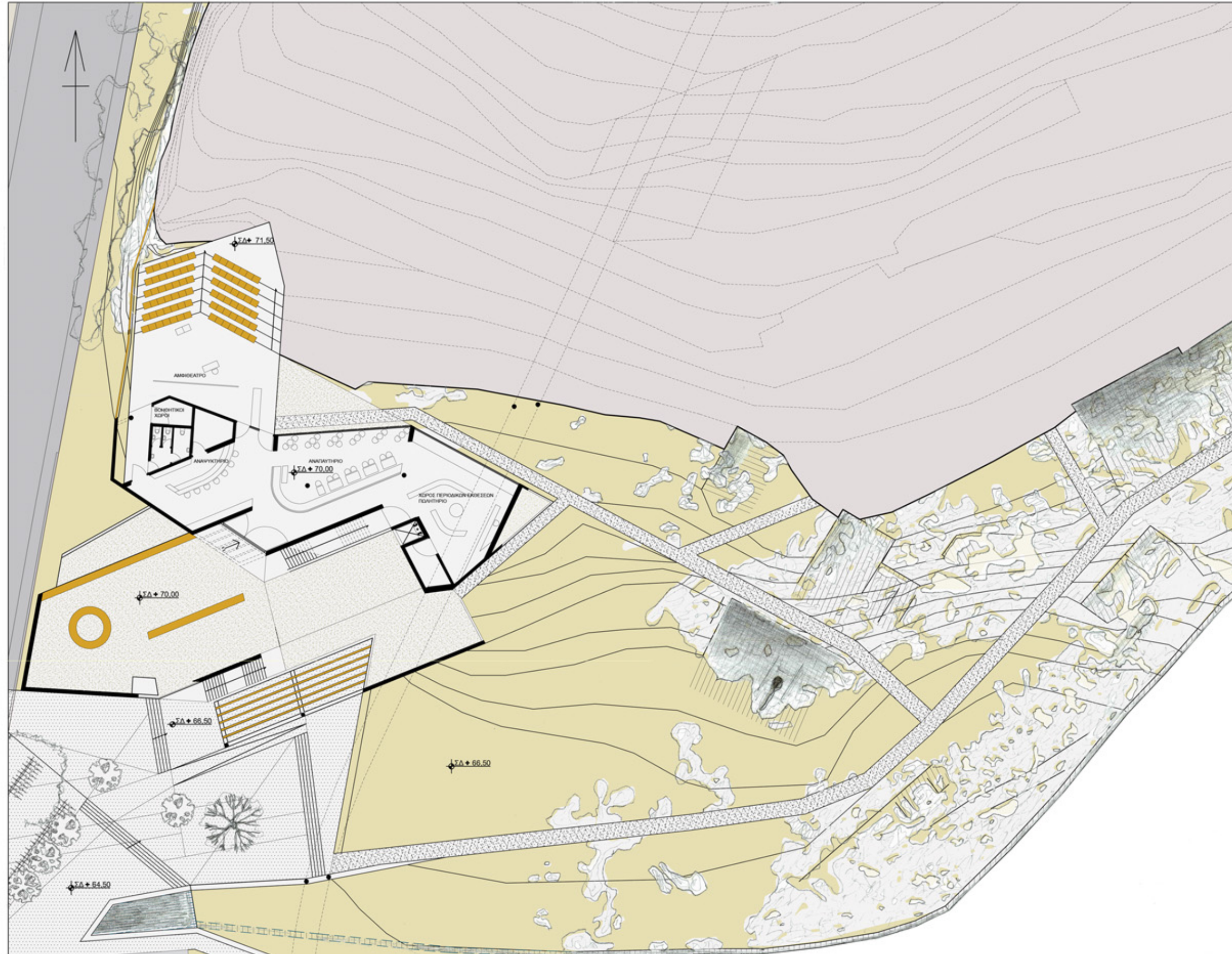

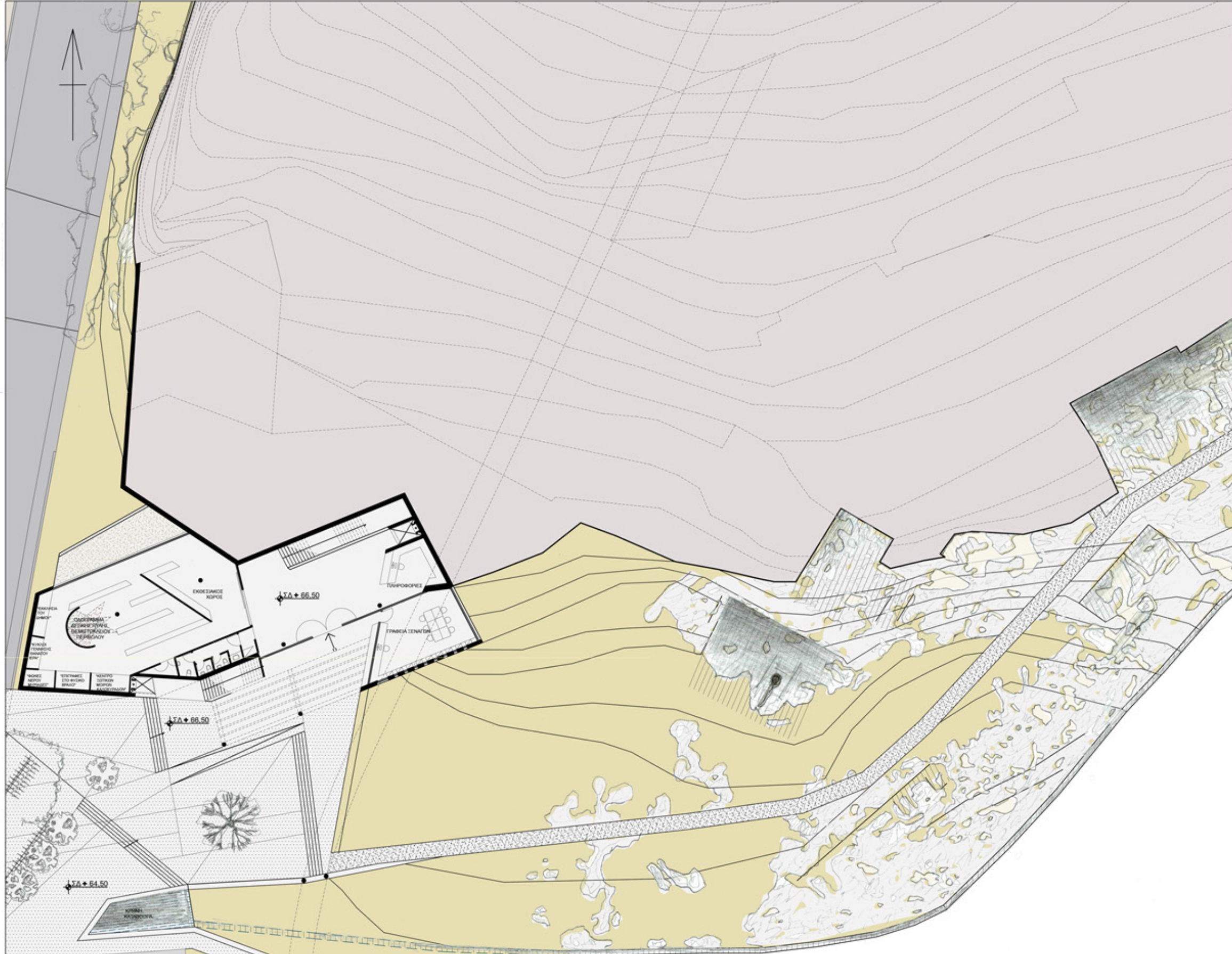

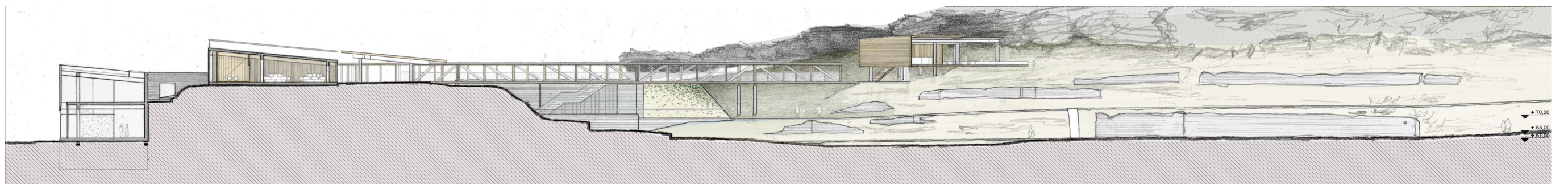
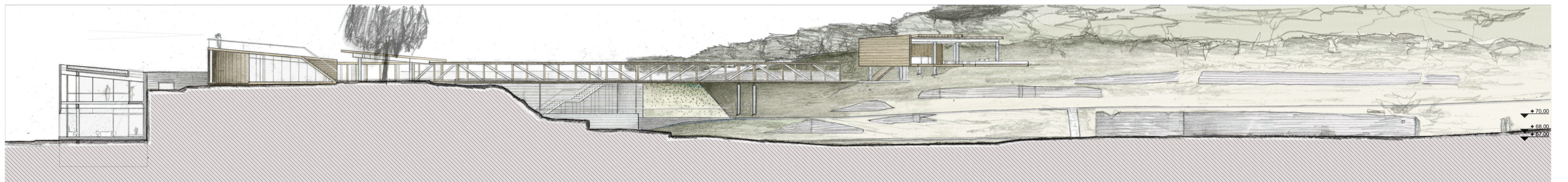
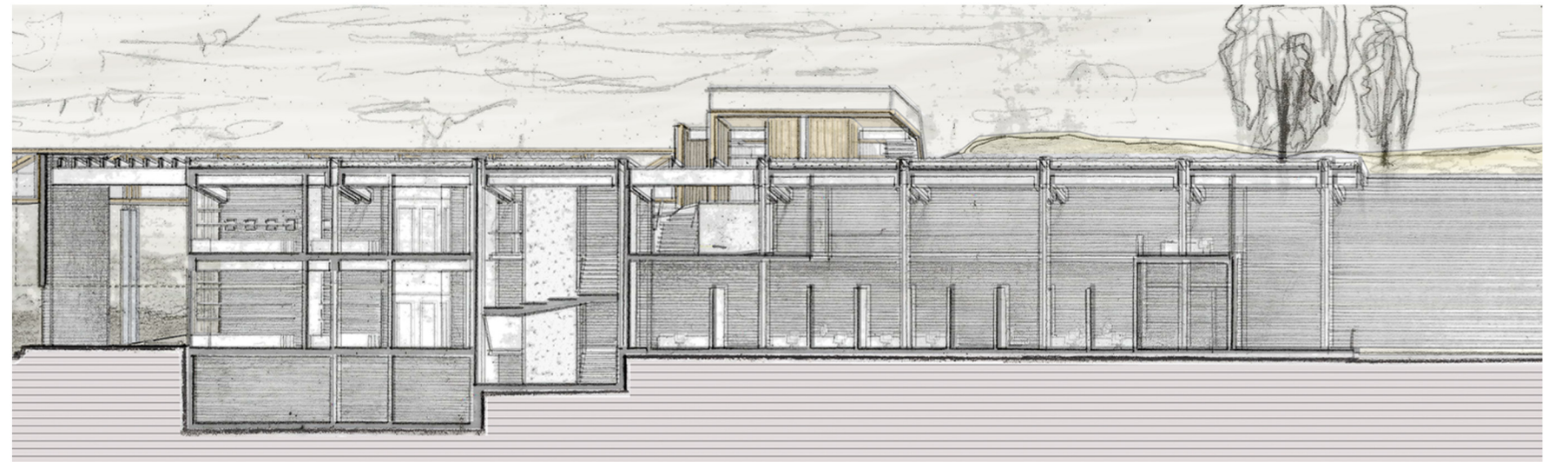
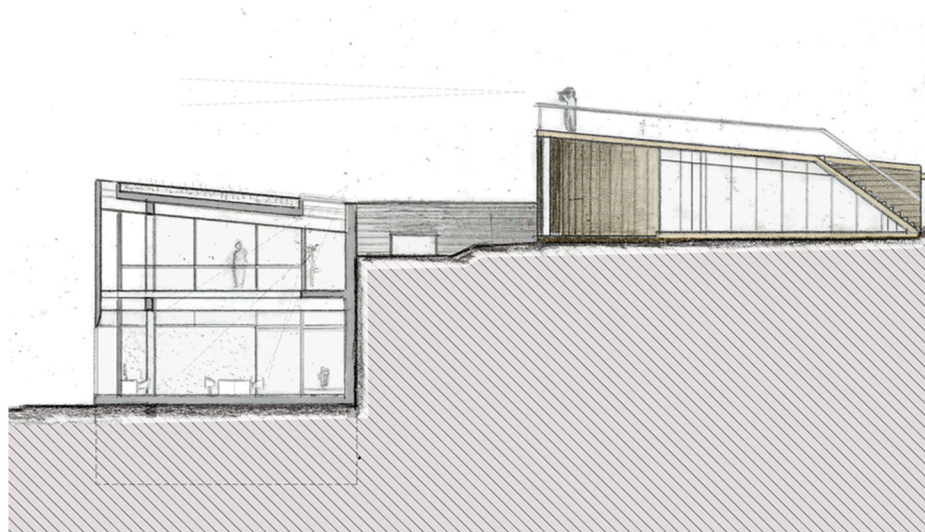
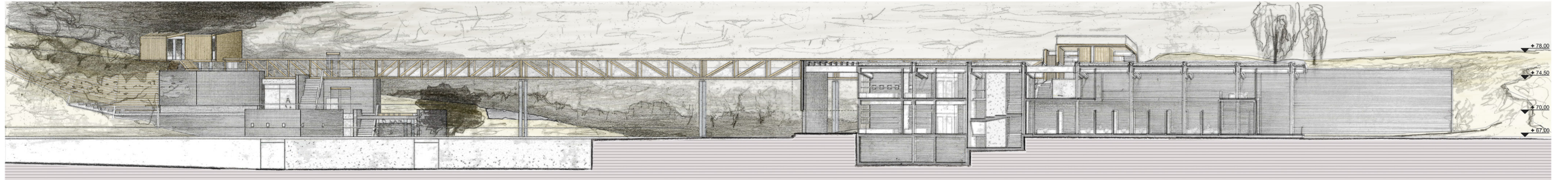

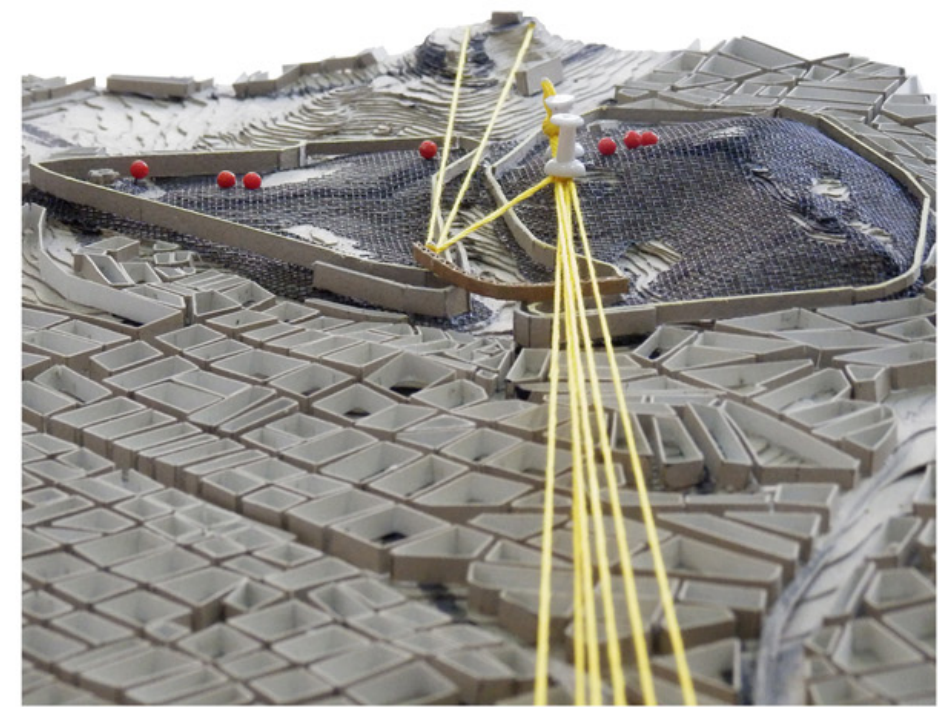
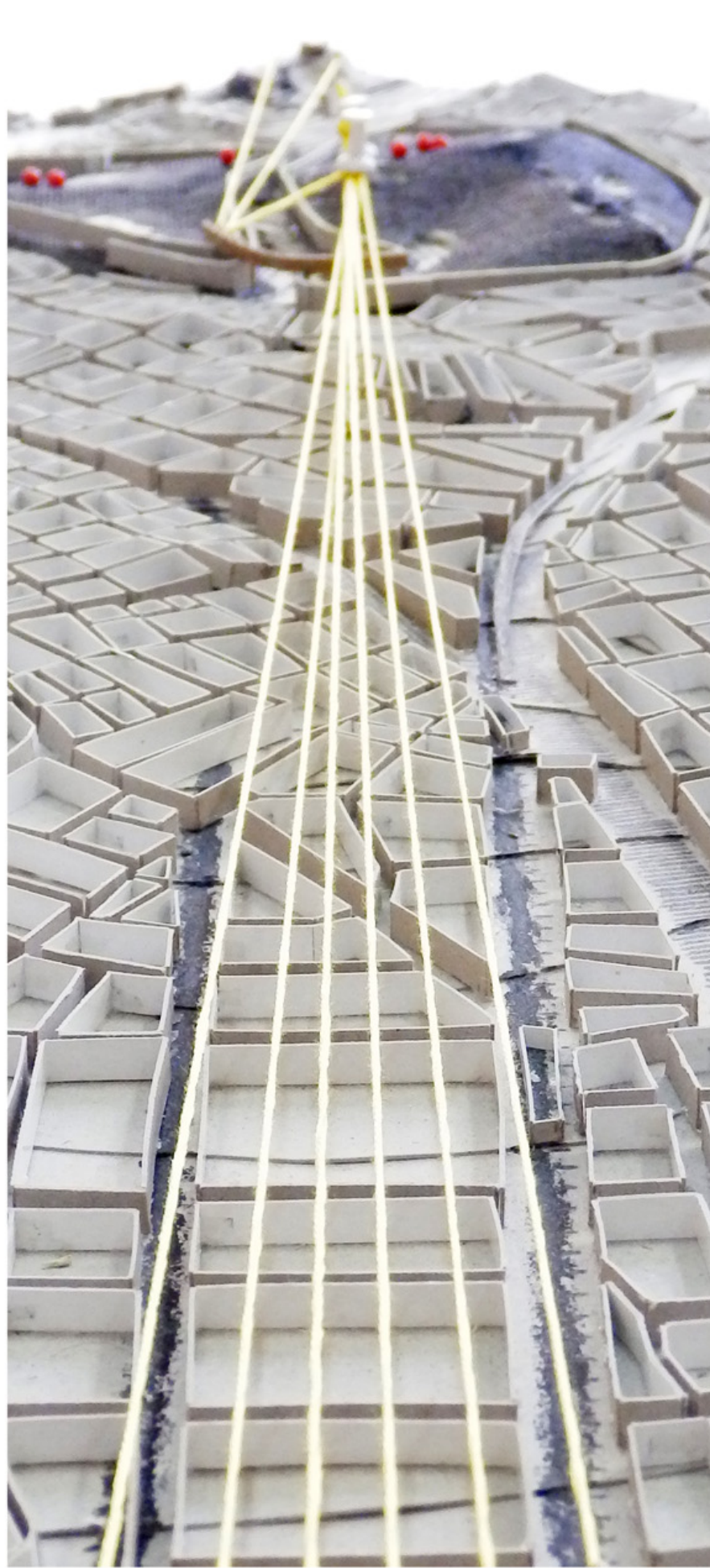

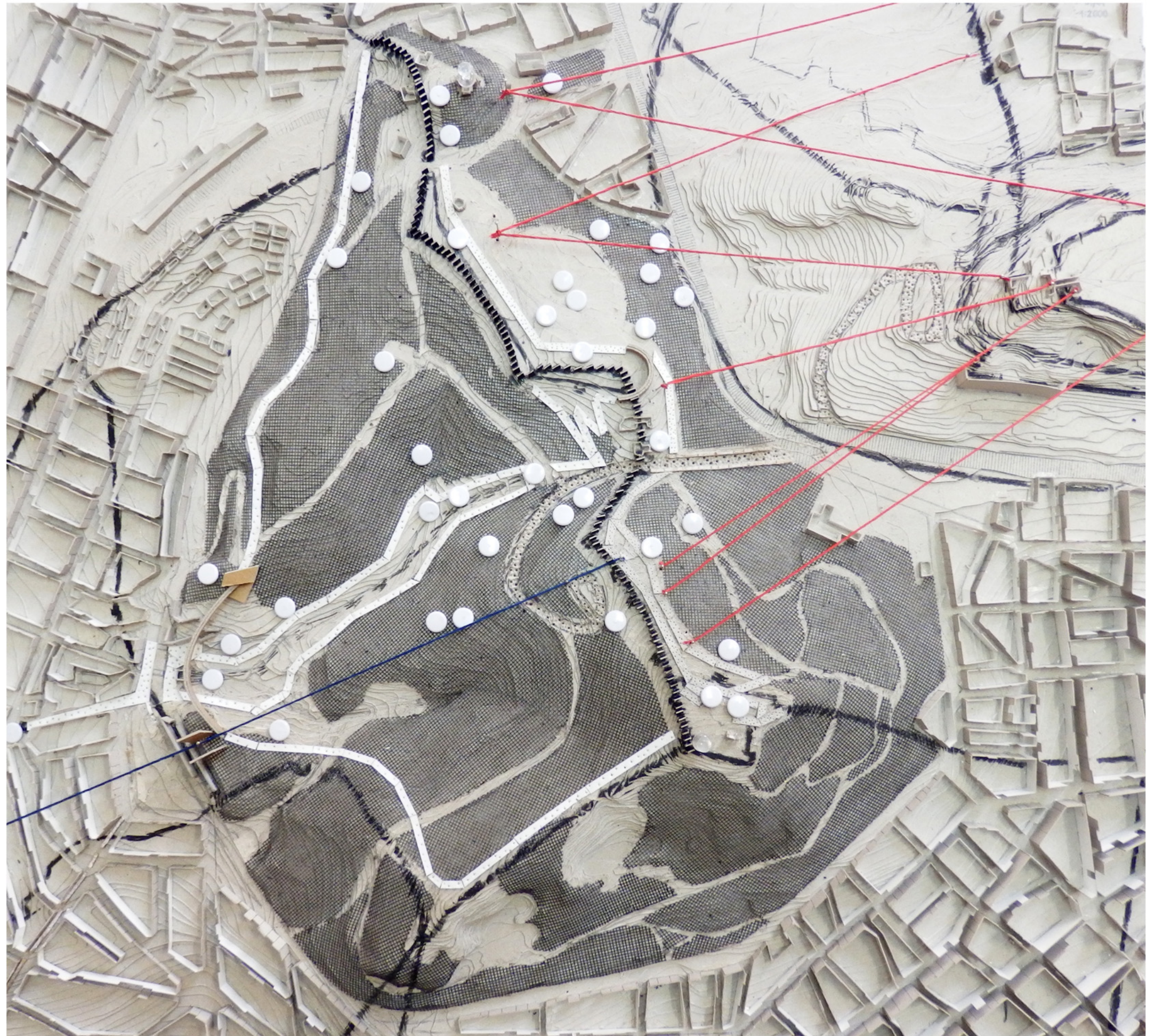

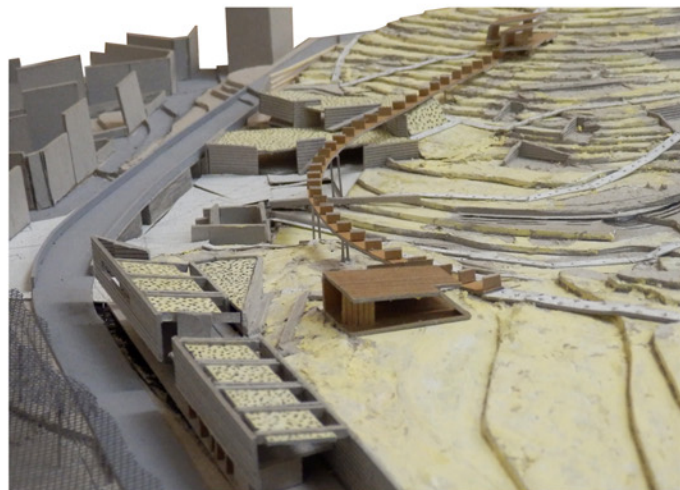
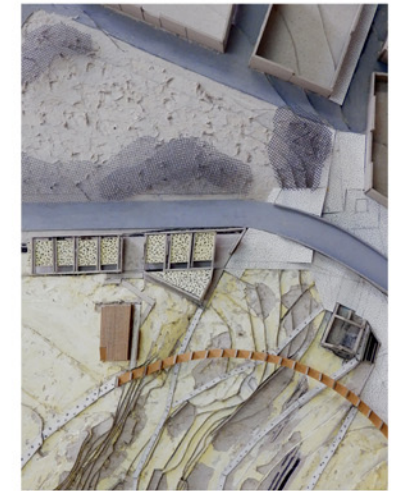
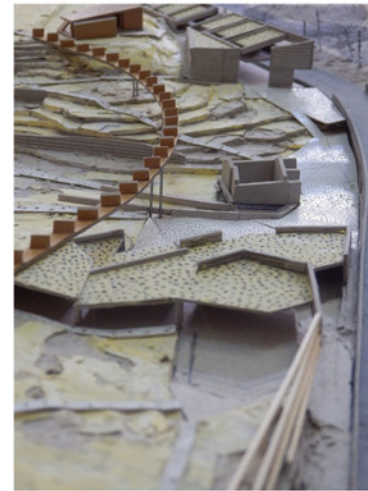

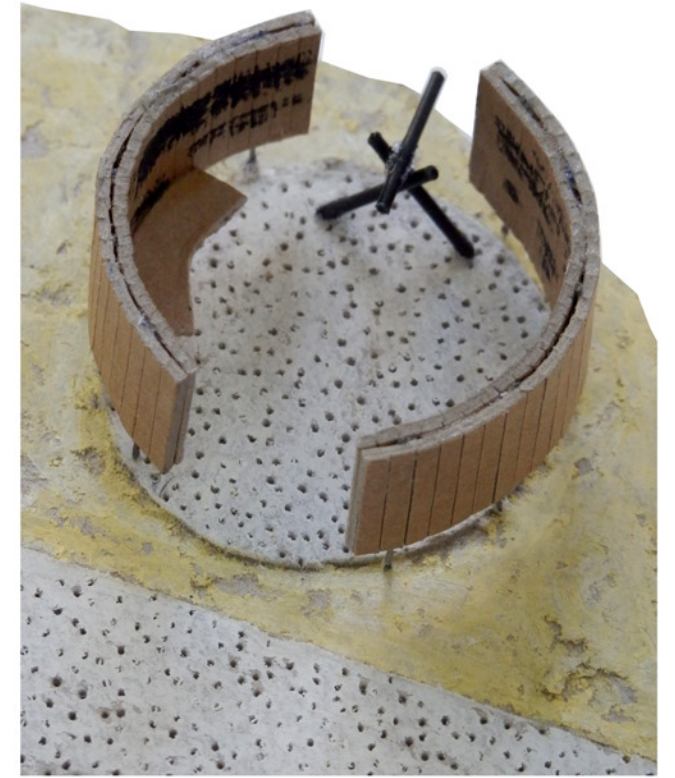
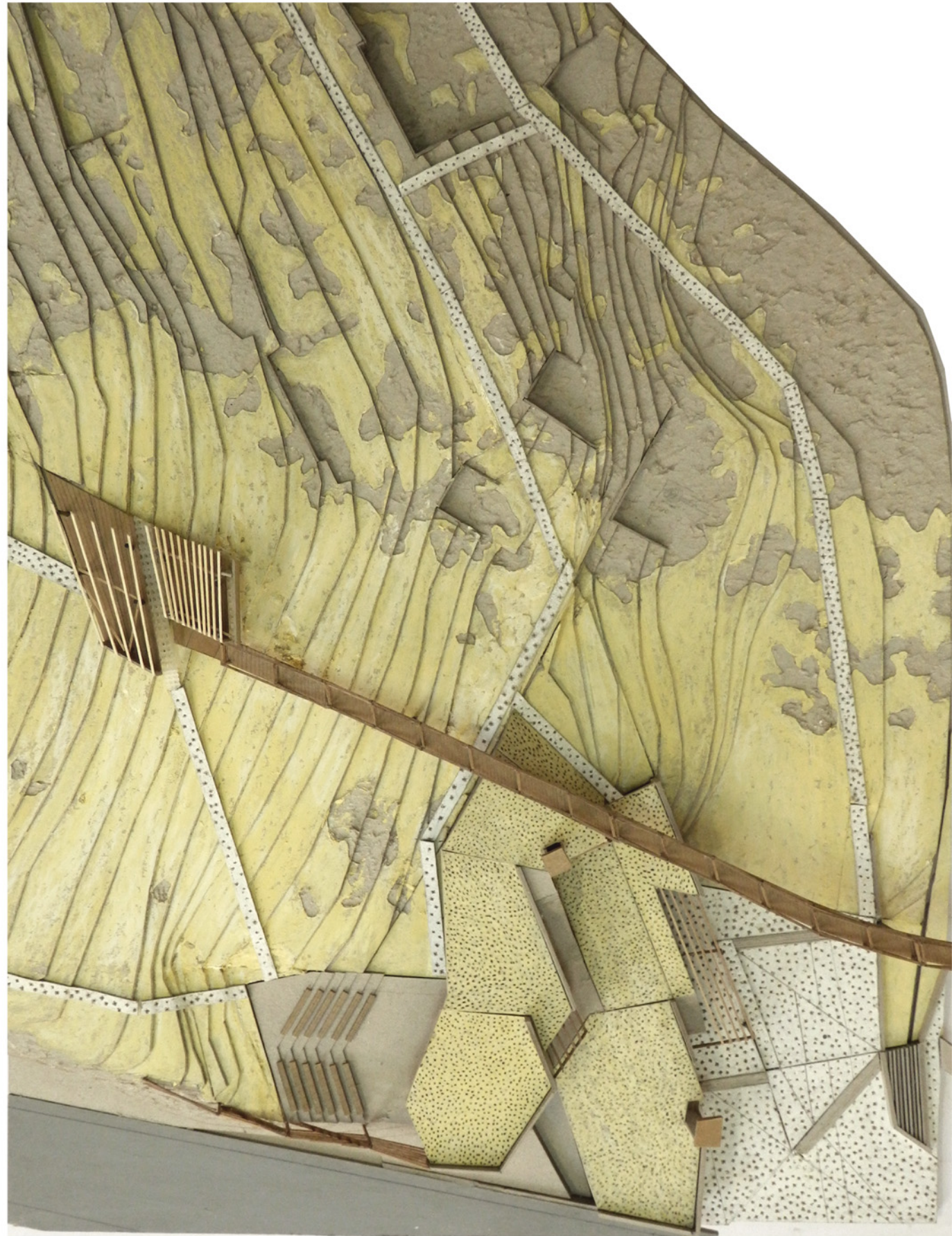

Βιβλία

- Βογιατζόγλου-Δακουρά Όλγα (επιμ.), *Λόφοι Φιλοπάππου - Πνύκας - Νυμφών: σύντομο ιστορικό και περιήγηση*, Αθήνα: Ένωση Φίλων Ακροπόλεως, 2004
- Βογιατζόγλου-Δακουρά Όλγα, Λαζαρίδου Καλλιόπη, *Το μεγαλύτερο κέντρο των ξωπικών (Λόφοι Πνύκας-Νυμφών-Μουσών)*, Αθήνα: ΥΠΠΟ, 2009
- Βογιατζόγλου-Δακουρά Όλγα, *Φωνές νερού μυριάδες: ...το νερό που μας ενώνει (Αρχαιολογικός χώρος Λόφων Πνύκας-Νυμφών-Μουσών)*, Αθήνα: ΥΠΠΟ, 2010
- Βουγιούκα Μάρω, Μεγαρίδης Βασίλης, Κουκάκι - Φιλοπάππου - Γαργαρέττα, Αθήνα: Φιλιππότη, 2006
- Bohman James, *Democracy across Borders: From Demos to Demoi*, Massachusetts: MIT Press, 2007
- Braudel Fernand, *Οι μνήμες της Μεσογείου: προϊστορία και αρχαιότητα*, Αθήνα: «Νέα Σύνορα»-Α. Λ. Λιβανή, 2000
- Camp McKesson John, *In search of Greece: catalogue of an exhibit of drawings at the British Museum by Edward Dodwell and Simone Pomardi from the Collection of the Packard Humanities Institute*, Los Altos: The Packard Humanities Institute, 2013
- Γιαλλουρίδης Χριστόδουλος (επιμ.), *Η Περικλέους Δημοκρατία στον 21ο αιώνα*, Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, Αθήνα: Σιδέρης Ι, 2006
- Conwell David H., *Connecting a City to the Sea: The History of the Athenian Long Walls*, Leiden: Brill, 2008
- Curtius Ernst, Kaupert Johann August, *Atlas von Athen*, Berlin: Dietrich Reimer, 1878
- Curtius Ernst, Kaupert Johann August, *Karten von Attika*, Berlin: Dietrich Reimer, 1881
- Curtius Ernst, Kaupert Johann August, *Wandplan von Alt-Athen*, Berlin: Simon Schroppsche, [19-?]
- Δεληβορριάς Άγγελος, *Η ζωφόρος του Παρθενώνα: το πρόβλημα, η πρόκληση, η ερμηνεία*, Αθήνα: Μέλισσα, 2004
- Ευσταθόπουλος Α. / Κοκκορού-Αλευρά Γεωργία / Πουπάκη Ειρ., *Αρχαία Ελληνικά Λατομεία*, Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, 2010
- Eickstedt Klaus-Valtin von, *Beiträge zur Topographie des antiken Piräus*, Αθήνα: Εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία, 1991
- Ζερεφός Χ. / Βογιατζόγλου Ο. / Γκανιάτσας Β. κ.α., *Αι Επτάλοφοι Αθήναι και το Εθνικόν Αστεροσκοπείον Αθηνών*, Αθήνα: Γραφείον Δημοσιευμάτων της Ακαδημίας Αθηνών, 2013
- Ficuciello Laura, *Le strade di Atene*, Atene-Paes-tum: Scuola archeologica italiana di Atene, 2008
- Forsén Björn, Stanton Greg, *The Pnyx in the history of Athens: proceedings of an International Colloquium organized by the Finnish Institute at Athens*, Helsinki: Finnish Institute at Athens, 1996
- Garland Robert, *The Piraeus: from the fifth to the first century B.C.*, London: Duckworth, 1987
- Θεοχαράκη Αννίτα, *Ο αρχαίος αθηναϊκός οχυρωματικός περίβολος: ζητήματα μορφολογίας, τοπογραφίας και διαχείρισης (Διδακτορική Διατριβή)*, Αθήνα: [χ.ε.], 2007
- Καμπούρογλου Δ. Γρ., *Το Ριζόκαστρον (από τας παλαιάς Αθήνας): ιστορικός οδηγός*, Αθήνα: Δ.Ν.Καραβία, 1920
- Καββαδίας Γιώργος (επιμ.), *Βόρεια, Ανατολική & Δυτική Κλιτύς Ακροπόλεως: σύντομο ιστορικό και περιήγηση*, Αθήνα: Ένωση Φίλων Ακροπόλεως, 2004
- Καββαδίας Γιώργος (επιμ.), *Νότια Κλιτύς Ακροπόλεως: σύντομο ιστορικό και περιήγηση*, Αθήνα: Ένωση Φίλων Ακροπόλεως, 2004
- Καρατζάς Γιώργος, *Οι περιβαλλοντικές συνιστώσες της ενσωμάτωσης των αρχαιολογικών χώρων στον ιστό της πόλης: το παράδειγμα του λόφου Φιλοπάππου και της πεζοδρόμησης της Διονυσίου Αρεοπαγίτου και Αποστόλου Παύλου (ΔΠΜΣ ΕΜΠ 'Β, Σπουδαστική εργασία 2008/71)*, Αθήνα [χ.ε.], 2008
- Karidis Dimitris N., *Athens from 1456 to 1920: the town under Ottoman rule and the 19th-Century Capital city: tale of a city or, an essay on urban history*, Oxford: Archaeopress, 2014
- Kastenbein-Tölle Renate, *Das archaische Wasserleitungsnetz für Athen und seine späteren Bauphasen*, Mainz am Rhein: Verlag Philipp von Zabern, 1994
- Κορρές Μανόλης (επιμ.), *Αττικής οδοί: Αρχαίοι δρόμοι της Αττικής*, Αθήνα: Μέλισσα, 2009
- Κοτιώνης Ζήσης, *Το ερώτημα της καταγωγής στο έργο του Δημήτρη Πικιώνη: με σταθερή αναφορά στις διαμορφώσεις της Ακροπόλεως*, Αθήνα: Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, 1998
- Kriesis Anthony, *Greek Town Building*, Athens: National Technical University of Athens, 1965
- Lang Mabel L., *Waterworks in the Athenian Agora*, Princeton: American School of Classical Studies at Athens, 1968
- Lang Mabel, *The Athenian Citizen*, Princeton: American School of Classical Studies at Athens, 1960
- Λέστος Γιώργος, *Δημήτρης Πικιώνης: Από την υπέρβαση του έμμεσου λόγου στην αμεσότητα της αρχιτεκτονικής πράξης (Διδακτορική Διατριβή)*, Αθήνα, [χ.ε.] 2004
- Lévy Pierre (μτφρ. Καραχάλιος Μιχάλης), *Δυνητική Πραγματικότητα (Realité virtuelle): η φιλοσοφία του πολιτισμού και του κυβερνοχώρου*, Αθήνα: Κριτική, 1999
- Λιβιεράτος Δημήτρης, *Τα Πετράλωνα κάποτε, τα Πετράλωνα που ζήσαμε*, Αθήνα: Αμόνι, 2009
- Λυμπεροπούλου Ζωή, *Το φυσικό περιβάλλον της Αθήνας τον 19ο αιώνα*, Αθήνα: Μουσείο της πόλεως των Αθηνών, 2008
- Μαστραπάς Αντώνης, *Η Πόλις και το Άστυ των Αθηνών*, Αθήνα: Πατάκη, 1993
- Mitchell William, *City of Bits: Space, Place and the Infobahn*, Massachusetts: MIT Press, 1999
- Μπίρης Κώστας Η., *Αι Αθήναι: από του 19ου εις τον 20ον αιώνα*, Αθήνα: Μέλισσα, 2005
- Μπούκτσιν Μάρραϊν (μτφρ. Νταλιάνης Γιώργος), *Τα όρια της πόλης: η διαλεκτική της ιστορικής ανάπτυξης των πόλεων*, Αθήνα: Ελεύθερος Τύπος, 1979
- Ξανθάκης Άλκης Ξ., *Παυσανία «Αττικά»: ένα φωτογραφικό οδοιπορικό μέσα από τη διαδρομή του Παυσανία*, Αθήνα: Κοχλίας, 2003
- Ξένου Βάνα, *Προσεγγίσεις στον αρχαιολογικό χώρο της Ακροπόλεως των Αθηνών*, Αθήνα: [χ.ε.], 2002
- Πανάγος Χρήστος, *Ο Πειραιεύς: οικονομική και ιστορική έρευνα από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι του τέλους της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας: μετά τοπογραφικής μελέτης*, Αθήνα: Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Πειραιώς, 1995
- Παπαγεωργίου-Βενετάρης Αλέξανδρος, *Ο Αθηναϊκός περίπατος και το ιστορικό τοπίο των Αθηνών*, Αθήνα: Καπόν 2010
- Πικιώνη Αγνή (επιμ.), *Δημήτρης Πικιώνης*, Αθήνα: Μπάστα-Πλέσσα, 1994
- Πικιώνη Αγνή (επιμ.), *Δημήτρη Πικιώνη Έργα Ακροπόλεως*, Αθήνα: Ίνδικτος, 2001
- Πικιώνη Αγνή (επιμ.), *Πικιώνης: Ζωγραφικά*, Αθήνα: Ίνδικτος, 1997
- Πικιώνης Δημήτρης, *Κείμενα*, Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 2000
- Σκοφφιέ Ρισάρ, Κουμπής Τάκης, *Εκλάμπες της πόλης (η αποσπασματική πόλη): Δεκατέσσερις προτάσεις για τη διευθέτηση του χώρου στα Μακρά Τείχη της Αθήνας*, Αθήνα: Futura, 1997
- Ταξιάρχη Παναγιώτα, *Το οδικό δίκτυο της Αρχαίας Αθήνας και η σωστική αρχαιολογική έρευνα: πρόταση ανάδειξης κατάλοιπων αρχαίων οδών σε οικόπεδο του Κεραμεικού (Διπλωματική εργασία ΔΠΜΣ ΕΜΠ 'Α Προστασία Μνημείων 1006/17)*, Αθήνα: [χ.ε.]
- Τουρνακιώτης Παναγιώτης (επιστημονικός υπεύθυνος), Μωραΐτης Κώστας / Χανιώτου Ελένη (ερευνητές), *Μεταλλασσόμενοι χαρακτήρες και πολιτικές στα κέντρα πόλης Αθήνας και Πειραιά (ερευνητικό πρόγραμμα ΕΜΠ)*, Αθήνα: Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, 2012
- Τραυλός Ιωάννης, *Πίνακες της πολεοδομικής εξέλιξης των Αθηνών*, Αθήνα: [χ.ε.], 1960
- Τραυλός Ιωάννης, *Πολεοδομική εξέλιξη των Αθηνών*, Αθήνα: Καπόν, 2005
- Travlos John, *Bildlexikon zur Topographie des antiken Attika*, Tübingen: Verlag Ernst Wasmuth, 1988
- Travlos John, *Pictorial Dictionary of Ancient Athens*, New York: Hacker Art Books, 1980

Τσιαμπάος Κώστας, *Κατασκευές της όρασης: Από τη θεωρία του Δοξιάδη στο έργο του Πικιώνη*, Αθήνα: Ποταμός, 2010
 Τσιγκάκου Μαρία-Φανή, *Η Αθήνα με τα μάτια των ζωγράφων-περιηγητών: 16ος-19ος αιώνας*, Αθήνα: Οίστρος, 2007
 Φιλιππίδης Δημήτρης, *Θεώρηση των σύγχρονων αναπλάσεων: Συνηγορία για μια αρχιτεκτονική του αστικού χώρου στην Ελλάδα σήμερα*, Αθήνα: [χ.ε.], 2002
 Ulrichs Heinrich Niclas, *Οι λιμένες και τα μακρά τείχη των Αθηνών*, Αθήνα: [χ.ε.], 1843
 Wertheim Margaret, *The Pearly Gates of Cyberspace: A History of Space from Dante to the Internet*, New York: Norton, 2009
 Χατζηασλάνη Κορνηλία, *Ο Μοροζίνι οι Βενετοί και η Ακρόπολη*, Αθήνα: Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών, 1987
 Χωρέμη-Σπετσιέρη Άλκηστις, *Αρχαία Αγορά της Αθήνας- Άρειος Πάγος: σύντομο ιστορικό και περιήγηση*, Αθήνα: Ένωση Φίλων Ακροπόλεως, 2004

Άρθρα

Βογιατζόγλου-Δακουρά Όλγα, «Οι Δυτικοί λόφοι στους Ρωμαϊκούς χρόνους» στο *Η Αθήνα κατά τη ρωμαϊκή εποχή: πρόσφατες ανακαλύψεις, νέες έρευνες (Τ. 4)*, Αθήνα: Μουσείο Μπενάκη, 2008, σελ. 247-267 Caspari M. O. B., «On the Long Walls of Athens», στο *The Journal of Hellenic Studies (Vol.34)*, 1914
 Davidson Gladys R. / Thompson Burr Dorothy / Thompson Homer A., «Small objects from the Pnyx: 1», στο *Hesperia Supplements (Vol. 7)*, The American School of Classical Studies at Athens, 1943
 Gill David W. J., «Hippodamus and the Piraeus», στο *Historia (Band 55/1)*, Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 2006
 Glowacki Kevin, «A personification of Demos on a new Attic document relief», στο *Hesperia (Vol. 72)*, The American School of Classical Studies at Athens, 2003
 Hansen Herman Mogens, «The Organization of the Athenian Assembly», στο *Greek, Roman, and Byzantine Studies (Vol. 29 No. 1)*, Copenhagen: University of Copenhagen, 1988, σελ. 51-8
 Κοντοπανάγου Μαριλένα / Σταμούδη Αικατερίνη, «Ο Αρχαιολογικός χαρακτήρας των Άνω Πετραλώνων κατά τους κλασικούς και πρώιμους ελληνιστικούς χρόνους», στο *Αρχαιολογικές συμβολές (Τ.2)*, Αθήνα: Μουσείο Κυκλαδικής τέχνης, 2013
 Kourouniotes K. , Thompson Homer A., «The Pnyx in Athens: a study based on excavations conducted by the Greek Archaeological Service» στο *Hesperia: (Vol. 1)*, The American School of Classical Studies at Athens, 1932
 Lalonde Gerald V., «IG I3 1055 B and the boundary of Melite and Kolyttos», στο *Hesperia (Vol.75)*, The Journal of the American School of Classical Studies at Athens, 2006
 Λιάγκουρας Άγγελος Γ., «Ειδήσεις περί των Μακρών Τειχών» στο *Αρχαιολογικά ανάλεκτα εξ Αθηνών (Τ. 5)*, Αθήνα: ΥΠΠΟ, 1975
 Μελάς Β. Παύλος, «Έργα εντυπωσιακά αμφιβόλου σκοπιμότητος εκτελούνται προγραμματιζόμενα εν σπουδή» στο *Αρχιτεκτονική (Τ. 27)*, 1961
 Moyses A. Robert, «The Thirty and the Pnyx» στο *American Journal of Archaeology (Vol. 85, No. 1)*, Archaeological Institute of America, 1981
 Πιπτάκης Κυριάκος Σ., «Όροι αττικοί: Εμπορείου και οδού του Πειραιώς, της τριπύος των Λακιαδών, και της Πνυκός» στο *Αρχαιολογική Εφημερίς*, Αθήνα: Εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία, 1837
 Rotroff Susan I., Camp John McK, «The date of the third period of the Pnyx» στο *Hesperia (Vol. 65, No.3)*, The American School of Classical Studies at Athens, 1996
 Σκιλάρντι Δημήτριος «Ανασκαφή παρά τα Μακρά Τείχη και η οινόχρηστος του Ταύρου» στο *Αρχαιολογική εφημερίς (Τ. 114)*, Αθήνα: Εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία, 1975, σελ. 66-149
 Talcott Lucy / Philippaki Barbara, «Small objects from the Pnyx: 2», στο *Hesperia Supplements (Vol. 10)*, The American School of Classical Studies at Athens, 1956
 Theocharaki Anna Maria, «The ancient circuit wall of Athens: its changing course and the phases of construction» στο *Hesperia (Vol. 80)*, 2011
 Thompson Homer A., «The Pnyx in models», στο *Hesperia: Studies in Attic Epigraphy, History and Topography (Vol.19)*, The American School of Classical Studies at Athens, 1982
 Thompson Homer A., «Pnyx and Thesmophorion», στο *Hesperia (Vol.5, No.2)*, The American School of Classical Studies at Athens, 1936
 Thompson Homer A. / Scranton Robert L., «Stoas and City Walls on the Pnyx», στο *Hesperia (Vol. 12, No. 4)*, The American School of Classical Studies at Athens, 1943
 Webster T.B.L. «Greek dramatic monuments from Athenian Agora and Pnyx» στο *Hesperia (Vol. 29, No. 3)*, The Journal of the American School of Classical Studies at Athens, 1960
 Weir Robert G. A., «The lost archaic wall of Athens», στο *Phoenix (Vol. 49, No. 3)*, Classical Association of Canada, 1995

Διαδικτυακοί τόποι

Αρχαιολογία της πόλης των Αθηνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, www.eie.gr
 Με το βλέμμα των περιηγητών: τόποι, μνημεία, άνθρωποι: 15ος-20ος αιώνας, Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη, www.travelogues.gr

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Γκανιάτσα για την εμπιστοσύνη που έδειξε στην εργασία και για τη συνολική επίβλεψή της έως την οργάνωση των τελικών πληροφοριών.

Αυτή η εργασία δε θα μπορούσε να γίνει χωρίς την από απόσταση συμπαράσταση μεταξύ άλλων του Κωνσταντίνου και της Λένας.

Το τεύχος αυτό περιλαμβάνει τα στοιχεία της εργασίας όπως διαμορφώθηκαν στο στάδιο της τελικής παρουσίασης. Τα σχέδια από όλες τις κλίμακες επεξεργασίας παρουσιάζονται εδώ σε σμίκρυνση.

Στοιχεία επικοινωνίας

kwnstantinos.x@hotmail.com